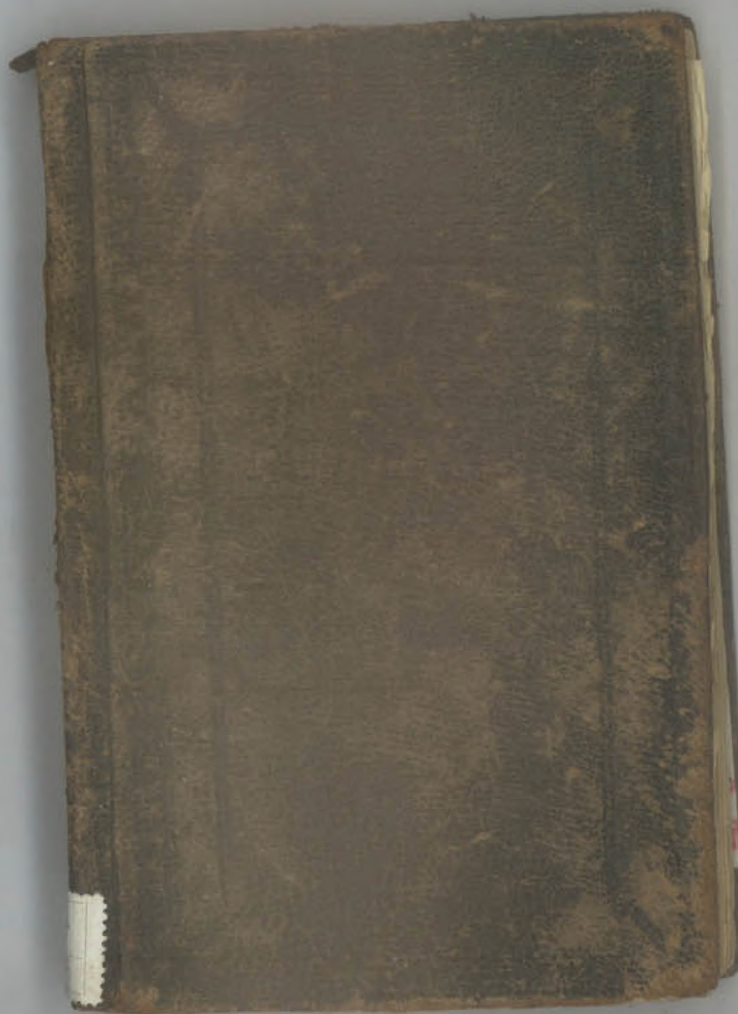

بسم الله

قوله دونه تعالی جزء لا یتجزی ...

۱- رسالة في الدراهم والدنانير از مرحوم علامه مجلسی
۲- وجيزه [illegible]
۳- رسالة في صيغ العقود
۴- رسالة اسطرلابية خواجه ره
۵- فوائد الحكمة از مرحوم محمد علی بن احمد الجرفادقانی
۶- تحقيق الكر

اسماء النجوم التي ذكرها [illegible] ابراهيم الطارق [illegible] والدبران وذو الكتف [illegible] وعيوق [illegible] والفروع [illegible] والثريا

روى الحسن بن محبوب [illegible] سليمان ابن خالد [illegible] ابا عبد الله عليه السلام [illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي [illegible] الطالبين [illegible]

خلافه وايضا لو كان لنقل الينا لعموم البلوى ولم ينقل مع انه متفق
عليه الخاصة والعامة على عدمه قال الرافعي في شرح الوجيز
المثاقيل لم تختلف في جاهلية ولا اسلام وكذا غيره من علمائهم وقد
سمعت من الوالد العلامة انه قال رايت كثيرا من الدنانير العتيقة
كالرضوية وغيرها بهذا الوزن واما الدراهم فقد اختلف
اختلافا كثيرا والمعتبر ما كان في عصر النبي صلعم وقد ذكر الخاصة
والعامة انها كانت ستة دوانيق قال العلامة ره في التحرير
والدراهم في صدر الاسلام كانت صنفين بغلية وهي السود
كل درهم ثمانية دوانيق وطبرية كل درهم اربعة دوانيق
فجمعا في الاسلام وجعلا درهمين متساويين وزن كل درهم
ستة دوانيق صلعم قال في التذكرة والمنتهى وقال المحقق
في المعتبر والمعتبر كون الدرهم ستة دوانيق بحيث يكون كل عشرة
منها سبعة مثاقيل وهو الوزن المعدل فانه يروى ان السود
كانت ثمانية دوانيق والطبرية اربعة دوانيق فجمعا وجعلا
درهمين وذلك موافق لسنة النبي صلعم انتهى وقال الرافعي في الشرح
المذكور واما الدراهم فانها كانت مختلفة الاوزان واستقر
في الاسلام على ان وزن الدرهم الواحد ستة دوانيق كل عشرة
منها سبعة مثاقيل من ذهب وفي الغرب يكون العشرة وزن

سبعة مثاقيل الثانية الدينار والمثقال الشرعي متحدان وهذا
مما لا شك فيه وهما ثلاثة ارباع المثقال الصيرفي فالصيرفي
مثقال وثلث من الشرعي والمثقال الشرعي درهم وثلاثة اسباع درهم
والدرهم نصف المثقال الشرعي وخمسه ونصف المثقال الصيرفي
وربع عشره فيكون مقدار عشرة دراهم سبعة مثاقيل فيكون
العشرون مثقالا اول نصب الذهب في وزان ثمانية وعشرين
درهما واربعة اسباع درهم والمائتا درهم اول نصب الفضة
في وزن مائة واربعين مثقالا وهذه النسبة مما لا شك فيها واتفقت
عليها الخاصة والعامة وقد ظهر مما اسلفناه في المقدمة
الاولى قال العلامة في التحرير وزن كل عشرة دراهم سبعة مثاقيل
مثقال الذهب وكل درهم نصف مثقال وخمسه وهو الدرهم
الذي قدر به النبي صلعم المقادير الشرعية في نصاب الزكوة
والقطع ومقدار الديات والجزية وغير ذلك ونحوه قال
في التذكرة والمنتهى واعلم انهم اتفقوا على ان كل دانق وزنه ثماني
حبات من اواسط الشعير كما صرح به علماء الفريقين وكذا
ذكره صاحب كتاب الحاوي في الحساب فالدرهم ثمان واربعون
شعيرة والدينار ثمان وستون شعيرة واربعة اسباع شعيرة
لكنه ورد في خبر سليمان بن حفص المروزي انه وزن ست حبات

والحبة وزن حبتين من شعير من اوسط الحب لا من صغاره ولا من
كباره وسنفصله ان شاء الله تعالى الثالثة الصاع اربعة امداد وهذا
متفق عليه بين الخاصة والعامة ويدل عليه اخبار صحاح
كصحيحة الحلبي وصحيحة عبد الله بن سنان وصحيحة زرارة لكنهم
اختلفوا في المد فذهب اكثر علمائنا الى انه رطلان وربع بالبغدادي
فيكون الصاع تسعة ارطال بالعراقي ورطل ونصف بالمدني فيكون
الصاع ستة ارطال بالمدني حتى ادعى الشيخ ره في الخلاف اجماع
الفرقة المحقة على كون الصاع تسعة ارطال والمد رطلين وربعا
وقال ابن ابي نصر من علمائنا ان المد رطل وربع وقال الشافعي
رطل وثلث يكون الصاع خمسة ارطال وثلثا وقال ابو حنيفة
رطلان يكون الصاع ثمانية ارطال وقد نقل العلامة في المنتهى
حجيتهما فلا نطول الكلام بالتعرض لهما فاما حجة الجمهور فهو ما رواه
الشيخ في الصحيح عن زرارة قال كان رسول الله صم يتوضأ
بمد ويغتسل بصاع والمد رطل ونصف والصاع ستة ارطال
يعني ارطال المدينة يكون تسعة ارطال بالعراقي والظاهر ان قوله
يعني ارطال المدينة من كلام الشيخ لانه نقله في الاستبصار بدون
هذه التتمة وكذا كلام العلامة في المنتهى انه من تتمة الخبر
ويدل عليه اخبار الفطرة لان بعضها بلفظ الصاع وبعضها

بالتسعة

بالتسعة الارطال وبعضها بالجمع ويدل عليه صريحا ما رواه الكليني
عن محمد بن يحيى عن محمد بن احمد عن جعفر بن محمد بن ابراهيم الهمداني وكان
معنا حاجا قال كتبت الى ابي الحسن عليه السلام على يدي جعلت فداك
ان اصحابنا اختلفوا في الصاع بعضهم يقول الفطرة بصاع المدني
وبعضهم يقول بصاع العراقي فكتب الي الصاع ستة ارطال بالمدني
وتسعة ارطال بالعراقي قال واخبرني انه يكون بالوزن الفا ومائتين
وسبعين وزنه وما رواه الشيخ عن علي بن حاتم قال حدثني
ابو الحسن محمد بن عمرو عن ابي عبد الله الحسين بن الحسن الحسيني عن ابراهيم
ابن محمد الهمداني قال اختلفت الروايات في الفطرة فكتبت الى ابي الحسن
صاحب العسكر عليه السلام اسأله عن ذلك فكتب ان الفطرة صاع
من قوت بلدك الى ان ساق الحديث الى ان قال عليه السلام تدفعه وزنا
ستة ارطال برطل المدينة والرطل مائة وخمسة وتسعون درهما
يكون الفطرة الفا ومائة وسبعين درهما وما رواه الكليني عن بعض
اصحابنا عن محمد بن عيسى عن علي بن بلال قال كتبت الى الرجل
اسأله عن الفطرة وكم تدفع قال فكتب ستة ارطال من تمر بالمدني وذلك
تسعة ارطال بالبغدادي واحتج ابن ابي نصر بما رواه الشيخ في الموثق
باسناده عن سماعة قال سألته عن الذي يجزي من الماء للغسل فقال
اغتسل رسول الله صم بصاع وتوضأ بمد وكان الصاع على عهده

خمسة امداد وكان المد تقدير رطل وثلث اواق واجاب العلامة
بان صاعه فطري ومع ذلك لم يسنده الى الامام ومع ذلك حكم بان الصاع
خمسة امداد فيكون مقاربا لما قلناه من ان الصاع اربعة امداد
انتهى اقول لا يخفى السهو في قوله ان صاعه فطري بل هو وافق لكن الكفي
ملته واحدة ثم اعلم ان الاوقية على ما يظهر من كلام اللغويين اربعون
درهما ويظهر من بعضهم انها تطلق على سبعة مثاقيل ايضا وعلى وزن
آخر قريب منها قال الجوهري والاوقية في الحديث اربعون درهما
وكذلك كان فيما مضى فاما اليوم فيما يتعارفها الناس ويقدر عليه
الاطباء فالاوقية وزن عشرة دراهم وخمسة اسباع درهم وقال
الجزري الاوقية بضم الهمزة وتشديد الياء اسم لاربعين درهما
وقال الفيروزآبادي الاوقية بالضم سبعة مثاقيل كالوقية بالضم لغة
وفتح الثالثة المخففة مثله واربعون درهما والجمع اواقي واواق
ووقايا وقال المطرزي الاوقية بالتشديد اربعون درهما ثم
قال وعند الاطباء الاوقية وزن عشرة مثاقيل وخمسة اسباع درهم
وفي كتاب العين الوقية وزن من اوزان الدهن وهي سبعة مثاقيل
اقول فظهر ان الاوقية في القديم كانت تطلق على اربعين درهما
والظاهر ان المراد الدرهم المعمول في زمان الرسول صلعم وان احتمل عشرة
وسنتكلم في هذا الجزء بعد تحقيق معنى الرطل الرابع الرطل يطلق

بالاشتراك على ثلاثة اوزان المكي والمدني والعراقي والعراقي نصف المكي وثلثا
المدني فالمدني ثلاثة ارباع المكي والمشهور ان الرطل العراقي احد وتسعون مثقالا
وكذا ذكره شيخنا البهائي والشهيد ره في الذكرى والعلامة في المختلف
والفطرية لكنه ذكر في بحث نصاب الغلات من المنتهى والتحرير ان
الرطل العراقي مائة درهم وثمانية وعشرون درهما واربعة اسباع
درهم وهو تسعون مثقالا وكذا ذكره احمد بن علي من العامة في كتاب
الحاوي ونسبه الاول الى العامة والظاهر ان هذا سهو منه ره
وكانه كان ره عند وصوله الى هذا الموضع ناظرا في كتبهم وتبعهم
فيه ذاهلا عن مخالفته نفسه في المواضع ومخالفته الاخبار واقوال
سائر الاصحاب فعلى الاول الرطل العراقي مائة وثلثون درهما
وعلى الثاني مائة درهم وثمانية وعشرون درهما واربعة اسباع درهم
والرطل المدني على الاول مائة وخمسة وتسعون درهما ونصف صاع
والمكي مائتان وستون درهما وعلى الثاني المدني مائة واثنان
وتسعون درهما وستة اسباع درهم والمكي مائتان وسبعة
وخمسون درهما وسبع درهم كل ذلك لما بيناه في المقدمة
الثانية من النسبة بين المثقال والدرهم ثم اعلم ان المد
على الاول مائتا درهم واثنان وتسعون درهما ونصف درهم
وعلى الثاني مائتان وتسعة وثمانون درهما وسبعا درهم

وما ذهب اليه ابن ابي نصر من ان المدان كان مرادهم الرطل العراقي كما
هو الظاهر فعلى الاول لمائة واثنان وستون درهما ونصف درهم
وعلى الثاني مائة وثلثون درهما وخمسة اسباع درهم ولا يخفى ان
خبر سماعة لا يدل على ما ذهب اليه بوجه كما ستعرف في الخامسة
في الكلام على خبر سماعة اعلم انه يشكل العمل بخبر سماعة لعدم معلومية
كون الرطل المأخوذ فيه اي رطل والاوقية اي اوقية وان كان
الظاهر ان يكون الرطل فيه العراقي والاوقية اربعون درهما اذ لو
حمل الرطل على المدني او المكي والاوقية على الاربعين لزاد على المشهور
بكثير نعم لو حمل الرطل على المدني والاوقية على سبعة مثاقيل
يكون الصاع اعني الخمسة امداد الفا ومائة وعشرين درهما فقرب
من الصاع المشهور كما ستعرف لكن قد عرفت ان حمل الاوقية على ذلك
بعيد فلو حمل الرطل على العراقي والاوقية على الاربعين يصير
المد مائتين وخمسين درهما على الاول ومائة درهم وثمانية وعشرين
درهما وخمسة اسباع درهم على الثاني السادسة اعلم انه روى
سليمن بن حفص المروزي عن ابي الحسن الرضا ع ان الصاع خمسة امداد
والمد وزن مائتين وثمانين درهما والدرهم وزن ستة دوانيق
والدانق وزن ست حبات والحبة وزن حبتين من شعير من اوساط الحب
لا من صغاره ولا من كباره وهذا يخالف المشهور من جهات الاولى ان

وخمسة ؟

الصاع

ان الصاع خمسة امداد وقد عرفت اتفاقهم على انه اربعة امداد فحينئذ يصير
المد مائتين وثمانين درهما وقد عرفت عدم امكان تطبيقه على جميع
الاقوال ايضا فلذا الدانق وزن اثنتي عشرة حبة من الحبات انها
حبات فبالحبات يصير المد على المشهور الفا واربعين حبة و
هذا يصير عشرين الفا ومائة وستين حبة والرطل العراقي اذا كان
وثلثين مثقالا فهو ستة الاف ومائتان واربعون شعيرة والرطل
المدني والمكي على ذلك الثلث انسب فيصير الصاع على المشهور الفا ومائة وسبعون
درهما كما دلت عليه رواية الهمداني فان المراد بالوزن ثمانية الا ان
كما صرح به في خبره الثاني وهما ينافيان ما هو المشهور في تحديد الرطل
باحد وتسعين مثقالا وهو ثلثه وتسعة وثلثون مثقالا فهو ست
الاف ومائة وستون شعيرة وعلى مذهب ابن ابي نصر اربعمائة
وخمسون مثقالا وستمائة وخمسون درهما وعلى خبر سماعة على
ما اخترناه فيه الف ومائتان وخمسون درهما وثمانمائة وخمسة
وسبعون مثقالا شرعيا وبالحبات ستون الف حبة واما على خبر
المروزي فلو جعلناه اربعة امداد على قول المشهور يصير الفا ومائة
وعشرين درهما وسبعمائة واربعة وثمانين مثقالا شرعية اوقا
اذا عملنا عليه بظاهره وجعلناه خمسة امداد كما هو الصدوق في
الفقيه في مقدار الماء للوضوء والغسل حيث خالف الفقهاء في

مثاقيل

في الزكوة يصير الفا واربعمائة درهم بدراهم وبالدراهم المشهورة الفين
ومائة درهم وبالحبات تسعمائة الف وثمانمائة حبة وهو قريب من ضعف
الصاع المشهور ولذا حمله الوالد العلامة على الصاع الذي اغتسل به رسول الله ص
مع زوجته لما رواه الصدوق عن ابي جعفر ع انه قال اغتسل رسول
الله ص هو وزوجته من خمسة امداد من اناء واحد فقال زرارة
كيف صنع فقال بدأ هو وضرب يده في الماء قبلها فانقى فرجه ثم
ضربت هي فانقت فرجها ثم افاض هو وافاضت هي على نفسها حتى
فرغا فكان الذي اغتسل به النبي ص ثلثة امداد والذي اغتسلت به
مدين وانما اجزأ عنهما لانهما اشتركا فيه جميعا ومن انفرد بالغسل وحده
فلابد له من صاع وروى الكليني في الصحيح عن محمد بن مسلم عن احدهما ع
قال سألته عن وقت غسل الجنابة كم يجزي من الماء فقال كان رسول
الله ص يغتسل بخمسة امداد بينه وبين صاحبته ويغتسلان جميعا
من اناء واحد وروى الشيخ في الصحيح عن معوية بن عمار قال سمعت
ابا عبد الله ع يقول كان رسول الله ص يغتسل بصاع واذا كان
معه بعض نسائه يغتسل بصاع ومد وقد ظهر من الخبر الاول الذي
ان النقصان من الصاعين لاجل الاشتراك بل يقول الشيخ لعله
الذي اغتسل به رسول الله ص بها لا ينقص من الصاع المشهور بكثير بل هنا
تبلغ ستين الفا واربعمائة وثمانين حبة ويمكن ان يق ان هذا

الخبر

الخبر مؤيد للخبر بجماعة ومؤيد به لانه لا يحصل فرق كثير بين هذه
الثلثة الامداد وبين الصاع الذي وقع فيه الا باربعمائة وثمانين
حبة اي عشرة دراهم اعني سبعة مثاقيل شرعية ومثل هذا التفاوت
لا يعتد به في مثل هذه المقامات التي بنيت على التخمين والتقريب بل قلما
لا يتفاوت المكاييل والموازين بمثل هذه الاقدار والله اعلم
بحقيقة الاخبار ثم اقول ايها الطالب للتحقيق سهل الله لك طريق
التدقيق اني ابقيت ما مهدنا وانقيت ما حققناه فاستمع لما
يتلى عليك واحتفظ ما اهدي اليك في فضول الفضل كلامي
فيما يبتني على المشهور في الصاع والمد والدرهم وغيرها الى
من العقيد فنقول اما الدرهم في زماننا فهو يوازي ثلثة وستين
دينارا من الفلوس لان الدرهم العباسي القديم كان عشرة قيراطا ونيف
من الصيرفي يوازي اثني دينار من الفلوس فالمثقال الصيرفي يوازي
مائة وعشرين دينارا من الفلوس اعني ستة دراهم واسقط ما ذكرنا
في المقدمة الاولى ان الدرهم نصف وربع عشر من الصيرفي فيكون
موازيا لثلثة وستين دينارا من الفلوس وبذلك ما ادعيناه واما
الصاع فهو نصف المن الشاهي العباسي وثلثة عشر مثقالا وربع مثقال
من الصيرفي وذلك لان المن الشاهي الف ومائتا مثقال بالصيرفي
والصاع ثمانمائة مثقال وخمسة عشر مثقالا بالشرعي فهو ستمائة وتسعين

امثال ۴

عشر وربع من الصنجة وانما ترى استقدم من ذلك مع وضوح فاضرب
الثمانمائة وتسعة عشر على عدد اواق المثقال الشرعي اعني اربعة
ونصفا واقسم الحاصل اعني ثلاثة آلاف وستمائة وخمسة وثمانين
ونصفا على عدد اواق الصنجة اي ستة يحصل ما قلناه والمد
الذي هو ربع الصاع مائة وثلاثة وعشرون مثقالا ونصف مثقال
ونصف عشر بالصيرفي فيزيد على ثمن المن الشاهي الذي يقال له
بالفارسية بنجاه درم بثلاثة مثاقيل ونصف ونصف عشر وذلك
بعد ما اسقطناه عن حق على ذي يحي والرطل العراقي ثمانية وستون
مثقالا وربع مثقال بالصيرفي اذا كان اصلا وتسعين مثقالا بالشرعي
بنحو ما مر من التقريب فينقص عن نصف ثمن المن الشاهي الذي يقال
له بالفارسية بنجاه بست وپنج درم بستة مثاقيل وثلاثة ارباع مثقال
واما الكر اعني الفا ومائتي رطل بالعراقي فهو مائة الف وتسعة
آلاف ومائتا مثقال شرعي فيكون احدا وثمانين الفا وتسعمائة
مثقال صيرفي وبالمن الشاهي الجديد ثمانية وستين منا وربع
من واذا حملنا الرطل في الكر على المدني فهو مائة من وسبعة منا
وثلث ثمن من بالمن الشاهي وعلى ما ذهب اليه العلامة الكر بالرطل
العراقي احد وثمانون الف مثقال صيرفي وبالمن الشاهي سبعة
وستون منا ونصف من ثم اعلم انا قد بينا ان الظرف الذي

يكون شبرا في شبر ربع الفين وثلاثمائة وثلاثة واربعين مثقالا
صيرفيا على المذهب المشهور اعني ثلاثة اشبار ونصفا في مثله في مثله
يكون للكر مائتا الف واربعمائة وستة وعشرين مثقالا وثمن مثقال
وبالمن الشاهي الجديد ثلاثة وثمانين منا ونصف من وسبعة وخمسين
مثقالا وثمن مثقال وعلى مذهب القميين اعني ثلاثة اشبار في مثلها
في مثلها يكون للكر ثلاثة وستين الفا ومائتين واحدا وستين
مثقالا وبالمن الشاهي اثنين وخمسين منا ونصف من واحدا ومائتين
وستين مثقالا وعلى ظاهر خبر اسمعيل بن جابر اعني ذراعا وشبرا في
ذراع وشبر في ذراعين يكون بالوزن سبعين منا وربع
من وثمانية واربعين مثقالا اعني اربعة وثمانين الفا وثلثمائة
وثمانية واربعين مثقالا صيرفيا وهذا قريب مما قدرناه من الارطال
العراقي وانما حملنا خبر اسمعيل بن جابر على الحوض المدور كما حمله
الوالد العلامة في الشرح يبلغ خمسة وخمسين منا ومائتين وثلاثة
وسبعين مثقالا وثلاثة اسباع مثقال واما نصاب الذهب فظاهر
مما ذكرنا من عدم تغير الدينار واتحاده مع المثقال الشرعي واما نصاب
الفضة فالنصاب الاول اعني مائتي درهم مائة واربعون مثقالا
شرعيا كاملا فيكون مائة وخمسة مثاقيل صيرفية وعلى ما ذكرنا
من ان الدرهم يساوي ثلاثة وستين دانقا من الفلوس يكون

القضاء الاول اثنى عشر الفا وستمائة دينار منها اي ثلثة وستين
عباسية بالضرب القديم المضروب عشرة دوانيق لا الضرب الجديد
المضروب تسعة دوانيق ونصفا واما بالضرب الجديد فخمسة
وستون عباسية وثلثة دوانيق من تسعة دوانيق ونصف
وما يخرج من القضاء الاول عشرة دراهم اي ما يوازي ثلثمائة
وخمسة عشر دينارا من الفلوس والقضاء الثاني اربعون درهم
وهو احد وعشرون مثقالا صيرفيا يوازي الفين وخمسمائة
وعشرين دينارا من الفلوس على حساب ما تقدم واما نصاب
الغلات الاربع فهو خمسة اوسق كل وسق ستون صاعا فيكون
المجموع ثلثمائة صوع فكل وسق ستة وثلثون الفا وثمانمائة
وخمسة وخمسون مثقالا صيرفيا مجموع الخمسة الاوساق مائة
الف واربعة وثمانون الفا ومائتان وخمسة وسبعون مثقالا
صيرفيا وهو مائة وثلثة وخمسون منا ونصف من ونصف
ثمن واما الدية بحساب الدراهم اي عشرة الاف درهم فثلثة
وستون تومانا بالضرب القديم وبالجديد ستة وستين
تومانا وخمسة عشر عباسيا وثلثة ارباع عباسية اي ثلث
شاهيات وثلثة اثمان دانق من تسعة دوانيق ونصف
واما مهر السنة اعني خمسمائة درهم فثلثة تومانين وخمسة عشر

عباسيات بالقديم وبالجديد ثلثة تومانين وثلث شاهي اي ثلث اربع
عباسية وثلثة اثمان دانق من تسعة دوانيق ونصف الفصل الثالث
في بعض المسائل على الترتيب مما تقدم ذكره وفيه مقاصد الاول
ما ينقل الحديد الرطل بخمسين مثقالا فهو المن التبريزي
على هذا مائة واحد وخمسون مثقالا وسبعمائة [illegible]
من المن الشاهي مثقال وسبعمائة والصاع يزيد على نصف
المن الشاهي بستة مثاقيل ونصف بالصيرفي ونصاب الغلات
بما ذكرنا في الفصل السابق مائتين وخمسة وعشرين منا فما
والكر بالرطل العراقي الف ومائتين وثمانون الف مثقال صيرفي وبالمن
الشاهي ستة وستون منا ونصف من وبالرطل المكي مائة
من ومن واحد وربع من على ما ذكرنا المقصد الثاني
الفدية وما يعتبر بها ففيه قلنا ان الرطل احد وتسعين مثقالا
الدرهم واحد وثلثين مثقالا وربع مثقال صيرفي والصاع
ستمائة وستة وخمسين مثقالا صيرفيا وربعا والخمسة الاوساق
مائة وستة وتسعون الفا ومائة وخمسة وسبعون مثقالا
[illegible] اربعة وستين منا شاهيا ونصف من وكذا
ان الرطل [illegible] ونصف
من الصيرفي والصاع ثلثة مثاقيل صيرفية والاوساق [illegible]

ارباع المد الشامي واذا اعتبرنا الرطل بما عليه المدني [illegible] مائة وثمانية و
عشرين درهما فالصاع [illegible] الفا وخمسمائة وخمسة وسبعين
درهما بالدراهم المشهورة وبالمثقال الشرعي الفا ومائة واثنين
مثقالا ونصف وبالمثقال الصيرفي ثمانمائة وسبعة وعشرين
مثقالا وربع مثقال وعلى هذا فقس المقصد الثالث في تحديد
ما اخبر سليمان بن حفص المروزي قال [illegible] التوفيق المد
بالدراهم المشهورة اربعمائة وعشرون درهما ومائتان واربعة
وتسعون مثقالا شرعيا ومائتان وعشرين مثقالا ونصف مثقال
صيرفي والصاع اذا اخذناه اربعة امداد يبلغ ثمانمائة [illegible]
وثمانين مثقالا واذا اخذناه خمسة كما هو ظاهر الخبر [illegible]
وسبعون مثقالا شرعيا والف ومائة واثنان مثقالا ونصفا
صيرفيا فينقص صاعه من [illegible] بالشامي بستة وعشرين
مثقالا ونصف مثقال صيرفي [illegible] في الرطل
ايضا [illegible] الصاع [illegible] الاخبار ان الصاع
[illegible] بالعراقي [illegible] زيادة الصاع يزيد
الرطل ايضا فيكون الرطل العراقي مائة واثنين وعشرين مثقالا
ونصف مثقال صيرفي ومجموع الكل اذا حسبنا بالرطل العراقي
الف وستة وعشرين الا مثقال صيرفي وبالمد الشامي

ونصف مثقال ر

وخمسين

وخمسين مثقالا وخمسة اسداس [illegible] الرطل المدني [illegible] مثقال
وثلاثة وثمانين مثقالا وثلث وربع مثقال صيرفي واذا حسبنا
الكل بالمدني يكون بالمد الشامي مائتين وستة وعشرين مثقالا
وربع من وعلى هذا فقس المقصد الرابع اعلم انه اذا كان
تحديد الدرهم في خبر [illegible] كان في خبر
المروزي مذكورا ولم يرد تحديد الدرهم في خبر اخر لا يبعد
ان يقال الاظهر في الجمع بين الاخبار ان يحمل الدرهم الذي
في خبر [illegible] في خبر المروزي [illegible]
[illegible] الرطل العراقي [illegible]
بالدرهم المشهور [illegible] الرطل [illegible] مائة وخمسة و
درهما بالدراهم [illegible] والرطل المدني مائتين واثنين و[illegible]
درهما ونصف درهم ومائتين [illegible] مثقالا وثلث ربع
شرعي ومائة وثلاثة وخمسين مثقالا ونصف مثقال و
[illegible] والمد [illegible] مائة وثمانية وثلاثين درهما و
ارباع درهم [illegible] مثاقيل [illegible] مثقال شرعي
ومائتين وثلاثين مثقالا وربع مثقال صيرفي وثلث
[illegible] والصاع الفا وسبعمائة وخمسة وخمسين درهما و
ومائتين وثمانية وعشرين مثقالا ونصف مثقال شرعي

مثاقيل ر

واحد وعشرين مثقالا وثلثة اثمان مثقال صيرفي وثلثة ارباع
المن الشاهي واحد وعشرين مثقالا وثلثة اثمان مثقال [illegible]
على هذا بالرطل العراقي مائتين وستة وثلثة اثمان من
بالمن الشاهي [illegible] بالرطل المدني مائة وثلثة وخمسين
ونصف ونصف ثمن المقصد الخامس في بيان الصاع
على ضبط [illegible] الدرهم على [illegible] في الصاع الف
وثلثمائة وخمسة وسبعون درهما وبالمثقال الشرعي الف
ومائتان واثنان وستون مثقالا ونصف مثقال وبالمثقال
الصيرفي [illegible] وستون مثقالا و[illegible]
مثقال واذا جعلنا الرطل [illegible] يصير الصاع [illegible]
واربعين مثقالا وسبعة اثمان مثقال صيرفي [illegible]
المن الشاهي اربعين مثقالا وسبعة اثمان مثقال ثم اعلم
ان [illegible] مثقالا [illegible] الشرعي [illegible]
كان [illegible] اصحابنا [illegible] ان المثاقيل الشرعية
المثاقيل الصيرفية [illegible] ذكرناها
[illegible] يا طالب [illegible] بعد [illegible]
اليك [illegible] لا [illegible]
في الدين [illegible] الاحكام المتعلقة بذلك الا الاحتياط

بعضها [illegible] والدرهم في القطعة [illegible] بعضها
محمول على [illegible] وذكروا [illegible] ثم [illegible] ان ما ضبطه [illegible] هو
[illegible] الرسائل [illegible] ممن [illegible]
اهل بيت الرسالة والعدالة [illegible] فضلاء المتقدمين
[illegible] حيث يكون ختام الكلام [illegible] ختام
[illegible] ما رواه ثقة الاسلام في الكافي عن علي بن ابراهيم
عن ابيه عن [illegible] بن الخطاب عن الحسن بن راشد عن علي بن [illegible]
[illegible] الى الكتاب بحضرة [illegible]
[illegible] المدينة ان [illegible] اهل المدينة عن [illegible] الزكوة [illegible]
كيف صارت وزن سبعة ولم يكن هذا على عهد رسول الله
ان يسأل [illegible] عبد الله بن الحسن وجعفر بن محمد قال فسأل
اهل المدينة فقالوا ادركنا من كان قبلنا على هذا فبعث الى
عبد الله بن الحسن وجعفر بن محمد فسأل عبد الله بن الحسن فقال
كما قال المستفتون من اهل المدينة فقال ما تقول يا ابا عبد الله
فقال ان رسول الله جعل في كل اربعين اوقية اوقية فاذا
حسبت ذلك كان على وزن سبعة وقد كانت وزن ستة وكانت
الدراهم خمسة دوانيق قال حبيب فحسبناه فوجدناه كما قال فاقبل
عليه عبد الله بن الحسن فقال من اين اخذت هذا قال قرأت

في كتاب ملك فاطمة قال ثم انه فرق فبعث اليه محمد بن خالد بعث
الى كتاب فاطمة فارسل اليه بوصيته سماها انا احتاج الى
المال انتقل اخبرنا انه سيدي قال العبد محمد بن خالد
لم ار مثل هذا قط حاصل السؤال انه قد كان في
التحديد النصاب الاول من الفضة مائتي درهم وعلى زمن
خمسة دراهم وكان زمن خمسة دراهم وكان الشيء وهذا الزمان
ان النصاب الاول مائتان وثمانون درهما او لم يزد سبعة
دراهم فلم حصل هذا الاختلاف ... الفقهاء الثالث
عن طريق الحق انا نكون من ... اهل البيت عليهم السلام
وحاصل جوابه ان الدرهم كان في ذلك الزمان ستة دوانيق
فصار النصاب الاول مائتين واربعين درهما الان اذ النقد
من كل درهم دانق حصل ما دانق فاذا حسبت كل خمسة
دراهم زاد على المائتين اربعون درهما ما يلزم اخراج خمسة
ستة دراهم ... كانت ثمانين درهما اذا حسبت كل
درهم ... ستة ثم تغير بعد ذلك فصار وزن الدرهم
سبعة دوانيق ... الدرهم الذي
كان في زمن ... نصاب الاول المائتين وثمانين
درهما ... سبعة دراهم وهذا الدرهم
كان ... عليه ...

على ذلك بالاوقية لانها كانت مضبوطة لم تتغير من زمن النبي
الى ذلك الزمان وكان معلوما انها كانت اربعين درهما
وكان في ذلك الزمان على وزن ستة وخمسين درهما
ذلك على ان ذلك ناش من تغير الدراهم وانه كيف
صار الخمس على وزن سبعة فقول السائل كيف صارت
سبعة ... انه كيف صارت الخمسة سبعة مع بقاء النصاب
على ما كان عليه ... بل ...
وقوله فاذا حسبت ذلك اي مقدار الاوقية في زمن النبي
والان علمت ان كل خمسة في ذلك الزمان كان على وزن سبعة
وقد كانت وزن ستة ... قبل
هذا التغير ... لانه كانت الدراهم خمسة دوانيق وقوله
رايت مثل هذا قط اي هل رايت مثل جعفر بن محمد صلوات
الله عليه في العلم والفضل قط او رايت مثل تلك الواقعة
في الرابعة قط او رايت مثل هذا التوجيه لكلامه لعله ...
الكتاب والاخير ابعد والاول اظهر ويحتمل ان يكون ...
التي كانت في زمن النبي ... كانت ... الى ذلك الزمان
وكان سؤالهم انه لم يلزم في المائتين من دراهم زمان ...
سبعين من دراهم هذا الزمان لم لا يكون خمسة ...

وكان ابن ... فيهم عليه السلام ... والظاهر ...
من ... والبعد من هذه الدراهم ...
من دراهم ... الوصول ... من تلك
الدراهم ... من هذه الدراهم والله أعلم وليكن هذا
آخر ما أردنا إيراده في هذه الرسالة والحمد لله وحده وصلى الله
على سيد المرسلين وأشرف المقربين محمد خاتم الرسالة وآله
الطاهرين معادن الحكمة والشرف والنبالة وقد فرغ من
... الأول من شهور سنة ثلث وتسعين بعد الألف ...
وقد تمت هذه الرسالة في ليلة الثلثا
الثاني والعشرين من شهر
شعبان المعظم
شهور سنة ...
والحمد
لله وحده

... الذي ...

بلغ قبالاً

وجيزة شيخ بهاء علي ... في الدراية

بسم الله الرحمن الرحيم وبه ثقتي وبه نستعين

الحمد لله على نعمائه المتواترة، وآلائه المستفيضة المتكاثرة، والصلاة على أشرف
أهل الدنيا والآخرة، محمد وعترته الطاهرة، هذه رسالة عزيزة ... موسومة
بالوجيزة تتضمن خلاصة علم الدراية وتشتمل على زبدة ما يحتاج إليه أهل الرواية،
وجعلتها كالمقدمة لكتاب حبل المتين، وعلى الله توكلي وبه أستعين، وهي
مرتبة على مقدمة وفصول ستة وخاتمة. مقدمة: علم الدراية علم يبحث فيه
عن سند الحديث ومتنه وكيفية تحمله وآداب نقله. والحديث كلام يحكي قول
المعصوم أو فعله أو تقريره، وأطلقه جمهور العامة علي ما ورد عن غير المعصوم
وكذا الأثر والخبر، وقد يخص الأثر بما جاء عن غير المعصوم من الصحابي والتابعي
وغيرهما، والخبر أعم من الحديث، وهو أكثر، وتعريفه بكلام يكون
لنسبته خارج في أحد الأزمنة الثلاثة تعريف للخبر المقابل للإنشاء لا المرادف
للحديث، فلا اعتراض عليه بنحو زيد إنسان، وعكسه بنحو قوله صلوا كما
رأيتموني أصلي، فبين الخبرين عموم من وجه، اللهم إلا أن يجعل قول الراوي قال
النبي صلى الله عليه وآله جزء الخبر ... العكس ... التعريف قولنا
... وغيرهما ... ثم ... بالحديث
المخرج من المعصوم ... كونه حديثاً
والأولى في الحديث قول المعصوم أو حكاية قوله أو فعله أو تقريره
وأما نفس الفعل والتقرير فيطلق عليهما اسم السنة لا الحديث فهي أعم منه

استعين ... | والأثر ... | ... | ...

مطلقا ومن الحديث ما [illegible]

[illegible] فصل [illegible]

[illegible]

[illegible] الكذب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] او [illegible]

[illegible] فصل [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] بالتعديل [illegible]

[illegible]

[illegible] ضعيف [illegible]

[illegible] الضعيف الى القوي [illegible]

انقطاع او اعضال او ارسال [illegible]

[illegible] الثقة [illegible]

[illegible] الثقة [illegible]

[illegible] فصل [illegible] المتواتر [illegible]

[illegible] المتأخرين [illegible]

[illegible]

[illegible] المتأخرين [illegible]

[illegible] المتواتر [illegible] العلم [illegible]

[illegible] فصل [illegible]

[illegible] الاحاديث [illegible]

[illegible]

[illegible] الاخبار [illegible]

[illegible]

[illegible] الاحكام [illegible]

[illegible]

[illegible]

الحديث [illegible] فصل الحديث [illegible]

[illegible]

او نقل [illegible] الاسناد او المتن [illegible]

[illegible]

[illegible] السند [illegible]

او المتن فمصحف او الراوي ان اتفق اسمه واسم ابيه خطا ونطقا فهو المتفق والمفترق
او خطا فقط فهو المؤتلف والمختلف او في اسمه فقط والآباء [illegible] فهو
المتشابه [illegible]
او تقدم [illegible] رواية الاكابر عن الاصاغر فصل [illegible]
الراوي [illegible] الاكثر [illegible]
في [illegible] تقديم الجارح والاولى التعويل على ما [illegible] الظن [illegible]
[illegible] الفاظ التعديل [illegible]
اما [illegible]
[illegible] والفاظ الجرح ضعيف مضطرب [illegible]
ليس بشيء كذب [illegible] الضعفاء [illegible]
[illegible] المراسيل [illegible] الحديث [illegible]
ذلك [illegible]
لا [illegible] فصل
انواع تحمل الحديث سبعة اولها السماع من لفظ الشيخ [illegible]
سمعت [illegible] حدثنا اخبرنا انبأنا الثاني القراءة عليه [illegible]
وشرطه حفظ الشيخ [illegible] عليه
[illegible] قراءته عليه
[illegible]

القراءة على الشيخ حالة قراءة الغير فيقول قرئ عليه وانا اسمع فاقر به
[illegible] العبارات والخلاف في اطلاقها وتقييدها كما عرف الثالث
الاجازة والاكثر على قبولها ويجوز مشافهة وكتابة ولغير المعين [illegible]
[illegible] واقل هذه الاربعة [illegible]
ويقول اجازني رواية كذا [illegible] باجازة على قول
[illegible] اصل [illegible] ويقول هذا سماعي [illegible]
[illegible] قيام القرينة [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] والاجازة [illegible]
الوجادة بان يجد المروي مكتوبا [illegible]
[illegible]
[illegible] الرواية فلا فصل [illegible] بالحديث [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

سطرا واحدا ولئن [illegible] وان كان ما اكثر والزيادة
الكثير [illegible] بما [illegible] والله [illegible]
لا [illegible] على التاريخ [illegible]
[illegible] بل [illegible] الا ان يكون [illegible]

فصل جميع احاديثنا الا ما ندر ينتهي الى ائمتنا الاثني عشر سلام الله عليهم
وهم ينتهون فيها الى النبي صلى الله عليه وآله [illegible]
وما تضمنته كتب الاصحاب من الاحاديث المروية عنهم سلام الله عليهم
تزيد على ما في الصحاح الستة للعامة بكثير كما يظهر لمن تتبع احاديث الفريقين وقد
روى راو واحد وهو ابان بن تغلب عن امام واحد اعني الامام ابا عبد الله
جعفر بن محمد الصادق عليه السلام ثلاثين الف حديث كما [illegible]
وقد كان جمع قدماء محدثينا [illegible] ما وصل اليهم من احاديث ائمتنا سلام الله عليهم
في اربعمائة كتاب تسمى الاصول ثم تصدى جماعة من المتأخرين شكر الله سعيهم لجمع تلك
الكتب وترتيبها تقليلا للانتشار وتسهيلا على طالبي تلك الاخبار فالفوا
كتبا مبسوطة مبوبة واصولا مضبوطة مهذبة مشتملة على الاسانيد المتصلة باصحاب العصمة
سلام الله عليهم كالكافي وكتاب من لا يحضره الفقيه والتهذيب والاستبصار
ومدينة العلم والخصال والامالي وعيون الاخبار وغيرها والاصول الاربعة
الاولى هي التي عليها المدار في هذه الاعصار اما الكافي فهو تاليف ثقة الاسلام
ابي جعفر محمد بن يعقوب الكليني الرازي عطر الله مرقده في مدة عشرين سنة وتوفي
ببغداد سنة ثمان او تسع وعشرين وثلاثمائة [illegible]

العامة [illegible] جامع الاصول من الحديث [illegible] الامامية [illegible]
للائمة الاثني عشر [illegible] ابا الحسن علي بن موسى الرضا سلام الله
عليه وعلى آبائه الطاهرين [illegible] الثامنة
كتاب من لا يحضره الفقيه [illegible] محمد بن علي [illegible] ابو جعفر محمد بن علي
[illegible]
[illegible] التعليق [illegible]
شيخ الطائفة ابو جعفر محمد بن الحسن الطوسي [illegible]
في التفسير والاصول والفروع [illegible] سنة [illegible]
[illegible]
[illegible] الحديث [illegible] الامامية
[illegible] العباد [illegible]
[illegible] في كتاب [illegible]
[illegible] الاصول الاربعة من الاحاديث [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ٥ [illegible]
[illegible]
[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله [illegible]

[illegible]

اما المقدمة [illegible] الحديث [illegible] عن قول المعصوم

كقال عليه السلام كذا وفعل كفعل عليه السلام كذا [illegible]

[illegible]

[illegible] الباب

الثاني [illegible]

[illegible]

[illegible] الصحيح [illegible]

[illegible] منقطعا ومعضلا [illegible]

[illegible]

[illegible] ومنها ما سموه [illegible]

[illegible] ومنها ما سموه [illegible]

[illegible] الشاذ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ومنها ما سموه عاليا

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الثاني [illegible]

الأولى [illegible]

صلى الله عليه [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

جهة الله [illegible] كالنبي صلى الله عليه وآله [illegible] عدم جواز التقية عليه قبل القدوم [illegible]
[illegible] بالوصول الى الحق [illegible] هنا [illegible]
في التقية عليه [illegible] في التقية [illegible] يكون [illegible]
[illegible] الأول [illegible]
المكلف للضرورة صحيح [illegible] لإعادة [illegible]
[illegible]

[illegible] الاصح [illegible]
[illegible] قوله تعالى ولا تقف ما ليس لك به علم إن يتبعون إلا الظن
وإن الظن لا يغني من الحق شيئا [illegible] الوجوب [illegible]
[illegible] للضرورة [illegible]
[illegible]

على نحو ما [illegible] وضعف [illegible] وجه حسن على ما نقول مع تسليم الصحيح لكن [illegible]
[illegible] لم يقم دليل يدل على وجوب العمل به او قرينة تدل على صحة مضمونه [illegible]
[illegible] الاول انه صحيح [illegible] على [illegible] المعتبرة بالخبر [illegible] القول [illegible]
[illegible] العمل [illegible] العقيدة [illegible]
[illegible] ودليل على وجوب العمل [illegible] ودليل [illegible]
[illegible] ذلك [illegible] ثم ذكر [illegible]
[illegible] الكتاب [illegible] من الفقهاء والمتكلمين [illegible]
حيث [illegible] ذلك [illegible]
[illegible] ذلك [illegible] في التقييد بالخبر [illegible]
[illegible] وجواز خبر الواحد اذا كان [illegible]
[illegible] عن النبي [illegible]
[illegible] قرينة تدل على صحة [illegible]
الخبر [illegible] قرينة تدل على ذلك [illegible]
موجبا للعلم ولكن [illegible] الذي يدل على ذلك اجماع
الفرقة [illegible]
[illegible] واحد [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] الصادق [illegible] الذي [illegible]

[illegible]

في جملة [illegible] بالعمل بهذه الاخبار [illegible] جميع ذلك وما ذكروه [illegible]
[illegible] لا يجوز عليه الغلط والسهو [illegible] فان قيل كيف تدعون الاجماع على
الفرقة المحقة في العمل بخبر الواحد والمعلوم من حالها الذي لا ينكر ولا يدفع انهم لا يرون العمل
بخبر الواحد الذي يرويه [illegible]
[illegible] العلوم [illegible] ذلك انتهى كلامه [illegible]
[illegible] بالخبر [illegible] الاخبار [illegible]
[illegible] المتداول بين الاصحاب [illegible] الخبر [illegible]
[illegible] يوجب العمل [illegible]
[illegible] التوضيح [illegible]
حيث ادعى [illegible] الاجماع على [illegible] جواز العمل بالخبر [illegible] كلام
[illegible] الخبر [illegible] الاخبار [illegible]
[illegible] القرائن [illegible]
[illegible] الكلام على منع التقييد بالخبر [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] التقييد بالخبر [illegible]
[illegible] على الاخبار المشهورة والمتواترة [illegible]
والقرائن المفيدة للعلم ولم يكن لهم [illegible] العمل [illegible] بالخبر [illegible]

[illegible] حيث [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] التكليف [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] الثالثة [illegible]
[illegible] ومنها [illegible]
[illegible] الجرح والتعديل [illegible]
[illegible]
[illegible] ومنها آية النفر [illegible] فلولا نفر من كل
فرقة منهم طائفة ليتفقهوا في الدين ولينذروا قومهم إذا رجعوا إليهم لعلهم
يحذرون [illegible] جواز العقيدة [illegible] والله أعلم [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ومنها [illegible]
[illegible]
[illegible] ومنها [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ومنها [illegible]
[illegible] جواز [illegible] ومنها [illegible]

[illegible] ثبت التكليف [illegible] وبالعمل [illegible]
ولا يرد [illegible] من الفاسق [illegible]
[illegible] بالعلم [illegible] القطعي [illegible]
[illegible]
[illegible] المعتبر [illegible]
[illegible]
العمل [illegible]
[illegible]
[illegible] كما تقدم [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] السلام [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] آية النبأ [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

والقياس بها وان المقصود ذكره من تحريم الاخبار ... الاحاديث ... [illegible]
من القرآن ... ذكرناه كثيرا في كلام الشيخ ... الخبر بالضعف ... [illegible]
وحجة الاجماع ... في كتب القرآن ... الصحيح الخبر ... [illegible]
يحكم ... الحكم لم يكلام ... في الفقيه ... ذلك ... [illegible]
صحة ... عليه ... الاخبار ... [illegible]
مع ذلك ... المصنف ... [illegible]
... الحكم ... القول ... [illegible]
مع عدم ... الكتب المؤلفة ... [illegible]
كانت ... [illegible]
... القراءات ... [illegible]
... الروايات ... [illegible]
... الصحيح ... [illegible]
... دليل [illegible]
ان الاخبار ... القرآن [illegible]
المفيدة الصحة ... [illegible]
... الذي يحصل ... القطع ... [illegible]
عليه ... القطع ... [illegible]
... [illegible]
... دون غيره ... [illegible]

غيره بالنسبة اليه وهو دليل ... وكل مكلف ... [illegible]
... المفيدة ... [illegible]
... القول ... [illegible]
... [illegible]
والضعيف ... الكشي والنجاشي والشيخ ... [illegible]
... الطرق ... [illegible]
... القطع ... الطرق ... [illegible]
... [illegible]
المفيدة ... عدالة الرواة ... [illegible]
... الجرح والتعديل زيادة ... [illegible]
... الثانية ... [illegible]
... الضعف ... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]
... [illegible]

[illegible]

... الروايات الحسان ... [illegible]

... [illegible] ... الخبر الضعيف ... [illegible]

... [illegible] ... الخبر الضعيف ... [illegible]

... [illegible] ... العدالة في الراوي ... [illegible]

... [illegible] ... في ذلك كما لا يخفى

الباب الثالث

في شرائط العمل بالروايات ... [illegible]

منها الضبط ... [illegible] ... رواية الخبر ... [illegible]

... [illegible] ... رواية الفاسق ... [illegible]

... [illegible] ... الأصحاب ... [illegible]

... [illegible] ... الكذب ... [illegible]

... [illegible] ... عدم القبول ... [illegible]

... [illegible] ... الأصحاب كما تقدم الكلام فيه ... الضبط ... [illegible]

... [illegible] ... الزيادة والنقصان والتغيير ... [illegible]

ذلك من الأمور المخلة بالرواية ... [illegible] ... العدالة ... [illegible]

على الرواية ... [illegible]

... [illegible]

... عدم الاكتفاء في قبول الرواية ... [illegible]

... [illegible] ... الراوي ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

بالعربية ... اللحن والتصحيف ... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... [illegible]

... الراوي ... وقت التحمل ... [illegible]

... [illegible]

... الرواية ... [illegible]

... [illegible] ... لقبول الرواية ... [illegible]

... [illegible] ... الرواة ... [illegible]

... الرواية ... [illegible]

... [illegible] ... رواية ... [illegible]

ابن ابي حمزة [illegible] الواقفة [illegible]

ذلك في الجرح والتعديل من جهة الايمان [illegible] رواتهم [illegible]

[illegible] الى الحق [illegible]

القوي في الرواية الواردة [illegible] الروايات الواردة

عنهم [illegible] التفصيل [illegible]

[illegible] الوقف [illegible]

ذلك من شيوخ اصحابنا [illegible] علي بن الحسن [illegible]

انه روى كتب [illegible] من الوجه الصحيح

[illegible]

في الرواية [illegible] الواقفة [illegible]

[illegible]

[illegible] الروايات [illegible]

[illegible] الشيعة [illegible]

[illegible] المجروح [illegible] الباب الرابع [illegible]

[illegible] الرواية [illegible]

[illegible] العدالة لغة الاستواء [illegible] اعدل [illegible]

[illegible] مصطلح العلماء [illegible]

القوي [illegible] البعض على البعض [illegible]

القوي [illegible] التفصيل [illegible]

القوة

القوة [illegible] فضيلة العلم والحكمة ومن قبل القوة الغضبية فضيلة الحلم [illegible]

ومن قبل القوة الشهوية فضيلة العفة [illegible]

القوى الثلث [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] التقوى [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الكتاب [illegible]

[illegible] ابي جعفر [illegible] ابي عبد الله عليه السلام [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] عقوق الوالدين [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

فاذا كان [illegible] في الصلاة [illegible] حضور الصلوات الخمس [illegible]

[illegible] الصلاة [illegible]

[illegible] الصلاة [illegible]

[illegible]

المسلمين [illegible] الجماعة [illegible] الصلاة [illegible]

[illegible] الصلاة [illegible]

[illegible] المسلمين [illegible]

[illegible] المسلمين [illegible]

[illegible]

[illegible] الحكم [illegible]

[illegible] الصلاة [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الثانية [illegible]

[illegible]

[illegible] الشيخ [illegible]

[illegible]

فظاهره [illegible] المساجد [illegible]

[illegible] الشيخ [illegible]

في الفقيه [illegible] الشيخ [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الشيخ [illegible]

والضبط والورع [illegible] شهادة العدلين [illegible]

بالواحد في ثبوت عدالة الراوي [illegible]

[illegible] الرواية [illegible]

[illegible]

العدل الواحد [illegible]

[illegible]

[illegible] الشافعي [illegible]

[illegible] الشهادة [illegible]

[illegible]

[illegible] الشهادة [illegible] الراوي [illegible]

[illegible] الراوي [illegible] الواحد [illegible]

[illegible] شهادة [illegible]

[illegible]

الجرح [illegible] والمقبول [illegible] الخبر [illegible] بما [illegible]
العلم [illegible] وان [illegible] بتفصيل [illegible] الواحد [illegible]
وانما [illegible] هذا [illegible] [illegible] ثبوت العدالة
بالواحد [illegible] الاصل [illegible] القبول [illegible]
[illegible] الراوي [illegible] عدل او [illegible] او [illegible] او [illegible]
[illegible] قول [illegible] او [illegible] كان [illegible]
[illegible] كان [illegible] [illegible]
واحد [illegible] [illegible]
[illegible] الحنفية [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
في الجرح والتعديل [illegible] [illegible]
[illegible] الثالث [illegible] التعديل [illegible]
[illegible] الجرح [illegible]
[illegible] [illegible]
في الجرح والتعديل [illegible] تقديم الجارح على المعدل [illegible]
المعدل [illegible] الجارح [illegible]
[illegible] الجارح [illegible] على المعدل [illegible]
[illegible] الجارح والمعدل [illegible]
[illegible] القول بالجرح والتوثيق [illegible]

[illegible] الاخر [illegible]
[illegible] القول [illegible] الضبط [illegible]
[illegible] العدل [illegible]
[illegible] الرواية [illegible]
[illegible] الجرح [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] التزكية [illegible] ولا يقبل [illegible]
[illegible] الراوي [illegible]
[illegible] الجرح او التعديل [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] التزكية [illegible] الشهادة [illegible] التعديل
[illegible] الحكم [illegible] الجرح [illegible] شهادة [illegible]
الرواة [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] في الجرح والتعديل [illegible]
التعديل قولهم عدل او ثقة او حجة او صحيح الحديث او متقن او ثبت او حافظ او ضابط
او صدوق او شيخ يكتب حديثه او ينظر فيه او لا بأس به او شيخ او جليل
او مشهور او صالح الحديث [illegible]
صالح [illegible] ومن الفاظ الجرح قولهم كذاب [illegible]

[illegible]

والله أعلم **الباب الخامس** في بيان الأخبار الواردة عن الرسول صلى الله عليه وآله
وكيفية [illegible]
عن ابن ابراهيم بن هاشم عن ابيه عن حماد بن عيسى عن ابراهيم بن عمر اليماني عن ابان بن
ابي عياش عن سليم بن قيس الهلالي قال قلت لأمير المؤمنين عليه السلام اني سمعت
من سلمان والمقداد وابي ذر شيئا من تفسير القرآن واحاديث عن نبي الله صلى الله عليه وآله
غير ما في ايدي الناس ثم سمعت منك تصديق ما سمعت منهم ورأيت في ايدي الناس اشياء
كثيرة من تفسير القرآن ومن الاحاديث عن نبي الله صلى الله عليه وآله انتم تخالفونهم
فيها وتزعمون ان ذلك كله باطل افترى الناس يكذبون على رسول الله صلى الله عليه وآله
متعمدين ويفسرون القرآن بآرائهم قال فأقبل علي عليه السلام فقال قد سألت

فافهم الجواب ان في ايدي الناس حقا وباطلا وصدقا وكذبا وناسخا ومنسوخا وعاما وخاصا ومحكما
ومتشابها وحفظا ووهما وقد كذب على رسول الله صلى الله عليه وآله على عهده حتى قام خطيبا
فقال ايها الناس قد كثرت علي الكذابة فمن كذب علي متعمدا فليتبوأ مقعده من النار
ثم كذب عليه من بعده وانما اتاكم الحديث من اربعة ليس لهم خامس رجل منافق يظهر الايمان متصنع
بالاسلام لا يتأثم ولا يتحرج ان يكذب على رسول الله صلى الله عليه وآله متعمدا فلو علم الناس
انه منافق كذاب لم يقبلوا منه ولم يصدقوه ولكنهم قالوا هذا قد صحب رسول الله صلى الله عليه وآله
ورآه وسمع منه واخذوا عنه وهم لا يعرفون حاله وقد اخبره الله عن المنافقين بما اخبره ووصفهم بما
وصفهم فقال عز وجل واذا رأيتهم تعجبك اجسامهم وان يقولوا تسمع لقولهم ثم بقوا بعده فتقربوا
الى ائمة الضلالة والدعاة الى النار بالزور والكذب والبهتان فولوهم الاعمال وحملوهم على
رقاب الناس واكلوا بهم الدنيا وانما الناس مع الملوك والدنيا الا من عصم الله فهذا احد الاربعة
ورجل سمع من رسول الله صلى الله عليه وآله شيئا لم يحمله على وجهه ووهم فيه ولم يتعمد كذبا
فهو في يده يقول به ويعمل به ويرويه ويقول انا سمعته من رسول الله صلى الله عليه وآله فلو علم
المسلمون انه وهم لم يقبلوه ولو علم هو انه وهم لرفضه ورجل ثالث سمع من رسول الله صلى الله عليه وآله شيئا امر به ثم
نهى عنه وهو لا يعلم او سمعه ينهى عن شيء ثم امر به وهو لا يعلم فحفظ المنسوخ ولم يحفظ الناسخ ولو علم انه منسوخ
لرفضه ولو علم المسلمون اذ سمعوه انه منسوخ لرفضوه وآخر رابع لم يكذب على رسول الله صلى الله
عليه وآله مبغض للكذب خوفا من الله وتعظيما لرسول الله صلى الله عليه وآله لم ينسه بل حفظ
ما سمع على وجهه فجاء به كما سمع لم يزد فيه ولم ينقص منه وعلم الناسخ والمنسوخ فعمل بالناسخ
ورفض المنسوخ فان امر النبي صلى الله عليه وآله مثل القرآن ناسخ ومنسوخ وخاص وعام
ومحكم ومتشابه قد كان يكون من رسول الله صلى الله عليه وآله الكلام له وجهان وكلام عام

[illegible] القرآن [illegible] الرسول محمد [illegible]

[illegible] صلى الله عليه وآله [illegible]

[illegible] صلى الله عليه وآله [illegible]

[illegible]

وروى [illegible] الصوفية عن ابي عبد الله عليه السلام [illegible]

حدثنا [illegible] ناسخ القرآن [illegible]

[illegible] رسول الله صلى الله عليه وآله [illegible]

[illegible] صلى الله عليه وآله [illegible]

[illegible] صلوات الله عليهم [illegible] الرسول

صلى الله عليه وآله [illegible] عليهم السلام [illegible]

[illegible] عليهم السلام [illegible]

[illegible] والقرآن المقروء [illegible] الباب الثاني في بيان [illegible]

[illegible] عليهم السلام [illegible]

[illegible]

ومنها كتب جابر بن يزيد [illegible] ومنها كتب الحسين بن سعيد ومنها كتاب نوادر الحكمة لمحمد بن

أحمد بن يحيى بن عمران الأشعري القمي [illegible] ومنها كتاب نوادر [illegible] لمحمد بن عيسى

ومنها كتاب [illegible] لسعد بن عبد الله [illegible] ومنها نوادر

[illegible] ومنها كتاب المحاسن لأحمد بن أبي عبد الله البرقي [illegible]

[illegible]

[illegible] ومنها كتاب [illegible] ومنها كتب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

الباب الثاني في [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

فاقبل منقطع وسل في خبر مسكه الرواية في الفعل في جواز العمل بروايته عما يوثق به لا اتفقوا
على منع الرواية به لجواز تغيير السند او باب العمل لولا ما ذكر **الباب الخامس**
في كيفية الرواية وجواز نقل الحديث بالمعنى فنقول نقل الرواية بحيث لا يذهب الى الحفظ اتفق
من حفظ الراوي لبعده عن احتمال الحفظ والتغيير والتبديل والوهم بما اعتمد على كتابه
الوثوق به والمخالف التغيير فيه ونحوها اذ كتابه بخطه فان كان الخط من الكتاب يرجع اليه
وان كان من شيخ اعتمد عليه لكونه الاصل في ذلك قيل لا يروي الحديث بلفظه
ولا بمعناه وانما يتحراه بنقل اللفظ لو تحقق شكوى يعقل القائل وقع من النبي والائمة عليهم
السلام اشهر وهو حسن ويدل على ذلك تحمل المشقة من اهل عبد الله عليه السلام حيث قال
فيما اعربوا اعاد فلما فانا قوم فصحاء ولم نقل الحديث بالمعنى مع العلم بمواقع الالفاظ
وعدم القصور عن افادة المعنى [illegible] على عادة المحدثين الاقدمين من اهل الحديث
ودل على ذلك رعاية الائمة عليهم السلام منها ما رواه الكليني في الكافي بالصحيح
عن محمد بن يحيى عن محمد بن الحسين عن ابن ابي عمير عن ابن اذينة عن محمد بن مسلم قال قلت لابي عبد الله
عليه السلام اسمع الحديث منك فازيد فيه وانقص قال ان كنت تريد معانيه فلا باس
ومنها ما رواه ايضا عنه عن محمد بن يحيى عن محمد بن الحسين عن ابن سنان عن داود بن فرقد
قال قلت لابي عبد الله عليه السلام اني اسمع الكلام منك فاريد ان ارويه كما سمعته منك
فلا يجيء قال فتعمد ذلك قلت لا فقال تريد المعاني قلت نعم قال فلا باس وما روي
عنه عليه السلام عند ما سئل اسمع الحديث منك فلعلي لا ارويه كما سمعته فقال اذا اصبت الصلب
منه فلا باس انما هو بمنزلة تعال وهلم واقعد واجلس ولان الله تعالى قص القصة الواحدة
بعبارات متعددة والفاظ مختلفة ومع جواز ذلك فلا فرق بين احاديث النبي

وغيرها والفاصل بالفرق لا شك في ذلك ولو قطع الراوي بحيث ان روى بعضه دون البعض
جاز ومنهم من منعه مطلقا وفي الفصل بين ما رواه او غيره محل تحقق والاول
ارجح وفاقا لما عليه جمهور المحدثين من الفريقين ولعدم المانع منه ولانه في الحقيقة
بمنزلة حديث منفصل مستقل في نفسه لا تعلق له بغيره وقد فعل ذلك في كتبه الشيخ
ابو جعفر الكليني على وجه [illegible] **الباب السادس** في بيان طرق تحمل الحديث الى سند ذكر
الطريقة بان الحديث المروي على انحاء وتحتاج الى تفصيل في الرواية بلغ ما ذكرناه
فيعلم سنده ومنه مع الاعلام به كان يقول الراوي اخبرنا فلان وقال ذلك اللفظ
قال كذا حدث ومنها عدم زيادة الراوي مع كلام صادر من شيخه وكان
الواقع تقتضيه الا مع التمييز كالاشارة في رواية الشيخ الطوسي عن احمد بن محمد فقال
الراوي عن احمد بن محمد بن عيسى [illegible] ان عليه وان كان في الكتاب
ومنها ان يذكر الراوي شيخه بغير اللفظ والنسبة اولى ما يريد وليعلم ان ذكره
كذلك لو اقتصر على الاول كان يقول محمد بن علي بن الحسين بن بابويه القمي
في اخر محمد عن عبد الله ولا يجوز ان يفصل اولا ومنها لو تعدد
الباب بسند واحد فالراوي تكرار السند مع كل حديث او الاقتصار عليه اولى
عليه القول وهذا السند وقد وقع في الكافي وكتب الشيخ كثيرا ومنها ما ذكر
الشيخ الحديث بالاسناد المتقدم فيعتمد على لفظ غيره الراوي ان يذكر بدل ذلك
بعض ذلك السند والمتقدم لا خلاف المغايرة وقيل ان علم القصد
ثم اعلم ان لكل واحد من المحمدين الثلاثة رضوان الله عليهم طريقة في الكتب
تخالف الاخر فيه ثم الذي يلي ان الشيخ ابو جعفر الكليني في كتابه الكافي [illegible]

الطلوع واحاط بالاخبار وسعة دائرة في تتبع الاثار وبالجملة الواجب على الفقيه بذل

الجهد في تحصيل الحكم [illegible] الاشكال بحيث يجد من نفسه العجز عن الظفر بما [illegible]

[illegible]

التي [illegible] عليها [illegible] تحصيل [illegible]

[illegible] العلوم [illegible]

[illegible] الاحكام [illegible]

[illegible]

[illegible] العلم [illegible]

والنبوة [illegible] الوثوق بالاخبار [illegible]

[illegible] صلى الله عليه وآله [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] العلوم [illegible]

[illegible]

[illegible] العلوم [illegible]

[illegible]

[illegible] على كل شيء قدير

[illegible] الحديث [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] اللام [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] في شهر [illegible]

[illegible]

والحمد لله [illegible]

٥

قال [illegible]

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم [illegible]

الحمد لله [illegible]

[illegible]

[illegible]

فصل [illegible]

[illegible]

[illegible]

فصل [illegible]

[illegible]

فصل [illegible]

[illegible]

عن البيع [illegible] قال [illegible] وعند ابي حنيفة

[illegible] قال [illegible] حنيفة [illegible]

والقبض [illegible] وقد [illegible]

[illegible] المشتري [illegible]

استحق العوض من البائع [illegible] العقد [illegible]

[illegible] العقد [illegible]

[illegible]

[illegible] المبيع

المشتري المبيع [illegible] فصل

[illegible] ابي حنيفة [illegible]

[illegible] ابو حنيفة [illegible]

[illegible] الثمرة [illegible]

[illegible] ابو حنيفة [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

فصل [illegible] البيع [illegible] ابي حنيفة [illegible]

[illegible] البيع [illegible]

[illegible] الزيادة [illegible] الزيادة

[illegible] البيع [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الثمرة [illegible] البيع [illegible]

[illegible] البيع [illegible]

[illegible] الثمرة [illegible]

[illegible]

[illegible] ابي حنيفة [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] البيع

[illegible]

[illegible] فصل

[illegible] البيع [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ومن البيع المعلق على شرط [illegible]

[illegible]

الثمن [illegible] الأول [illegible] البيع الفاسد لا يجوز [illegible]

[illegible]

[illegible] الثاني [illegible]

[illegible]

[illegible] الثالث لا يجوز [illegible]

[illegible] البيع [illegible]

[illegible]

[illegible] فصل [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] الرهن

[illegible]

[illegible]

الصلح

[illegible] بين اهل العدل واهل البغي [illegible]

[illegible]

[illegible]

الحوالة [illegible]

[illegible] والكفالة [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] **المزارعة** [illegible]

[illegible]

[illegible] **المساقاة** [illegible]

[illegible]

[illegible] **القراض** [illegible]

[illegible]

[illegible] **الوكالة** [illegible]

[illegible]

[illegible] **السبق والرماية** [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

فائدة الوقف عقد يفيد [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

السكنى والرقبى والعمرى عقد [illegible]

[illegible]

[illegible] **الهبة**

عقد يفيد انتقال الملك [illegible]

[illegible] وهبتك وملكتك واهديت اليك هذا وكذا اعطيتك [illegible]

[illegible] **الوصية** عقد [illegible] تمليك العين او المنفعة بعد الموت [illegible]

او صيت لك بكذا [illegible] بعد موتي [illegible]

[illegible] **النكاح**

عقد [illegible] زوجتك [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] تحليل [illegible] وحل [illegible]

[illegible] التعليق [illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] الا [illegible] التعليق [illegible]

[illegible] التحليل [illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] التحليل [illegible]

[illegible] العقد [illegible]

[illegible] العقد [illegible]

[illegible] الخلع [illegible]

[illegible] الخلع [illegible]

[illegible] العقد [illegible]

[illegible] العقد [illegible]

[illegible] العقود [illegible]

[illegible] العقد [illegible]

[illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] اللفظ [illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] ولكن [illegible]

[illegible] الخلع [illegible]

مع القدرة

مع القدرة على الوطء [illegible] مع النية وقع ولو قال [illegible]

[illegible] التعليق وان قصد التعليق [illegible]

[illegible] لم يقع وان [illegible]

[illegible] الشرط [illegible] الشرط [illegible] تعليق [illegible]

[illegible] لم يقع [illegible]

لم يقع [illegible]

[illegible] الخلع [illegible] مع النية [illegible]

[illegible] بشهوة [illegible]

[illegible] الخلع [illegible]

الخلع والطلاق [illegible]

طلقني [illegible]

[illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] ذلك [illegible] ذلك [illegible]

[illegible] الخلع [illegible]

[illegible] الطلاق [illegible]

[illegible] الطلاق [illegible] الزوج [illegible]

[illegible] ذلك [illegible]

[illegible] الخلع طلاق [illegible]

[illegible] الخلع [illegible]

منه الخلع بغير [illegible] هو ولو [illegible] الظهار [illegible] فلا [illegible] الخلع
الا انه لا يقع [illegible] بل لابد [illegible] صورة السؤال [illegible]
عما كذا فنقول [illegible] على ذلك [illegible] الظهار صيغته انت علي
كظهر امي او زوجتي او جزء او [illegible] عبارات عن كل [illegible] او [illegible]
تدل على [illegible] ولو قال انت [illegible] او [illegible] كظهر امي وقع وكذا [illegible]
عمات كظهر امي ولو قال انت علي كامي [illegible] وان قصد [illegible] قول وكذا
قوله انت امي وزوجتي امي ولو قال [illegible] كظهر امي
وقع [illegible] لا امي او [illegible] امي وكذا لو قال [illegible]
امي او [illegible] وكذا لو عكس [illegible] انت علي كيد امي
او [illegible] او بطنها او فخذها وكذا لو قال انت [illegible] امي [illegible] التزوج [illegible]
[illegible] ولو قال انت علي حرام [illegible] ان نوى [illegible] صح انت علي
حرام كظهر امي [illegible] ولو قال انت علي كظهر امي حرام او انت حرام انت علي كظهر
او انت [illegible] كظهر امي [illegible] انت كظهر امي [illegible] ولو قال انت [illegible]
كظهر امي [illegible] وقع الطلاق [illegible] وان قصد [illegible] الطلاق [illegible]
على [illegible] لم يقع الا [illegible] على [illegible] الزوج [illegible]
الوطء [illegible] ولا [illegible] الجماع والوطء [illegible]
والملامسة والمباشرة [illegible] ولا يقع الا [illegible]
[illegible] او [illegible] شهر [illegible] او [illegible]
والعود [illegible] والكفارة [illegible] او [illegible]

[illegible] او جعلك ولو قال بدنك او جسدك او فرجك التدبير [illegible] يعتق
المملوك بعد موت مولاه [illegible] كل [illegible] الخدمة [illegible]
قوله [illegible] او اذا مت فانت حر او محتق او عتيق ولو قال انت مدبر
[illegible] فانت حر [illegible] ولا [illegible]
[illegible] الشرط [illegible] او اذا مت او [illegible] او اي وقت
مت وكذا الالفاظ التدبير [illegible] فانت حر او [illegible] او [illegible]
[illegible] مثل ان مت في سفري هذا او في مرضي هذا او [illegible]
او [illegible] فانت حر ولا يعتق معلقا [illegible] ان قدم زيد او
اول شوال فانت حر [illegible] المقيد ولو
[illegible] فانت حر [illegible] كل [illegible] التدبير [illegible]
[illegible] او [illegible] ثلث [illegible]
[illegible] فانه يبطل التدبير [illegible] يعتق
[illegible] شرط على [illegible]
[illegible] فان [illegible]
[illegible]
[illegible] عشرة ايام او [illegible] عشر [illegible]
[illegible] ولو [illegible]
[illegible] المولى [illegible]
[illegible] فانت حر [illegible]

فان لم يقصد به [illegible] اليمين وانعقد باللفظ الدال على الذات المقدس [illegible]
مثل والله وبالله وتالله [illegible]
[illegible] والذي [illegible] والذي [illegible]
[illegible] مثل الرحمن الرحيم [illegible]
[illegible] الخالق الرازق [illegible]
[illegible] السميع البصير [illegible]
[illegible] والقدرة [illegible]
ولو قال [illegible] وعظمة الله وكبرياء الله [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
نطق النذر [illegible] التزام المكلف المسلم [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] وصح النذر [illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible] والعهد [illegible]
[illegible]
[illegible]
بالشفعة [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

علم بدان بالخطيئة ولو قال لغيره اجل بحقيقة قول الحق اعليك كذا فجوابه اقرار
ولو قال بعضه صدقت او بررت او انا مقر كذا فيه او بدعواك وكذا لو قال [illegible]
او افسقته او وفيته او قبضته دكونه وكذا لو قال اليس لي عليك كذا فقال بلى و
قال نعم فهو كونه اقرارا فى قول ان اصحها المساواة بينهما كذا فى [illegible] لو قال [illegible]
او ضده او عقده او علق الاقرار بشرط مثل لو عين كذا ان دخل الدار او اذا
الشمس وان كان التعليق بمشيئة الله تعالى على الاصح الا ان لم يقصد التبرك
وكذا لو قال اذا جاء راس الشهر الا ان لم يقصد ارادة التاجيل وتلزمه لو قال ان
[illegible] فان شهد فانه لا يكون [illegible] لو قال له [illegible]
او [illegible] كذا لو قال [illegible] واجب الحسب صحيح وكونه لازم وان اطلق
فى كونه اقرارا فى قول ان اصحها نعم ولو اسم الا اقرار [illegible] بالبين له
ولو اقر بلفظ مبهم [illegible] ولو اختلف فى المقر به [illegible] والكلام [illegible]
وذلك مذكورة مقام فى كتب الاصحاب [illegible] والله اعلم [illegible] وتفكير
[illegible] والحمد لله رب العالمين والصلوة على رسوله محمد [illegible]
قد تمت الرسالة [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم اعلم ان [illegible]

[illegible]

رساله [illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله رب العالمین والصلوة علی محمد وآله اجمعین اما بعد

مختصریست در معرفت اسطرلاب از املای [illegible] استاد البشر [illegible] نصیر الدین طوسی مشتمل [illegible]

باب اول در القاب آلات [illegible] اسطرلاب آنچه [illegible]

حلقه [illegible] و آنچه حلقه در وی است آن را عروه خوانند و [illegible] که [illegible]

آن را کرسی خوانند و آنچه گرد بر گرد وی است [illegible] صفایح [illegible] آن را

ام خوانند و [illegible] حجره [illegible] صفیحه [illegible]

[illegible] قسم کنند و ابتدا از [illegible]

[illegible] خوانند [illegible]

[illegible] خط مستقیم [illegible]

[illegible] خط وسط السماء خوانند و خط [illegible]

خط مشرق و مغرب خوانند و دائره که [illegible] اسطرلاب کشیده باشند [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] افق مشرق و مغرب گویند [illegible]

مستقیم [illegible] که گذشته باشد خط وسط السماء

[illegible] گویند و خط دیگر را خط مشرق و مغرب [illegible]

[illegible] خط مغرب گویند و دیگر نیمه را خط مشرق [illegible]

افق مشرق و افق مغرب [illegible] مقنطرات [illegible]

[illegible] اسطرلاب [illegible] شش [illegible]

[illegible] اسطرلاب تام [illegible]

مقنطرات [illegible]

[illegible] افق مغرب و خط وسط السماء [illegible]

افق مشرق و خط وسط السماء [illegible] خوانند

[illegible] خوانند

[illegible] دائره [illegible]

[illegible] البروج خوانند [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] اسطرلاب [illegible]

[illegible] عنکبوت [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

و ارتفاع شده باشد بتره و نفس خواهند دانست که بسطح منکس [illegible] ارتفاع باشد
کرده اند آن را مدبر خوانند و [illegible] بعضی اسطرلاب است ۱۲ خط [illegible] کشیده باشند
خطوط ساعات معوج خوانند و صفایح بسیار که [illegible] مختلف باشد [illegible]
صفیحه آفاقی گویند و آن صفیحه که بر او ربع دوایر بسیار کشیده باشند [illegible]
چند که بر یک نقطه متقاطع شوند و آن نقطه موضع [illegible] خط مشرق و دایره [illegible]
[illegible] که [illegible] افق [illegible] باشد [illegible]
[illegible] آن قوس [illegible]
آن افق [illegible] صفیحه آن [illegible] افق [illegible] در اسطرلاب
[illegible] اسطرلاب است [illegible]
باشد **باب [illegible]** در [illegible] ارتفاع گرفتن آفتاب [illegible] و ارتفاع [illegible] آفتاب
[illegible] آفتاب [illegible]
و اسطرلاب را معلق کردانید [illegible] اسطرلاب را [illegible] کرده [illegible]
ارتفاع [illegible] آفتاب کرده [illegible]
[illegible] نگاه باید کرد که شظیه ارتفاع بر چند جزو افتاده باشد آنچه
باشد ارتفاع [illegible] و اگر ارتفاع [illegible] اسطرلاب [illegible]
[illegible] از [illegible] نگاه باید کرد [illegible]
[illegible] کوکب [illegible] نگاه کند که شظیه ارتفاع بر چند جزو افتاده آنچه [illegible]
[illegible] ارتفاع کوکب [illegible] آفتاب [illegible]
[illegible] ارتفاع باید گرفت [illegible] معلوم باید کرد [illegible]
[illegible] ارتفاع باید گرفت [illegible] ارتفاع [illegible]
و اگر [illegible] آفتاب یا کوکب [illegible]

تام باید کرد [illegible] تفاوت [illegible] ارتفاع در زمان [illegible] **باب [illegible]**
در [illegible] طالع از ارتفاع درجه آفتاب را از منطقة البروج طلب باید کرد و [illegible]
ارتفاع [illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible] نگاه [illegible]
[illegible] منطقة البروج [illegible]
[illegible] کوکب [illegible] ارتفاع [illegible] مقنطره ارتفاع [illegible]
[illegible] منطقة البروج [illegible] افق [illegible]
[illegible] در اسطرلاب [illegible]
[illegible] دو خط افتاده باشد [illegible]
که بر صفیحه کشیده [illegible] ارتفاع [illegible] ارتفاع
[illegible] مقنطره باشد [illegible] دو خط افتاده باشد [illegible]
بروج [illegible] تفاوت [illegible]
[illegible] عمل باید کرد [illegible]
عمل [illegible] موضع افق [illegible] باید کرد که [illegible] دو خط که
[illegible] مقنطره [illegible]
ارتفاع [illegible] مقابل آن [illegible]
[illegible] مقنطره [illegible] کنند [illegible]
[illegible] کنند [illegible]
[illegible] خط اول و موضع آفتاب [illegible]
[illegible] کنند [illegible] منطقة [illegible] در اسطرلاب
[illegible] کنند [illegible]

[illegible] دوم [illegible] آفتاب [illegible] برای [illegible] نقطه [illegible]

[illegible] اجزای منطقه [illegible]

و آن موضع آفتاب [illegible] عوض [illegible] کردیم [illegible]

و [illegible] دوازده [illegible] خط [illegible] دوازده [illegible]

و ارتفاع [illegible] اول خط دوازده بر نقطه [illegible] نهادیم [illegible]

[illegible] کردیم پس خط [illegible] بر این نقطه نهادیم [illegible] کردیم میان [illegible]

[illegible] اجزای تعدیل است پس تفاوت میان خط اول [illegible]

[illegible] موضع آفتاب [illegible] اجزای تعدیل [illegible]

[illegible] حاصل آمد آن را بر تفاوت اجزای منطقه [illegible] قسمت کردیم [illegible]

[illegible] اول [illegible]

[illegible] نقطه [illegible]

[illegible] آفتاب [illegible] معلوم

و اما تعدیل [illegible] ارتفاع موجود [illegible]

[illegible] موضع آفتاب را بر نقطه اول [illegible] کردیم [illegible] نقطه

دوم [illegible] کردیم میان [illegible] اجزای تعدیل [illegible]

پس تفاوت میان نقطه اول [illegible] ارتفاع موجود [illegible] اجزای تعدیل [illegible]

[illegible] حاصل را بر تفاوت میان [illegible] نقطه [illegible] قسمت [illegible]

[illegible] قسمت کرد [illegible] اجزا [illegible] اول [illegible]

دوم [illegible] آفتاب [illegible] ارتفاع [illegible]

[illegible] عوض [illegible] کردیم [illegible] دوازده درجه [illegible] ارتفاع [illegible]

[illegible] درجه [illegible] میان نقطه [illegible] نقطه [illegible] موضع آفتاب

[illegible] نقطه [illegible] موضع آفتاب [illegible] نقطه [illegible] نهادیم

[illegible] کردیم [illegible] میان [illegible] اجزای تعدیل

پس تفاوت میان نقطه [illegible] ارتفاع [illegible] اجزای تعدیل [illegible]

کردیم [illegible] حاصل آمد [illegible] نقطه [illegible] قسمت کردیم

[illegible] موضع [illegible] آفتاب [illegible] ارتفاع موجود [illegible] و اما تعدیل

[illegible] منطقة البروج [illegible] افق [illegible]

[illegible] خط [illegible] افق [illegible]

[illegible] کرد [illegible] تفاوت میان [illegible] اجزا [illegible]

از آن خط دوم [illegible] افق [illegible] تفاوت میان [illegible] خط

اول [illegible] خط دوم [illegible] اجزای تعدیل [illegible]

اجزا [illegible] تفاوت [illegible] خط [illegible]

[illegible] اجزای تعدیل قسمت کرد [illegible] خط اول [illegible]

[illegible] تعدیل [illegible] آفتاب [illegible] دوازده درجه [illegible] ارتفاع

[illegible] درجه [illegible] عوض [illegible] نقطه [illegible]

نهادیم از منطقة البروج [illegible] خط [illegible] دوازده [illegible] افق [illegible]

[illegible] کردیم [illegible] افق [illegible] تفاوت اجزا [illegible]

[illegible] خط دوازده [illegible] افق [illegible] کردیم [illegible]

[illegible] درجه [illegible] کردیم [illegible]

تعدیل است [illegible] تفاوت میان [illegible]

اجزا را [illegible] ضرب کردیم حاصل آمد [illegible] قسمت کردیم [illegible]

آمده سه کری زیاده از نیمه آن را یکی گرفته‌ایم چهار ساعت بر خط اول و آنچه بعد از دویم
ده درجه جوزا باشد و این درجه طالع است و مطلوب این است **باب چهارم** در معرفت
ارتفاع از طالع و بعکس یا بسیار نزدیک باشد و اهل نجوم را در اختیارات به دیدن
[illegible] کرده باشند و خواهند که ارتفاع آفتاب یا کوکبی را
وقت معلوم کنند تا وقت نگاه دارند چون به ارتفاع موجود موافق آن ارتفاع رسد
دانند که وقت طلوع آن درجه است که اختیار کرده‌اند و [illegible] این عمل چنین باید
که آن درجه که جهت طالع تعیین کرده‌اند [illegible] بر افق شرقی نهند نگاه کنند درجه
آفتاب بر کدام مقنطره افتاده اگر مقنطرات شرقی است یا غربی آنگاه ارتفاع
آفتاب باید چون به آن ارتفاع رسد وقت [illegible] درجه آفتاب بر مقنطرات
[illegible] وقت طالع [illegible] کوکبی از ثوابت [illegible]
[illegible] کدام مقنطره افتاده است شرقی یا غربی و وقت نگاه باید
چون به ارتفاع آن کوکب [illegible] در مشرق یا مغرب [illegible] وقت طلوع
درجه باشد و این است مطلوب **باب پنجم** در معرفت دایر و ساعات مستوی و معوج
دایر آن است که چون درجه آفتاب را بر مقنطره موجود نهند و مری را [illegible] نشان
کنند و بعد از آن درجه آفتاب را بر افق شرقی نهند و مری نشان کنند و از نشان
دوم تا نشان اول بشمرند آنچه حاصل آید [illegible] گذشته باشد از روز و اگر بر افق
مغرب نهند و نشان کنند میان نشان اول و این نشان بشمرند [illegible] باقی مانده باشد
از روز [illegible] کوکب را بر مقنطره ارتفاع موجود نهند و مری را [illegible]
نشان کنند پس [illegible] آفتاب را بر افق مغرب نهند و نشان کنند و میان نشان دوم
و نشان اول بشمرند [illegible] گذشته باشد از شب و اگر [illegible] آفتاب را بر افق مشرق نهند
و نشان کنند و از نشان اول تا این نشان بشمرند دایر [illegible] از شب بیرون آید

و اگر طالع معلوم باشد [illegible] خواهند که [illegible] آفتاب یا کوکب
بر مقنطره [illegible] طالع را بر افق شرقی نهند و مری نشان کنند [illegible]
کنند [illegible] معلوم شده از روز یا از شب [illegible]
کنند [illegible] ساعات مستوی [illegible]
[illegible] ساعات [illegible] از روز یا شب [illegible]
روز خواهند [illegible] آفتاب را بر افق شرقی نهند و مری نشان کنند بعد از آن [illegible]
[illegible] نهند و مری نشان کنند و میان نشان اول و نشان دوم بشمرند [illegible]
[illegible] معلوم شود [illegible] قوس النهار [illegible]
[illegible] ساعات [illegible] روز معلوم شود [illegible]
[illegible] ساعات [illegible] و اگر خواهند [illegible]
بر افق غربی نهند و مری نشان کنند و [illegible] بر افق شرقی نهند و مری نشان کنند
[illegible] نشان [illegible] قوس اللیل باشد [illegible] ساعات شب [illegible]
اگر خواهند که بدانند که کوکبی از ثوابت [illegible] طلوع [illegible] در کدام [illegible] طلوع
[illegible] آفتاب بر افق [illegible] نهند و مری نشان کنند و [illegible] کوکب بر افق [illegible]
و مری نشان کنند و میان [illegible] نشان [illegible] حاصل [illegible]
[illegible] ساعات [illegible] از وقت غروب آفتاب [illegible] وقت طلوع آن کوکب
[illegible] ساعات [illegible] قوس النهار [illegible]
[illegible] ساعات [illegible] آن معلوم شود [illegible]
[illegible] نظیر درجه [illegible]
[illegible] مقنطرات [illegible]
باشند و مری نشان کنند و بعد از آن هم نظیر درجه آفتاب [illegible]

بعد از آن خط [illegible] کنند [illegible] ساعات روز [illegible]
و اگر [illegible] آفتاب را بر [illegible] نهند [illegible] آید ساعات شب [illegible] و اگر وقت
[illegible] تحقیق کنند [illegible] اجزای ساعات معوج شب [illegible] آید اگر [illegible]
از ساعات مستوی تمام روز یا شب [illegible] اجزا [illegible] حاصل آید اجزای ساعات
معوج بود و اگر [illegible] از اجزای ساعات معوجه [illegible] کنند [illegible] ساعات
مستوی بود [illegible] ساعات معوجه گذشته از روز [illegible] معلوم کنند که
[illegible] جزو آفتاب بر مقنطره ارتفاع نهند نگاه کنند [illegible] بر کدام خط
افتاده است از خطوط ساعات معوج از افق غربی [illegible] خط [illegible] آنچه بود
ساعات معوج گذشته بود از روز [illegible] از خط افق [illegible] بود [illegible]
[illegible] کنند [illegible] آفتاب را بر آن خط نهند [illegible] افق [illegible] بود
[illegible] کنند [illegible] ضرب کنند [illegible] اجزای
ساعات روز [illegible] کنند [illegible] آید [illegible] ساعات تمام [illegible]
ساعات [illegible] گذشته از روز [illegible] بود [illegible]
ارتفاع نهند نگاه کنند [illegible] آفتاب بر خط کدام ساعت افتاده باشد
[illegible] افتاده باشد چندان ساعات گذشته باشد از شب [illegible] خط
افق [illegible] روز گفتیم [illegible] ساعات [illegible]
[illegible] ساعات روز [illegible] اجزای ساعات روز [illegible]
کنند ساعات [illegible] گذشته از روز [illegible] معلوم [illegible] خطوط ساعات معوج
[illegible] اول [illegible] آفتاب بر خط نصف النهار نهند و نگاه
کنند تا بر کدام مقنطره [illegible] غایت ارتفاع آفتاب بود در آن روز [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible] اسطرلاب [illegible] ارتفاع [illegible] اسطرلاب [illegible]

[illegible] آفتاب [illegible] شده [illegible]
[illegible] کنند [illegible] بر کدام خط افتاده است آن خط که [illegible]
[illegible] گذشته از روز یا شب [illegible]
و اگر ساعات مستوی معلوم بود [illegible] ساعات معوج معلوم کنند ساعات
[illegible] پانزده [illegible] کنند [illegible] دقایق [illegible] چهار [illegible]
[illegible] معلوم [illegible] اجزای ساعات روز یا شب [illegible] کنند ساعات
معلوم [illegible] و اگر ساعات معوج معلوم باشد [illegible] ساعات مستوی معلوم کنند
[illegible] اجزای ساعات ضرب کنند [illegible] معلوم [illegible] پانزده [illegible] کنند
[illegible] معلوم شود

باب ششم در معرفت میل آفتاب و غایت ارتفاع او و بعد

کواکب [illegible] آفتاب را بر [illegible] نصف النهار [illegible]
[illegible] از مقنطرات ارتفاع بر کدام مقنطره [illegible] مقنطره که [illegible] غایت
ارتفاع بود در آن [illegible] بر آن [illegible] موضع آفتاب [illegible]
[illegible] افتاده [illegible] چندانکه باشد میل آفتاب بود [illegible] موضع [illegible]
[illegible] مدار راس الحمل بود آن میل جنوبی بود [illegible] مدار [illegible] میل
[illegible] مقنطره که مدار راس الحمل [illegible] کند [illegible] تمام عرض [illegible]
مدار راس الحمل [illegible] از دو مدار دیگر یعنی مدار راس السرطان و مدار راس
الجدی [illegible] باشد و چون [illegible] کوکب بر خط نصف النهار نهند [illegible]
[illegible] غایت ارتفاع کوکب بود [illegible] قطب [illegible]
[illegible] باشد [illegible] کند [illegible] بود [illegible]
جنوب [illegible] مدار راس الحمل [illegible] مقنطرات بعد [illegible]
باشد از [illegible] داخل مدار راس الحمل [illegible] شمال [illegible]

دو جزو بر دو بیا شد بعدش جنوبی [illegible] آنچه باقی ماند [illegible] تکمیل کرده بر دائره معدل النهار

بعد از آن [illegible] باشد [illegible] باب [illegible]

مطالع بروج بخط استوا [illegible] و طلوع و غروب [illegible] تعدیل النهار

اگر خواهیم که مطالع بروج بخط استوا معلوم کنیم [illegible] خواهیم بر خط

مشرق نهیم و نگاه کنیم تا مری بر کدام جزو است و از ابتدای [illegible] خط

بر [illegible] جانب راست چند جزو [illegible] چند آنکه بر آید مطالع آن بروج در

بعد خط استوا ابتدا از اول حمل و اگر مطالع بروج [illegible] خواهیم برج در

شرقی باید نهاد و همچنین که گفتیم معلوم باید کرد تا مطالع [illegible] معلوم کرد

و اگر خواهیم که مطالع قوسی [illegible] بخط استوا معلوم کنیم ابتدای آن قوس

بر خط مشرق یا بر افق شرقی نهیم و [illegible] نگاه کنیم [illegible] آخر آن قوس

[illegible] نهیم و [illegible] آنچه باشد مطالع آن قوس باشد

اگر بر خط مشرق نهاده باشیم مطالع خط استوا باشد و اگر بر افق شرقی نهاده باشیم

مطالع بلدی باشد و اگر [illegible] کوکبی از ثوابت بر افق شرقی نهیم و نگاه کنیم [illegible]

بر کدام جزو است و از اول [illegible] جزو [illegible] آنچه بر آید مطالع

طلوع کوکب باشد و اگر بر خط مشرق نهیم آنچه بر آید مطالع [illegible] کوکب باشد

و اگر [illegible] کوکب بر افق غربی نهیم آنچه بر آید مطالع [illegible]

در درجات طلوع و غروب [illegible] از فلک البروج [illegible] معلوم [illegible]

کوکب بر افق شرقی نهیم آن جزو از فلک البروج که با او بر افق شرقی باشد درجه طلوع

او باشد و اگر بر افق غربی نهیم آن جزو که با او بر افق غربی باشد درجه غروب [illegible]

و اگر بر خط مشرق [illegible] خط وسط السماء نهیم آن جزو که با او [illegible] باشد درجه [illegible]

او باشد [illegible] از فلک البروج [illegible] کوکب بر افق شرقی نهیم و [illegible]

کنیم پس بر خط مشرق نهیم و نشان کنیم آنچه میان هر دو نشان باشد تعدیل النهار آن درجه

یا آن کوکب باشد در عرض [illegible] باب [illegible] در معرفت خوانهای دوازده گانه

چون درجه طالع بر افق شرقی نهیم آنچه بر افق غربی باشد درجه سابع بود و آنچه بر خط

النهار باشد [illegible] الارض و درجه عاشر و آنچه بر خط نصف النهار [illegible] تحت الارض درجه رابع

باشد [illegible] پس درجه طالع بر خط [illegible] نهیم آنچه بر خط نصف

باشد فوق الارض درجه [illegible] یا دوم [illegible] تحت الارض درجه [illegible] پس درجه طالع بر خط

[illegible] نهیم آنچه بر خط نصف النهار باشد فوق الارض درجه دوازدهم

و تحت الارض درجه ششم پس درجه طالع بر خط [illegible] نهیم آنچه بر خط نصف النهار

باشد فوق الارض درجه [illegible] باشد و تحت الارض درجه [illegible] پس درجه طالع [illegible]

[illegible] نهیم آنچه بر خط نصف النهار باشد فوق الارض درجه [illegible] باشد

در [illegible] باب [illegible]

در معرفت ساعات صبح و شفق [illegible] آفتاب را بر مقنطره [illegible] درجه [illegible] نهیم و [illegible]

کنیم پس بر افق [illegible] نهیم و نشان کنیم [illegible] میان هر دو نشان [illegible] تعدیل کنیم

آنچه بر آید ساعات [illegible] باشد [illegible] طلوع صبح و طلوع آفتاب [illegible]

[illegible] آفتاب را بر افق شرقی نهیم و نشان کنیم پس بر مقنطره [illegible] نهیم

کنیم [illegible] هر دو نشان [illegible] تعدیل کنیم آنچه بر آید [illegible] ساعات [illegible]

میان غروب آفتاب و غروب شفق [illegible] کوکب [illegible] کوکب [illegible]

بر مقنطره [illegible] نگاه کنیم [illegible] آفتاب بر کدام مقنطره [illegible] از مقنطرات ارتفاع

[illegible]

[illegible]

[illegible]

باب دهم در معرفت ظل از ارتفاع و ارتفاع از ظل [illegible] قسمت
[illegible] از ابتدا از خط [illegible] مغرب [illegible] کرده
ظل مستوی بود [illegible] ارتفاع [illegible] نهاده و نگاه کرده
[illegible] باشد ظل اصابع بود
[illegible] ارتفاع معلوم [illegible]
ارتفاع [illegible] ظل [illegible] ارتفاع [illegible] مطلوب باشد [illegible]
[illegible] کرده [illegible]
[illegible] خط مشرق و مغرب [illegible] کرده باشند
[illegible] از خط [illegible] خط مشرق و مغرب [illegible]
[illegible] نگاه کنند [illegible] ارتفاع [illegible] ظل [illegible] اصابع بود
[illegible] ظل [illegible]
[illegible] ظل مستوی بود [illegible] ظل معلوم [illegible] ارتفاع معلوم [illegible]
[illegible] ارتفاع مطلوب [illegible]
ظل [illegible] ظل مستوی معلوم [illegible]
[illegible]
[illegible] خط مشرق [illegible] مغرب [illegible]
ارتفاع مطلوب [illegible] باشد باب یازدهم در معرفت طالع سال مستقبل
طالع سال [illegible] طالع سال معلوم [illegible] طالع سال آینده معلوم
کنند [illegible] طالع سال [illegible]
[illegible] نگاه کنند
[illegible] طالع سال آینده بود [illegible]

کنند [illegible] آفتاب [illegible] تحویل
[illegible] معلوم باید
کرد و طالع تحویل سال [illegible] استخراج باید کرد باب دوازدهم در معرفت
[illegible] معلوم [illegible] ارتفاع
[illegible] معلوم [illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] آفتاب [illegible] معلوم کنند [illegible]
[illegible] آفتاب [illegible] ارتفاع
[illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible] معلوم کنند [illegible]
[illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible]
ارتفاع [illegible] معلوم کنند [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible]
ارتفاع [illegible] باب سیزدهم در معرفت ظل [illegible]
[illegible] طالع
معلوم کنیم [illegible] طالع [illegible]
[illegible] طالع معلوم کنیم [illegible]
باشد [illegible] طالع
[illegible] نگاه کنیم [illegible]

[illegible]

باب ... در معرفت ارتفاع ... [illegible]

[illegible]

تفاوت [illegible]

[illegible]

[illegible] آفتاب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] باب هفدهم در معرفت بلندی شخص [illegible]

چون خواهند که بلندی آن شخص [illegible] از روی زمین مانند مناره یا دیوار [illegible]

معلوم کنند که چه مقدارست [illegible] مسقط الحجر آن شخص [illegible]

که اگر سنگی از سر دیوار در اندازند بر روی او فرود آید [illegible]

موضعی که سنگ بر او افتد [illegible] ارتفاع [illegible] چهل و پنج [illegible]

[illegible] آن شخص [illegible]

مر آن شخص چنین [illegible] آنگاه از آن موضع که ارتفاع [illegible]

شخص که موضع مسقط الحجر [illegible]

مقدار که [illegible] بلندی آن شخص [illegible] آن مقدار باشد [illegible]

در وقت ارتفاع آفتاب [illegible] چهل و پنج درجه [illegible] آن شخص [illegible]

[illegible] مسقط الحجر [illegible]

[illegible]

[illegible] قدم [illegible] اصبع [illegible]

[illegible] ارتفاع [illegible] آن شخص [illegible]

[illegible] موقف اول [illegible]

[illegible]

[illegible] ارتفاع [illegible]

[illegible] ارتفاع چهل و پنج [illegible]

ظل اقدام داریم یک قدم زیاده کردیم [illegible] اصبع [illegible]

[illegible] ظل [illegible] موقف [illegible] موقف اول [illegible]

[illegible]

[illegible] موقف اول [illegible]

[illegible] ارتفاع اول [illegible]

در این صورت که ارتفاع چهل و پنج باشد از موقف اول [illegible]

[illegible]

[illegible] ارتفاع [illegible]

[illegible]

[illegible] موضع قدم [illegible]

[illegible] باب هجدهم ۱۸ در معرفت عمل کردن [illegible]

[illegible] استخراج طالع و دیگر احوال [illegible]

[illegible] ارتفاع [illegible]

[illegible] آفتاب [illegible] خط مشرق

و مغرب و خط وسط السماء [illegible]

[illegible] خط وسط السماء [illegible]

[illegible] معرفت تعدیل النهار [illegible] آفتاب [illegible]

[illegible] خط مشرق [illegible]

[illegible] معرفت [illegible] روز و شب [illegible] آفتاب

[illegible] خط وسط السماء [illegible]

کرده [illegible] قوس [illegible]
اگر میل آفتاب شمالی [illegible] قوس [illegible]
پس [illegible] قوس [illegible] باید که [illegible] ساعات مستوی [illegible]
معلوم [illegible] ساعات [illegible] معلوم [illegible]
[illegible] باید کرد تا ساعات شب باشد [illegible] قوس [illegible]
باید کرد تا اجزاء ساعات معوجه [illegible] اجزاء ساعات [illegible]
کرد تا اجزاء ساعات معوجه [illegible] ساعات روز [illegible]
اگر معلوم ساعات مستوی باشد [illegible] در پانزده ضرب باید کرد
[illegible] باید [illegible] باید کرد [illegible] اگر معلوم
ساعات معوجه باشد [illegible] ساعات معلوم [illegible] باید کرد
[illegible] ساعات [illegible] اگر ساعات [illegible]
درجه آفتاب [illegible] افق شرقی [illegible]
[illegible] باید کرد [illegible] درجه [illegible] افق شرقی [illegible]
آن درجه طالع [illegible] درجه آفتاب [illegible] افق [illegible]
[illegible] طالع معلوم شود [illegible] ساعات [illegible] ارتفاع
از آفتاب [illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] ساعات [illegible]
[illegible] اسطرلاب [illegible]
[illegible] ارتفاع
[illegible] خط [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible] خط مشرق [illegible]

[illegible]

[illegible] ارتفاع [illegible] قوس [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible] ارتفاع آفتاب یا کوکب باید [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] باید کرد [illegible]
[illegible] قوس ارتفاع [illegible]
[illegible] باید کرد [illegible] آفتاب یا کوکب [illegible]
[illegible] آفتاب یا کوکب [illegible] ارتفاع
[illegible] آفتاب یا کوکب معلوم کنند [illegible] ساعات [illegible]
[illegible] اگر خواهند [illegible] طالع معلوم کنند [illegible] گفتیم [illegible]
[illegible] ساعات مستوی معلوم [illegible] اسطرلاب [illegible]
[illegible] بدین صورت [illegible]
[illegible]
[illegible]
ارتفاع [illegible]
[illegible]
[illegible] که از قوس ارتفاع
[illegible]
باید کرد [illegible]
[illegible] باید کرد [illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] خط مستقیم [illegible]
[illegible] باید [illegible]

[illegible] ارتفاع [illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] مطالع [illegible] ظل [illegible]
[illegible]
[illegible] کدام [illegible] جیب [illegible] خط مستقیم
[illegible] کدام [illegible] جیب [illegible]
[illegible] کردیم [illegible]
[illegible] گفتیم [illegible] جیب [illegible]
[illegible] ساعات [illegible] گفتیم [illegible]
و بطریق دیگر [illegible] ارتفاع [illegible] تعدیل [illegible] معلوم
کنیم [illegible] گفتیم [illegible] ارتفاع [illegible] کنیم [illegible] مطالع [illegible]
ارتفاع [illegible] ارتفاع [illegible] جیب [illegible]
[illegible] کنیم [illegible] کدام [illegible]
کنیم [illegible] کنیم [illegible] تعدیل [illegible]
کنیم [illegible] تعدیل [illegible] کنیم [illegible]
[illegible] تعدیل [illegible]
[illegible] کنیم [illegible] حاصل [illegible]
[illegible] کنیم خط مستقیم [illegible] کدام [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] بعد [illegible]
[illegible] کنیم [illegible] جنوبی [illegible] بعد [illegible]
[illegible] کنیم [illegible] ارتفاع [illegible]

[illegible] کنیم [illegible]
[illegible] تعدیل [illegible] کنیم [illegible]
[illegible] کوکب [illegible]
کنیم [illegible]
[illegible] کنیم [illegible] ساعات [illegible]
[illegible] گفتیم [illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] تعدیل [illegible]
[illegible] کردیم [illegible]
[illegible] کردیم [illegible]
[illegible] خط مستقیم [illegible]
[illegible] ارتفاع [illegible]
[illegible] کنیم [illegible]
[illegible] ساعات [illegible]
[illegible] معلوم [illegible]
[illegible] گفتیم [illegible]
[illegible] کنیم [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

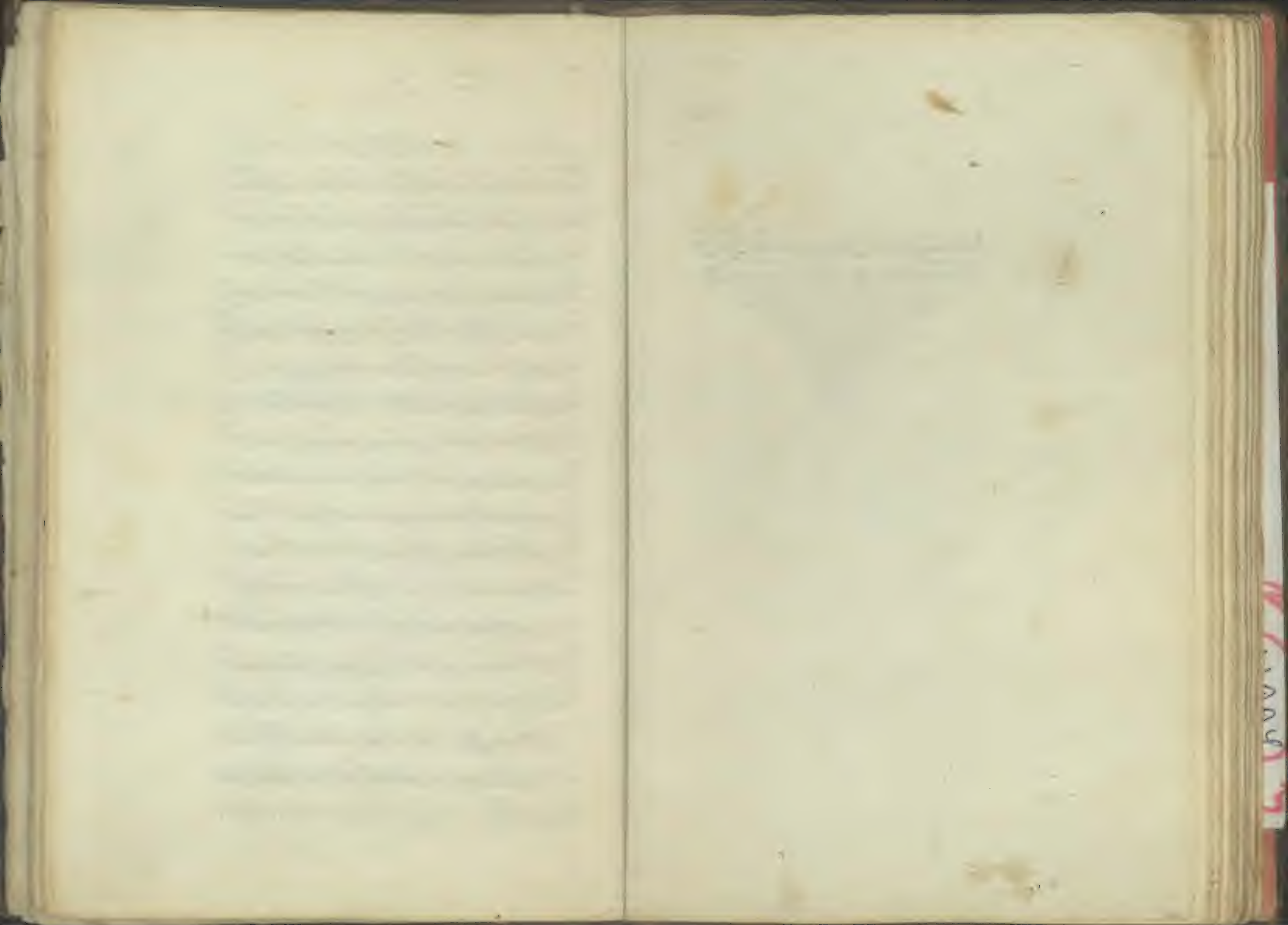
[illegible]

[illegible] ١ عین الثور ٢ العیوق ٣ [illegible] ٤ [illegible] ٥ شعری العبور ٦ شعری الغمیصا ٧ راس التوأم المقدم ٨ راس التوأم المؤخر ٩ قلب الاسد ١٠ [illegible] ١١ السماک الرامح ١٢ السماک الاعزل ١٣ [illegible] ١٤ قلب العقرب ١٥ النسر الواقع ١٦ النسر الطائر ١٧ [illegible] ١٨ [illegible] ١٩ کف الخضیب ٢٠ [illegible]

[illegible]

[illegible]

اوراد این کتاب که بتحقیق معرفت کرده اند از صدر اولیای ...
تا در ... ۵ ...
یوم الخمیس الثانی من شهر ... ۱۲۰۶
تم ...
... الف ...
محمد تقی
۵

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلوة والسلام علی رسوله خاتم الانبیاء والمرسلین محمد و آله الاصفیاء و اولیائه
الراشدین المرشدین الطیبین الطاهرین من الاولین والآخرین اما بعد هر خردمندی که اندک
تدبری کند در حقیقت و صورت حال خود و همگنان خود و نظری کند نیک روشن می آید که آدمی
صحیح و [illegible] بالضروره سخت [illegible] و در بدایت بر حفظ و نگهداری خود و هم چون [illegible]
نمی تواند و از مصالح خود [illegible] در تحصیل کمال خود و کمال متعلقان خود هم [illegible]
اندیشه است و این جمله [illegible] که ابداً [illegible] که به وجود بودن [illegible] همگنان
و بودن [illegible] و حفظ [illegible] که کمال خویش می باید
و مصالح ذات خویش بسیار [illegible] وجود [illegible] این مقدمه [illegible]
کاری را اندیشه کند و از قوه بفعل آورد که [illegible] حفظ و حصول مصالح و کمال [illegible]
باشد و اینجا کارها بر وجه اختلاف [illegible] باختلاف بر آورده [illegible]
شخص واحد کاری [illegible] که [illegible] باشد و [illegible] باختلاف [illegible]
آن شخص واحد [illegible] و بالضروره آن شخص [illegible] متفاوت [illegible]
[illegible] بالضروره [illegible] حصول [illegible]
[illegible] باشد [illegible] کند و [illegible]
که مطلب [illegible] از آن کار حاصل [illegible] باختلاف بر آورد [illegible]
شده اند [illegible] و بالضروره هر کس [illegible]
[illegible]
استفاده [illegible]

کامل و برتر [illegible] از [illegible] خود [illegible]
[illegible]
[illegible] از [illegible] و [illegible] آن هم گفته شده اند
[illegible] این کامل باید که از ابنای نوع طالب باشد [illegible]
[illegible] آن فرقه که اعتقاد [illegible] آن کامل [illegible] باشد از همگنان [illegible]
خود و [illegible]
و ابنای نوع خود برتر آمده باشد [illegible] و ابنای [illegible]
[illegible] از احوال و اقوال ایشان [illegible] آن فرقه [illegible]
کامل شخصی باشد از اشخاص نوع بشر [illegible]
از جانب خدا رسول و پیغامبر [illegible] از همه مردم خود در هر کاری [illegible]
[illegible] از آن مردم در هیچ کاری و دانش [illegible]
[illegible] بر آید [illegible]
در [illegible] کاری [illegible] بر آید [illegible]
[illegible] این فرقه [illegible]
بر آن [illegible] که هر گاه [illegible] بر آورد [illegible] از جانب پروردگار جهان [illegible] پیغامبر
[illegible] که هر [illegible] در هر کاری [illegible]
بر آید [illegible] شخص بزرگواری [illegible] باشد [illegible]
[illegible] و کار خود [illegible] بر آورد [illegible] هر گاه [illegible]
[illegible] باشد [illegible] قوم خود [illegible] قوم خود

شد و منقبض از میان برخیزد لکن در هنگام شیوع این صنعت هرگز روا نباشد والا خود معجز
و صاحب دعوت حقه نباشد و اهل تحقیق در نموده‌اند که اعتبار به حکم مقابله و هم سری کردن آن
نمی‌توانند بود که در بعضی از مواقف و موارد آن شخص بزرگوار را غلبه دست نداده و یا جهت
مغلوب بود چنانکه مثلاً در غزوهٔ احد و هم در معرکه احزاب از برای حضرت ختمی صلوات
وسلامه علیه و آله فتح و غلبه دست نداد لکن بعد از غزوهٔ اولی و آخر کار معرکه دوم
همه فتح و نصرت به حضرت وی [illegible] این فرقه [illegible] این است که هر که از آن
از جهت خدا و حضرت [illegible] اقدام نماید و او را معجزه در دست و غلبه در عاقبت همراه باشد
گردیدن نبی و توسل جستن [illegible] از برای حصول مطلوب [illegible] و تحقیق [illegible]
متعلق [illegible] اولاً و آخراً [illegible] آن طالب [illegible] باشد و [illegible]
که معجزه بر [illegible] باشد [illegible] که از وی که [illegible]
عمل ظاهر [illegible] که بر آن [illegible] اهل آن زمان [illegible] قادر و توانا نباشند
از اتیان به مثل آن عاجز باشند [illegible] تقدیم رسانند و
قسم از معجزه [illegible] اول [illegible] که از معجزه است که برهان [illegible]
از حضرت آن رسول [illegible] زمان وی [illegible] تحقیق [illegible]
عجیبه [illegible] از آن رسول بزرگوار [illegible] که از آن [illegible]
معجزه ظاهر شده باشد که صورت [illegible] از آن [illegible] بعد از [illegible]
و برقرار باشد [illegible] که اوی [illegible] و [illegible]
[illegible] و برهان [illegible] از آن [illegible] آن [illegible]
[illegible] باشد تا آن زمان چنانکه قرآن مجید و کلام الله حمید [illegible] حضرت ختمی مآب

مصطفی صلی الله علیه و آله اجمعین از جهت فصاحت و بلاغت به مرتبه‌ای که اهل هیچ زمان را قدرت
بر اتیان به مثل آن نبوده باشد پس از جهت دعوت مطلقهٔ آن حضرت و ادعای وی مقام ختمیت را
[illegible] بزرگوار [illegible] قرآن که امروز در دست ما است برهان و حجت شمرده باشد بر دوام
و پایداری دین و حکم او در حق هر که [illegible] الی یوم القیمة [illegible] این آیت که [illegible]
فصاحت و بلاغت از امور معنویه است و عموم مردم را [illegible] ارباب و اصحاب [illegible]
لغات به حقیقت امور معنویه [illegible] فصاحت و بلاغت [illegible] کامل و اطلاع در دست حاصل
بود پس معجز بودن قرآن بر خواص ظاهر خواهد بود [illegible]
[illegible] از آن سوی [illegible] از برای حصول مصالح و [illegible]
علمی و عملی [illegible] عقیدت [illegible] باشد [illegible] توسل [illegible]
رسول خدا [illegible] اهل [illegible]
[illegible] اول [illegible] دوم [illegible] سیم [illegible]
چهارم از اهل [illegible] کتاب [illegible]
اوراق [illegible] آن اوراق را [illegible] کتاب [illegible]
کتاب و قسم پنجم از اهل [illegible] آن [illegible]
[illegible] اهل علل و اصحاب [illegible]
[illegible] که [illegible] معجزه [illegible]
[illegible]
[illegible] مقاصد و مصالح [illegible]
[illegible]

و تکمیل علما و مجتهدین باشد با کلیات و عمومات بسیار در مصالح و مفاسد اشتقاق و ماهیت [illegible]
از معجزها و درست توانند اثم از برای خواص و مجتهدین در طلب و ضبط آنها و این کلیات علاوه بر آنکه
بسیاری از آنها محل اختلاف آرای ائمه و علما و مجتهدین ما برآمده است فایده در خصوصیات
عقاید و افعال عطلو را نکرده بخشیدند و از این صورت لم هویت در رسالت آن شخص بزرگوار عاقلند از
درجه درست بر جای نیاید با آنکه بلغو و ساده و بی‌ثمر باشد و ما او را اصیت و رعیت
این معنی بر آن است که آنحضرت اولیا یا اولیائی باشد که وارث علم و عمل او باشند و ما
بتوسل و تولای آن شخص دانا از مصالح و مفاسد مشترکه و مخصوصه ذات خود بر خوردار شویم و تکمیل
و آن در هر زمانی به جهت خلافت از جانب و ما سابق البته موجود خواهد بود و تشخیص این معنا از برای
ما این باشد که او را وارث شان پیغمبر صلی الله علیه و آله شان معجزه مطلقه و برتری از قاطبه اگرچه
این شان را که در وی موجود است ابدا ثابت با صلاح موسوم به معجزه نخواهیم و او خلفا که بر شخص
و آن لازم نباشد که هر جای اظهار معجزه خود نماید و کار خود را از آن گذشته و بود در این
ساده کنند و تشخیص اول که مدعی رسالت و بیدار کننده است از خوارق عادات و انبیا کار را بر خلف
است هر بهر شیادی برآورده است و طالب هر شیادی باید در تکمیل مطلوب خود برآید و حاجت که از
خود را در یابد و لیشناسد و از این جهت است که شخص را توان دید که علما هم اضطراب دارد و در
گفتاری وجه در کرداری بر حکم مطلق و تخصیص مفصل با آنکه در قوه بیدار و مطلق مضطرب گردد
باز توانند بود که چنان ولیی را روی زمین مضطرب و نابود گردانند از آنکه این معنی در حقیقت
منزلت آن پیغمبر بزرگوار هم بر او در جنب بجز فرقه علما مجتهدین و خلق اتباع ایشان را
حقیقت این است که روی زمین از وجود عالم مجتهد نتواند خالی بود و آنکه در قصه خاص آن رکن
در میان مردم عالم نباشد نباید ظهور حقیقت امر رسول آن است که وی را اولا مدعی و طالب

والیه حقیقت باشد و او را ولی آن است که آنچه در حقیقت او لازم طالب و مدعی ولایت او شود
و اصرت و اقتدا بر شاد و هدایت او کنند و این فرقه را قائلین بشیخ و مریدی گویند و فرقه
اولی را مجتهد و مقلدی و فقیه ایشان نامند که گفته اند که با وجود آنکه نتواند بود که بجز علما
از مجتهدی و با شیخ و مرشدی باشد هر گاه طالب که فقیری که در وی اتفاق افتاده مجتهد و شیخ
و مرشد را شناسد و در نیابد اگر چه خود او در نهایت سعی مقصود خود بر آورده باشد پس حکم و حق
تخریج عن الاجتهاد الی الفقه ثم بعد ذلک المرتضد و هم جمع علی الفقه خود عاقبت مقوم
رسید و اجر و پاداش سعی خود را در یابد و تتبعی گفته اند چنین شخصی لازم است جناب خود وی
تا علم خواهد شد هر گاه مرید تنها امکن در طلب ادراک مقصود ش بر آمده از علما و اهل بصیرت
و ادراک کند و مسایل اثبات این معنا با آثار جمیع دیگر مستحضر و مستفید مطلوب او شود و گوید که بغیر مسایل
توحید لهی حضرت الوهیت بر سبیل تفریع و مسکنت تمام تحرکای شدید الابرام و مسائل تحقیق
بر آرام بر حقیقت آنچه را یابان بر غرض فاسد فرو شد از اعمال صالح و اخلاق پسندیده
پس بلاحظه حصول این قسم از فایده که اضطراری حال این گروه از مردم است دانایان جهت
جمع الخصوص دانایان ملت حضرت پیغمبر آخر الزمان صلی الله علیه و آله و تخصیص سلسله علما مجتهدین ایشان
مجالس و محافل درس و تدریس فراهم آورند و کتب و رسایل در باره علوم عملیه و عقلیه مدون
سازند چنانچه همین شیوه در رسم اهل ملل از فلاسفه و غیرهم مرعیه و ملت و هر گاه
و صاحب ملت حاضر و ظاهر بودی با وجه خاص او در کار حقه استوار جلوه اللہ اهل ملت
بجز را حاجت به درس و تدریس نبودی و بر جمله بسیار کتب و رسایل نیز از تصنیف و تألیف
مطالعه کتب و رسایل دیگران التفات نکردندی چنانچه در ملت حضرت خاتم الانبیاء علیه
و آله الصلوة و السلام از زمان آن جناب تا زمان غیبت و نهایت حضرت ابی عبدالله جعفر

این علم از ابن ابی طالب علیه السلام که برادر این مجلس بود لکن چون کار سلاطین بنی امیه و لواء
جور ایشان بالا گرفت و دست اکثر خلق از دامن امام زمان علیه السلام بریده شد بعضی از
مردم را از آن زمان تا عصر ائمه اطهار امکان درس و تدریس و جمع و تدوین حاصل نشده
و صحیحه خود نشد و این روش تا عهد [illegible] بنی امیه [illegible] و از [illegible]
[illegible] میداردند و [illegible] این شیوه خود قوت تمام گرفت تا اوائل خلفاء بنی عباس
[illegible] آن مردم [illegible] فلاسفه که [illegible]
اهل [illegible] افزوده شد [illegible] و اهتمام آن خلفاء کتب فلاسفه را فراهم آوردند
و آنها را [illegible] ترجمه نموده کتب و رسائل بپرداختند و اول کسی که باین کار رغبت و بار
مشغول شدند اول حنین ابن اسحق [illegible] از آن ابو نصر فارابی و بعد شیخ رئیس
ابو علی ابن سینا و اما آن قوم که شیخ و مریدی قائل هم باشند [illegible]
[illegible] بتدریس و افاده و استفاده [illegible] نداشتند [illegible]
در صدر اسلام و زمان دریافت حضور حضرت امام علیه السلام بیرون [illegible]
علم حاجتی باین نبودی لکن [illegible] و حفظ [illegible] آنکه [illegible]
و یا از میان خاص [illegible] دیده آید [illegible] کاری باشد چنانچه ائمه هدی چیزی نوشته
و یا میفرمودند که بنویسند [illegible] و کاری باشد از برای [illegible]
ایشان [illegible] که بعضی اطلاع بر [illegible] کتابیه و الفاظ [illegible]
از [illegible] و اصحاب ایشان [illegible] نماید [illegible] معرفة علم آن [illegible]
در میان اهل [illegible] اسلام [illegible] برآمده است که [illegible]
و [illegible] هم از برای تحصیل [illegible] مصالح علمیه و عملیه اصولیه اسلامیه قواعد و قوانین [illegible]

کرده اند و موضوعی مشخص نموده اند چنانچه از برای کلیات مصالح علمیه و عملیه فرعیه اسلامیه [illegible]
موضوع و قواعد و ضوابط فراهم آورده اند و از برای هر یک از این دو نامی معین افتاده است
چنانکه قسم دوم در همه وقت نزد اهل اسلام موسوم بعلم فقه و علم دین [illegible] و قسم
اول را در کاری چند از صدر اسلام گذشته [illegible] و موسوم بعلم کلام گردید و بیان تمام
در این مقام آن است که هر یکی از علم و عمل بر دو قسم ظاهر آید اما دو قسم از علم یکی آنکه
از روی اعتقاد و ذات عالم باشد و دیگری آنکه از روی تقلید و بنا بر گفته دیگری باشد و این
قسم در حقیقت علم نباشد زیرا که حقیقت علم از روی اعتقادی [illegible] معقول [illegible]
[illegible] ذات وی تعقیب و تقلید ممتنع باشد [illegible] که حصول [illegible]
[illegible] و لکن این معنی را از معنی اول [illegible] و اعتبار [illegible] کما لا یخفی [illegible]
تقلیدی همین باشد که شخصی بر گفتار و [illegible] دیگر [illegible] و اطلاع [illegible]
وی گفتار [illegible] آورده و اظهار دانش نماید و حال آنکه دانش آن [illegible]
گفتار و [illegible] روی [illegible] صدق آن [illegible] علم را چون عمل [illegible]
داشته اند [illegible] مذکور گردید و اما بیان دو قسم از عمل [illegible]
عمل [illegible] معقول آن آگاه باشد و برای [illegible] خود در آن عمل بر آید
اگر چه او در آن کار [illegible] باشد و دیگری آن باشد که [illegible] آن عمل را
از روی [illegible] عمل دیگری بجای آورده و بذات خود آن را اختیار نکرده
باشد و هر یکی از این دو قسم کمال [illegible] میدارد و مردم دانا و اهل درس و تدریس
با علم و عمل [illegible] تقلید کاری [illegible] از برای هر یک ضوابط و قواعد اختراع [illegible]
لکن از برای علم اول که علم اعتقادی [illegible] حضرت [illegible] موضوعی [illegible]

از برای معرفت موضوع و اقسام کلیهٔ موضوع وی حدود و رسوم معتبره بیان کنند و از برای احکام
و احوال کلیهٔ وی و اقسام وی قواعد و ضوابط و براهین و دلایل ضبط آورند و در تدریس
تدریس و تدرس کنند و تخصیص کنند رسائل و مطالعهٔ آنها را شعار و دثار خویش کرده اند
و تحقیق از برای علم دوم که عمل استدلال است نیز موضوع و ضوابط و آداب ضبط کرده اند
لیکن موضوع در اینجا عبارت از ماده ایست که صنعت و عمل صانع و عامل در وی اعمال می
از معانی مهم کلیهٔ جلیله یا ذهنیه و یا عرضیه حقیقیه و یا اعتباریه غیر محضه پس ثمرهٔ آن علم
کامل بمعرفت موضوع آن است و معرفت موضوع بمعرفت جنس و فصل و سایر معرفات تمام است
موضوع آن است لکن ثمرهٔ این عمل کامل بمعرفت ماده و موضوع این عمل و صنعت باشد با غرض
غرض و فایده آن عمل که بعد از صنعت بخلاف آنکه در شناختن علمی کلی شناختن غرض در کار
از آنکه متعلق بعمل نباشد و هر علم که متعلق بعمل نباشد خود بذاته غرض مقصود باشد نه بالعرض و بالعرض
وآنچه کامل باشد که اشرف از کمال علم مجرد باشد تواند که غرض علم مجرد باشد و بعضی
گفته اند که تمیز علم مطلق بتمیز موضوع آن است و تمیز موضوع وی بشناختن حدی و یا رسمی
از آن موضوع و ملیق که آن موضوع بعد از معلوم و معروف شده چون معنی موجود که موضوع
کلیهٔ علم حکمت است و هم موضوع علم کلام چه باید که آن نیز حکمت است لکن قیدی که برآن افزوده
کرده اند و آن ملاحظهٔ موافقت احکام دین با اصول ملت اسلام در عقاید و افعال خود در دین
اسلام و اما تمیز عمل مطلق حتی تمیز ماده عمل نباشد زیرا که در هیچ عمل افاده و تمیزی از
در چیزها و این معنی را دگرگون ملاحظات تمام چنانکه اتفاق که از آن جمله یک عمل لغو بی فایده و خالی
از قصد و غرض است و مردم دانا بحث از مثل این عمل نکنند و از برای آن هم از ضوابط و قواعد مضبوط
نکرده و نمیکنند و برای کمتر منتج بر غرض مقصودی باید دانست این جهت که دانند در تحقیق علمیها باشند

وآنچه علم

شد

پس فایدهٔ آن عمل چون موضوع و ماده شناخته باید البته آن عمل خود شناخته شود و تمیز افراد
و اصناف انواع عمل بحسب غرض و غایه آن است چنانکه بعلم عنهم فتحات برهانی و لعدد و مخصوص لکن ملاحظه
آنکه غرض و علل ترتیب و اعانت اولی است براحتی بسوی آن اعمال مذمومه و احوال نالپسندیده که
بیفزاید و برایشان بگذرد آنها چون جهة ادب و اصحاب شد و ملاحظه آنکه فاعل نیز این تنبیه کرده شد
خود بنام تادیب موسوم نشده بلکه بنام ظلم یا لغو و نام دیگر غیر از تادیب موسوم شده و از اینجاست
که بعضی از اهل تحقیق فرموده اند که تمایز معنوی حقیقی افعال بتمایز اغراض آنهاست و شاید که بعضی فعل
بملاحظهٔ اغراض متغایره اسماء چند باشد و هم از اینجاست که فرموده اند حسن و قبح و خیریت
و شریت افعال باغراض و غایات مقصوده از آنهاست و الا آنها بذواتها نه موصوف بحسن و خیریت
باشند و نه موصوف بقبح و شریت و این خبر صحیح بلکه متواتر المعنی که فرموده آمده در باب نیت
که اصل است دین که انما الاعمال بالنیات و نیة المؤمن خیر من عمله بر این مدعا گواه عدل است
و بعضی دیگر فرموده اند که مراد ما از فعل حسن آن باشد که از روی غرض صحیح از فاعل مختار صادر شود و فعل
قبیح آن باشد که از فاعل مختار از روی غرض صحیح عقلی یا از روی عبث و لغو صادر شود
از روی غرض غیر صحیح عقلی و بعضی دیگر در باب حسن و قبح افعال چیزهای چند گفته اند که ذکر آنها
و تحقیق آنها بالحق بطلب دیگر خواهد نمود ان شاء الله تعالی فبالجمله تمایز اعمال بر وجه تمام چنان که
اغراض آنها خواهد بود لکن تمایز آن اجمالا تمایز موضوع نیز حاصل تواند بود چنانکه تمایز صنعت حدادی
و صنعت نجاری از یکدیگر اجمالا بواسطهٔ تمایز موضوع آنها از یکدیگر میسر است که موضوع در اول
آهن است و در دوم چوب لکن تواند بود که موضوع هر دو یکی باشد که مثلا اسباب مقصوده
از هر یک از حداد و نجار از ماده یک ظرف باشد فتأمل تنبیه بدانکه هر یک از الفاظ موضوع
یا از علوم عقلیه و علمیه که لفظی باشند و یا لفظی لحاظ موصوف آنها غیر از آن باشد که موضوع

[illegible] و دیگر مسائل حکمت کلامی [illegible] گفتاری و دست [illegible] ملحوظ و [illegible] خواه از روی علم
بقواعد و ضوابط آن باشد و خواه از روی قوت ذهن و موهبت الهی [illegible] مخصوص [illegible]
کمال حاصل از علم و گفتار و این گروه از عمل و کردار اصول [illegible] آن ضوابط و قواعد [illegible]
که منشأ این قسم از حکمت شده [illegible] از قسم دوم آن و آن اطلاع بر ضوابط و قواعد [illegible]
در شأن [illegible] گفتاری و در دست کرداری [illegible] همه کاه این معنی [illegible] معنی اول جمع [illegible]
صورت [illegible] اصح و اکمل خواهد بود و از این جهت بعضی حکمت را [illegible] مخصوص داشته اند
و تحقیق آنست که [illegible] الفاظ محدوده از [illegible] فقه و هندسه و حساب و نحو و بیان و عروض
و غیر آنها [illegible] که در هر علمی و صنعتی از معقول و غیر معقول اطلاع [illegible] مخصوص [illegible] آورده اند
[illegible] چون آنکه در همه قوت ذهن [illegible] معتبر [illegible]
مقصود حقیقی و حقیقت مقصود [illegible] اند اگرچه [illegible] بعضی از متأخرین قائلین [illegible]
انداخته اند [illegible] که در همه اطلاع [illegible] مذکور را معتبر دانسته اند [illegible] از [illegible]
مقصود [illegible] کرده اند تکمله بدانکه صنعت کلام در بدو ظهور اسلام [illegible] چندان [illegible]
نبود [illegible] صنعت جدال [illegible] که با منکرین اسلام و مخالفین [illegible]
بحکم و جادلهم بالتی هی احسن معمول اصحاب رسول صلی الله علیه و آله و تابعین [illegible]
[illegible] ذوات مقدسه که آن همه قوت [illegible] بالفطرة [illegible] صلی الله
و خواص اصحاب [illegible] سلام الله علیهم [illegible] این صنعت [illegible]
بضبط قواعد و اطلاع بر قوانین آن [illegible] و چون کار [illegible] آن قوم [illegible]
[illegible] از حد [illegible] صنعت کلام را
[illegible] تصنیف [illegible] ضوابط و قواعد

[illegible] که فراهم آورده بودند از برای [illegible] اسلامیه مخصوص و موسوم [illegible]
در این روزگار تا عهد خلفای بنی عباس کار بهمین نوع [illegible] و در این عقبه [illegible]
و اهتمام آن خلفاء کتب حکمت و فلسفه منتشر و مترجم شد طائفه از آن قوم که متکلم نام [illegible]
اعتزال [illegible] بودند کلام خود را [illegible] بحکمت و فلسفه درهم و مخلوط ساختند و بعد از ایشان
دیگر که بصفت [illegible] موصوف و [illegible] ابوالحسن اشعری منسوب [illegible] بودند [illegible] خلط [illegible]
بکار بردند که [illegible] کلام [illegible] اهل اعتزال درهم [illegible] حکمت و فلسفه مخلوط کردند و [illegible] علمای شیعه
[illegible] اثنا عشر رضوان الله علیهم اجمعین [illegible] امام زمان [illegible]
[illegible] در علم کلام [illegible] موافق مذهب و مطابق عقیده خود سخن [illegible]
[illegible] احکام اصولیه [illegible] و براهین [illegible] که [illegible]
حق [illegible] اصول دین و احکام متفرعه بر آن اصول
[illegible] علیهم السلام [illegible] تقدیم [illegible]
و ضوابط [illegible] علوم [illegible] بعضی بالبعض [illegible]
[illegible] از آن [illegible] از برای آن [illegible]
الهیات [illegible] طبیعیات آن [illegible] طبیعیات [illegible] الهیات [illegible] معتبر است
[illegible] حصول الهیات [illegible] باشد و چون علم [illegible] بالنسبه [illegible]
که [illegible] باشد در علم [illegible] علم [illegible]
و بعضی بالبعض [illegible] بالنسبه عموم و خصوص [illegible] چون هر یک [illegible]
[illegible] با علم [illegible] که جامع [illegible] باشد و چون هر یک از الهیات و طبیعیات [illegible]
[illegible] که [illegible] حکمت مطلقه که جامع [illegible] از جمیع علوم عقلیات

و بعضی از اهل تحقیق گفته اند که علم طب از قسم دوم از اقسام و فنون حکمت است با علم کلیه هر یک از دو قسم طبیعیات و الهیات حکمت دردی بلکه خلیفه ریاضیات لکن یک بی لحاظ مراد حکمت مطلقه باشد و در تحقیق التنقیح گفته اند که بالضروره جمیع احوال و افعال ملحوظ در حق انسان از چهار قسم بیرون نباشد یکی نفع ضروری چون حیات دوم نفع غیر ضروری چون زبان داشتن و چشم داشتن و مثل آن سیم ضرر ضروری چون موت چهارم ضرر غیر ضروری چون درد و بیماری و بعضی گفته اند که طب صناعتی است و صنعتی از برای معرفت بدن انسان و منفعت آن و دانستن ضوابط حفظ صحت از برای آن چیزی مثل بطلان و شکسته بندی و جراحت همه از اقسام طب باشند و بعضی دیگر فضل و اطول اتباع وی بدن حیوانات الطب من جمله الصناعات از حیوان داشته اند و در تعریف مزاولت بی لفظ بدن حیوان لفظ بدن انسان آورده اند و قومی از عرفا حقیقت بین و سیع النظر و حقیقت کوی معتبر فرموده اند که طب و حقیقت این بزرگوار معرفت و دانستن جمیع علوم نافعه و اشیاء مناط تصرفات است از احوال و افعال آن بنده در وقت و طرز دولت و مبدأ و معاد او با خلاف خلق و دانستن آنکه لایق است او را در کاری و سلطنت عظمای مخصوص او و پرسلوم است که این خود مراد حکمت مطلقه است که خود مطلق و تمام منفعت آن است در این معرفت و بزرگواری وی و بنابراین تعلیم و اطلاق می باید که در این خبر صحیح العلم علمان علم الابدان و علم الادیان که مشتمل بر بیان سه علم یکی علم مطلق و دوم علم ابدان و سیم علم ادیان چنین گفته که مراد از علم مطلق که موضوع است خود طب و حکمت کلیه مخصوص نشان داد و لفظ حکمت انسان است که خلیفه الله است و مراد از علم ابدان طب جزئی و حکمت جزئیه باشد که عبارت از همان طب مصطلح می باشد و مراد از علم ادیان سایر علوم و حیله در معرفت دین و آیین الهی و بیانی مراد از علم اول علم طبیعیات باشد مطلق که مقدم است

بر علم الهیات که خود مراد از علم دوم باشد و حاصل ایقاظ بدانکه بعضی از کوته نظران از اطبا لا ابالی گفته اند همچنین که کار طب و نفع مبنی بر طرف راجح است عقلا و یا ظن برهانا و دلیلا و همچنین کار طب الهی و دینی که روحی و جسمانی مبنی بر طرف راجح باشد مطلق و اعمال حواس قیاس نباید داد از برای آنکه اولا که دلیل کدام است آنکه از اهل حق و تحقیق باشد دلیلی و در بدن طب و همچنین رسمی عام کفایت نمی باشد و در فرض اینکه بگویند البته در طب روحی و دینی این سخن را بگویند زیرا که شان این یکی وحی و روح و دین که آیات عزیز است و از بزرگان راه دین اند اهتمام کنند و در اصلاح و تقویت وی چندان سعی و کوشش نمایند که از نقصان و ضعف بدن ابی و پروانه نمی دارند کنند آنکه در کار روح و دین و کمال نفس ناطقه خود نهایت سعی کنند و خواهش را بجای آورند و احتیاط در بند ضعیفه که بگیر بوته در دین و روح و نفس ناطقه است از نقصان و انحراف بی نهایت در صورت اضطرار و در طب جسمانی که بر کار است و همچنین آوان آن در و بالعکس جمیع مردم دانا و همچنین در صورت اضطرار است طب دینی و روحی با حقیقت و لیکن از اهل علم که هر یکی در هر یکی از این صورت است از علوم نقلیه و باطنیه با روحانیات مخصوص متفق و متحد بر اختلاف و انطباق واقع بر آید یا نه در باطل و در صورت اضطرار بر علوم اجتهادیه و اصولیه و فروعیه اقتدار آن که در تدریس و تدوین آن علوم خود معتبر و یا غیر او از نا باشد و موجب اتفاق تفقه و صلاح ضروری چنانکه در تدوین و تدریس سخنان ما خوذه و مروریه از حضرت پیغمبر و اوصیای وی علیه و علیهم السلام و از مشایخ کبار نامدار و اولیای عالی مقدار و علمای بزرگوار و با علت رفع امتحان و غرابت خواهد بود و بدین کار موجب تذکرت و وسیلت طلبه و فریدت و قطر البته این فصول مجمله بنده حقیر با پای خود مقصر و تقصیر حبیب الله بن ابو یعقوب که در این ایام در تحریر این اوراق به تنوع سیاحت اعمال و جا و زاد و والده با الحاج الاسلام به دارد

و صاحب و مواظبت آن بسوال و التماس بعض احباب به مقتضای [illegible] حمد و [illegible]
دعوت داشت [illegible] و تحصیل جلیل جلیل عادت مراتب الخیر و الکمال و العبد [illegible]
العالم الفاضل المحقق المدقق [illegible] و [illegible] الفقیه مولانا [illegible] الدین [illegible]
[illegible] فی آیته [illegible] بکرم و [illegible] و ضوابط [illegible] کلیات علم [illegible]
در این اوراق [illegible] از آن مسائل و [illegible] کلیه [illegible]
و مجموع آن را فوائد [illegible] از برای [illegible] کرده شد و از برای جمیع ناظرین و [illegible]
[illegible] و [illegible] و الله ولی التوفیق و فیاض الخیر و [illegible]

فائده در تحقیق علم و ادراک که [illegible] ذات [illegible] و [illegible] ادراک [illegible] بر دو [illegible]
[illegible] و تحقیق احساس و [illegible] ادراک آدمی [illegible] چهار [illegible] آن [illegible]
که ذات هر شخص [illegible] حقیقت [illegible] و [illegible]
[illegible] برهان [illegible] فراهم [illegible] از این [illegible] فراهم آمدن جسم مطلق [illegible]
جسمیه [illegible] فراهم آمدن [illegible] فراهم آمدن [illegible] حقیقی
[illegible] فراهم آمدن جوهر جسمی لطیف با جوهر جسمی کثیف [illegible] فراهم آمدن [illegible]
که جوهر جسمی لطیف است و [illegible] جوهر جسمی کثیف [illegible] و [illegible]
[illegible] پیدا کرده است که [illegible] آن جوهر کثیف [illegible] و [illegible]
آن جوهر لطیف باشد و آن لطیف که روح [illegible] نام [illegible] و [illegible]
آن کثیف [illegible] که [illegible] این [illegible] این [illegible]
[illegible] از [illegible] و [illegible]
[illegible] و [illegible] آید و [illegible]

فصل العلامات آن جوهر روحی نفسی که ذات [illegible] صورت جسمیه [illegible] از برای جسم [illegible]
از برای [illegible] از برای [illegible] و [illegible] آن جوهر کثیف که بدن [illegible]
[illegible] و [illegible] و [illegible] مقدمات [illegible] خواهیم گفت که [illegible]
هر چه [illegible] این جوهر لطیف [illegible] که روح و نفس [illegible] لکن [illegible]
و [illegible] و [illegible] دیگری [illegible] ثالث [illegible] رابع [illegible] العقل [illegible]
که [illegible] نفس ناطقه [illegible] مراتب [illegible] عقل [illegible]
باشند [illegible] از حکم ذات خود [illegible] باشند و [illegible] از برای [illegible]
و [illegible] نفس ناطقه و [illegible] بدن خود [illegible]
و [illegible] نفس ناطقه خود [illegible] الفعال [illegible]
[illegible] که نفس [illegible] الفعال و [illegible] نفس [illegible]
که ادراک [illegible] و [illegible] الفعال [illegible] معلوم شد که [illegible] از [illegible] نفس ناطقه
و [illegible] ادراک [illegible] ادراک [illegible]
[illegible] ادراک [illegible] ادراک [illegible]
و [illegible] که [illegible] قسم اول ادراک [illegible]
[illegible] نفس ناطقه [illegible] ادراک [illegible] باشند
و [illegible] ادراک [illegible] و [illegible]
بدن [illegible] ادراک [illegible] العقل [illegible]
[illegible] ادراک الفعالی [illegible] ذات بدن [illegible]
[illegible] ادراک [illegible] باشند و خود

این که از ادراک را احساس گویند پس احساس در حقیقت ادراک انفعالی ذاتی بدنی باشد که از راه تبع
بدن نفس ناطقه دهند و قسم سیم ادراک انفعالی التفاتی نفس که بواسطه احساس که ادراک
انفعالی ذاتی بدنست حاصل است و آن را و این که از ادراک را تخیل گویند و بدان جهت
که صور جزئیه غیر مادیه و قسم چهارم ادراک خیالی التفاتی نفس است که بواسطه تعقل نفس ناطقه
که ادراک خیالی اوست بدن حاصل است از برای انسان و بدان مدرک شود معانی جزئیه و این
که از ادراک را توهم گویند و بر تو پوشیده نباشد که مراد از بدن و جسد در اینجا خود نفس
انسانست بعد خط تام جسم و طبیعت و نفس نباتیه و حیوانیه و نه جسم تنها یا با طبیعت فقط یا نفس
نباتیه نیز لکن بدون حیوانیه و این خود معلوم است که نفس ناطقه در ادراک کلیات که تعقل نام
میدارد و توزیع ادراک و خیال از بدن که جسم و طبیعه و نفس نباتیه و حیوانیه که آید لیکن اگرچه در کار
و شان خود بسته [illegible] و متوسل و بسته بری باشد مطلقا و لکن در ادراک جزئیات نفس صور
و معانی جزئیه حاجت میدارد و بدان قدر ادراک صور جزئیه حاجت بدان میدارد از راه طبیعت
جسمیه آن که قابل و منطبع بالذات است صور و کیفیات محسوسه را و در ادراک صور جزئیه تخیل
حاجت میدارد به بدن از راه نفس نباتیه که اصل و منشأ صور جزئیه تخیلات است و در ادراک
معانی جزئیه موهومه حاجت میدارد به بدن از راه نفس حیوانیه که مبدأ و منشأ معانی جزئیه
موهومه است فی الجمله تعقل در انسان خود ادراک انسان است بنفسه الناطقه و معانی کلیه را
و توهم در وی ادراک وی است بنفسه الحیوانیه و معانی جزئیه را و تخیل در وی ادراک وی
بنفسه النباتیه و صور جزئیه را [illegible] احساس ادراک وی است بالطبیعه و صور جزئیه را از راه
جزئیه [illegible] و بعضی از محققین فرموده اند که مطلق امور [illegible] که نباشند [illegible]
[illegible] باشند کلیات و جزئیات پس ادراک معانی کلیه تعقل باشد و ادراک آنها عقل

و نفس

و نفس ناطقه است و ادراک معانی جزئیه توهم و مدرک آنها نفس حیوانیه و قوه واهمه و ادراک صور جزئیه
تخیل و مدرک آنها نفس نباتیه و قوه خیال و ادراک صور جزئیه احساس باشد و مدرک آنها طبیعت و بدن است
[illegible] از جهت معنوی [illegible] و [illegible] محسوسات از جهت
و تخیلات [illegible] از جهت صوری [illegible] معقولات از جهت کلیت و همانا که این [illegible]
ماخوذ از آن ملاحظه باشد که میان هر یک از عقل و نفس و حس [illegible] برزخی لازم افتاده است
میان هر یک از عاقل و حس [illegible] و هر یک از معقول و محسوس و هر او برزخی را [illegible]
یکی بجانب اعلا و دیگری بجانب اسفل و برزخ بین الاولین و جهتین اعلا و اسفل توهم و تخیل است
و بین الاولین و اسفلین از جهتین نفس حیوانیه و نفس نباتیه و اعلا جزو نفس ناطقه باشد و اسفل طبیعت و جسم
طبیعی و بین الاخرین از جهتین موهوم و متخیل و معلوم است که هر یک برزخی [illegible] و اثبات آن هم
هر یک از حد طرف خود معتبر و ملحوظ آمد بحسب نسبت و اعتبار فتأمل توضیح و اتمام کلام
در این مقام چنان ظاهر میشود که معقولات همانا معانی کلیه مجرده اند و محسوسات همانا صور جزئیه
و موهومات همانا معانی جزئیه مجرده شبیه بکلیات [illegible] و متخیلات همانا صور محسوسه [illegible]
همانا صور جزئیه مجرده شبیه بجزئیات [illegible] شبیه بکلیات [illegible]
[illegible] اشیاء بر وجه کلیت و جزئیت موجود در خارج نباشند و آدمی ادراک کند این کلیات
و جزئیات موجوده خارجیه را [illegible] بر وجه کلیت ادراک اشیاء کند و این حکم از
نفس ناطقه و عقل وی باشد و هم بر وجه جزئیت و این حکم از نفس حیوانیه وی باشد و تمام این کلام
آید انشاء الله تعالی فصل تنبیه بدانکه هر یک از مدرکات چهارگانه بر دو قسم ملحوظ است
[illegible] قسم مدرک معقول بیانش آن است که نفس و قوه عاقله ادراک معانی کلیه را بذاته از دو وجه
میکند یکی آنکه انتزاع از خارج خواه آن خارج [illegible] [illegible] ادراک وی [illegible]

ان را که از ملاحظه اشخاص و یا شخص واحد انتزاع و اختراع میکند و مثل اختراع و انتزاع خود باشد صدق
ایشان باشند و خواه نه بلکه همین مثل انتزاع و اختراع فقط باشد از برای وی تا معانی اضافیه مثل ابوت
و بنوت و غیر ذلک از دیگر امور اضافیه و دیگری آنکه وجه خود انتزاع و اختراع از غیر خارج از
که ذات وی باشد و یا بعض حاضر نزد وی چنانکه ادراک ذات خود کند بذاته مجرد ذاته و هم ادراک
بسیاری از معانی کلیه کند از معانی کلیه دیگر که در نزد ذات وی حاضر باشند چنانچه شئ ادراک
معنی کلی از معانی [illegible] و یا فرس و یا حیوان و یا نامی و یا جوهر بر وی آید و معانی کلیه مدرک از معانی کلیه
دیگر را معقولات ثانیه گویند چنانچه صور محسوسه از صور محسوسه دیگر را محسوسات ثانیه گویند
مانند مجموعه که [illegible] از ملاحظه و احصای بعض وی مدرک شود و حسی گردد و مانند [illegible] که از [illegible]
قوی [illegible] از ادراک [illegible] آن مدرک آید فبالجمله قسم اول از معقول را معقول مضاف و مقیده
گویند و آن [illegible] و قسم دوم را معقول مطلق [illegible] گویند و اما [illegible] قسم مدرک
محسوس [illegible] آنست که [illegible] بواسطه در آید مانند [illegible] که خود وی [illegible]
و یا ذات [illegible] بلا واسطه [illegible] مانند الوان که بلا واسطه [illegible] محسوس [illegible]
اشکال که بواسطه احساس الوان مدرک و محسوس گردند [illegible] بواسطه را محسوسات ثانیه گویند
که [illegible] چنانچه [illegible] محسوسات مقیده و مضافه گویند و محسوسات بلا واسطه را محسوسات
مطلقه و محسوسات صرفه گویند و محسوسات مضافه مقیده [illegible] باشند [illegible] محسوسات
مقیده که خود [illegible] دیگر از احساس محسوس [illegible] آنها که [illegible] باشند مثل [illegible]
[illegible] ادراک [illegible] و اما دو قسم مدرک موهوم [illegible] آنست که [illegible]
و اختراع که یا انتزاع و اختراع [illegible]
انتزاع و اختراع [illegible] و قسم اول [illegible]

موهوم

موهوم صرف و موهوم مطلق گویند و قسم دوم مثالش چون دوستی و دشمنی جزئی که از احساس شخص شده مدرک
و موهوم گردد و این ادراک و نحو او هم مضاف و مقید گویند و مدرک آن را موهوم مضاف و مقید و اول
که نسبت به معقول مطلق و دوم به معقول مقید و غالب [illegible] که در علوم پدید آید از نسبت میان موهوم
صرف و معقول صرف و میان موهوم مقید و معقول مقید پدید آید و اما دو قسم مدرک [illegible]
که صورت [illegible] انتزاع و اختراع مدرک گردند [illegible] انتزاع و اختراع [illegible]
چنانکه در نقطه جواله و قطره نازله مدرک میآید و دیگری که انتزاع و اختراع از ذات قوه متخیله و [illegible]
اول را [illegible] تخیل اول مقید و مضاف گویند و دوم را مطلق چون تخیل [illegible] و اول [illegible] نسبت
محسوس مضاف و دوم محسوس مطلق [illegible] و دوم را [illegible] مطلقه نسبت [illegible]
ادراکات [illegible] آنچه معتبرات [illegible] از احوال آن [illegible] اهل نظر [illegible] مطلق معقولات [illegible] مطلق
محسوسات [illegible] موهومات و متخیلات مضافه [illegible] و اما موهومات مطلقه و متخیلات مطلقه خود
مورد [illegible] موضوع [illegible] تخیل [illegible]
محسوسات و [illegible] و موهومات و معقولات آنست که محسوسات [illegible] از [illegible] اجسام
و کیفیات آنها [illegible] کیفیات اجسام [illegible] محسوس باشند و کیفیات [illegible] اجسام [illegible] پس [illegible]
اجسام محسوس [illegible] واسطه و کیفیات آنها [illegible] بلا واسطه و کیفیات آنها [illegible] معقولات
عبارت از [illegible]
آنها [illegible]
باشند از افعال و [illegible] معقولات [illegible]
و عقلیات [illegible] مدرک حضرت باری [illegible] مدرک مطلق باشد [illegible]
باشد و نه محسوس و نه [illegible]

محسوسات که [illegible] اجسام و کیفیات [illegible]

اوصاف چهارگانه مذکور نشد بلکه خواجه عبده و هم فرموده‌اند که ان را از آن جهت که حضرت جامعه این

وجسم و طبیعت و عقل او خود مظهر جامع است و جمیع اسمای حسنای الهیه را پس وی نیز موصوف به یک از

اوصاف چهارگانه خواجه [illegible] و سایر موجودات و کتبه موصوف به وصف و یا به صفتی از صفات چهارگانه

باشند و انا به بسائط و مفارقات پس هرچه از قبیل عقول و نفوس ناطقه باشند خود موصوف

به ادراک عقلی باشند و بس یعنی ادراک کلیات مطلقه مفهوما کلیتها و انفعالا عقلا فوقها و هرچه

از قبیل نفوس حیوانیه باشند خود موصوف به ادراک وهمی باشند و بس یعنی ادراک جزئیه معانی

مطلقه مفهوما کلیتها و انفعالا عقلا فوقها و هرچه از قبیل نفوس نباتیه باشند هر گاه موجود باشند

کالمرکب خود هم موصوف به ادراک تخیلی باشند و بس یعنی ادراک صور جزئیه غیر مادیه مطلقه

مرسله مفهوما و انفعالا عقلیا ذکر و هرچه از قبیل طبایع یعنی مطلقه مرسله باشند هر گاه موجود باشند

کالمرکب المتحقق خود هم موصوف به حساس و ادراک حسی باشند و بس یعنی ادراک صور جزئیه مادیه

مطلقه که جزئیات داخلیه باشند مضافه که جزئیات خارجیه باشند و بعض فرموده‌اند که هر موجودی

خود مدرک و یابنده ذات حضرت واجب الوجود بالذات چون [illegible] یابنده [illegible]

چون امور [illegible] مدرک و یابنده ما فوق [illegible]

ما فوق باشد چون ماسوای حضرت باری تعالی ذاته و اسمائه و هم مدرک و یابنده ما تحت خود

[illegible] هر گاه ادراک تحتی باشد چون غیر هیولی و یا جسم مطلق [illegible] از سایر موجودات [illegible]

و [illegible] ذات هیولی و یا جسم مطلق [illegible] مدرک [illegible] انفعال [illegible]

خود را [illegible] موجود [illegible] از آن [illegible] ما فوق و یا مادون آن موجود

[illegible] ما فوق [illegible] مدرک [illegible] ما فوق [illegible]

[illegible] قریب [illegible] دون آن [illegible]

آن مادون قریب کرده [illegible] پس فرموده‌اند که تخیل و ادراک [illegible] موجودات ملفوظ و مصرحات

از حضرت واجب تعالی گرفته [illegible] تا به هیولی برسد و از هیولی گرفته صعودا تا حضرت واجب جل شانه

به [illegible] لکن ادراکی که او را [illegible] عقل [illegible] نفوس ناطقه

که تعقل نام میدارد و ادراک نفس حیوانیه که [illegible] به توهم موسوم است و ادراک نفوس نباتیه و حیوان

[illegible] و ادراک طبیعت هم در حیوان که منتهی به حس [illegible] بدانکه اهل

تحقیق [illegible] جسم مطلق [illegible] صورت جسمیه [illegible]

جسم مطلق [illegible] فرموده‌اند که معقولات خود [illegible] مطلقه [illegible]

کلیات [illegible] مطلقه جزئیات [illegible] الجزئیات [illegible]

[illegible] القسمین [illegible] صور جزئیه [illegible]

ادراک عقلی خود ادراک تقییدی [illegible] ادراک غیر عقلی از وهمی و خیالی و حسی خود ادراک

تقییدی [illegible] ادراک نفس ناطقه و قوه [illegible] تقییدی [illegible]

[illegible] تعقل ادراک تقییدی نفس ناطقه است و قوه [illegible]

[illegible] ادراک [illegible] نفس ناطقه و قوه [illegible] تقییدی [illegible]

[illegible] ادراک غیر نفس ناطقه

[illegible] تقییدی [illegible] پس آن مدرک [illegible]

[illegible] نفس حیوانیه باشد پس آن ادراک تقییدی خود توهم باشد و [illegible]

در حیوان پس آن ادراک [illegible] تخیل باشد و هر گاه خود طبیعت باشد در حیوان [illegible]

[illegible] پس ادراک [illegible] از معقول و موهوم و تخیل و حسی [illegible]

تعقل و توهم و تخیل و احساس [illegible] از عاقل و متوهم و متخیل و احساس خود تعقل [illegible]

... مقابل او به فاعل و لا منفعل والبت بالایجاب فائده در تعریف طبیعت ...

بدانکه بسیاری از فلاسفه در حد طبیعت که او را هم طبایع الجمیع گویند فرموده اند که وی ابتدای
حرکت یا سکون است و مراد این است که جمیع اجسام حیوانیه و غیر حیوانیه [illegible]
به شئ خود و [illegible] شئ دیگر است و [illegible] شئ [illegible] شئ دیگر [illegible] حرکت
و [illegible] این طبیعت که [illegible] شئ ابتداء حرکت آن شئ باشد از برای کون و یا ابتدای سکون او است از
همین حرکت که بدان کون حاصل افتد و حرکت وی [illegible]
حرکت [illegible] کون و حرکت [illegible] سکون [illegible] افتد و [illegible]
که اصل آنچه در جای [illegible] آتش [illegible] حرکت [illegible]
[illegible] و از برای سکون [illegible]
[illegible] ابتدای آتش [illegible] ترکیب [illegible] عنصر و ترکیب [illegible]
[illegible] حرکت [illegible] که ابتدای کون آتش است و آن [illegible] طبیعت [illegible] معلوم شد
که طبیعت [illegible] ابتدای حرکت است [illegible] ابتدای سکون [illegible] ابتدای [illegible]
ابتدای حرکت [illegible] از برای ترکیب عنصر [illegible] ترکیب [illegible]
ابتدای سکون و ترکیب [illegible] عنصر طبیعت [illegible] طبیعت [illegible] ابتدای
[illegible] در این مقام کلام [illegible] از [illegible]
[illegible] از [illegible]
[illegible] که حقیقت طبیعت [illegible] شده و این [illegible] ابتدای
حرکات طبیعیه [illegible] ابتدای کیفیت [illegible] و این [illegible]
از برای ترکیب کیفیت [illegible] جوهر عنصریه [illegible] از ترکیب حاصل [illegible] اجسام طبیعیه [illegible] معلوم

که هر کس [illegible] افتد [illegible] النظر [illegible] کتاب سماع
طبیعی [illegible] معرفت [illegible] و هم [illegible] ابدان [illegible]
و این [illegible] ارسطو [illegible] ارسطو [illegible]
این است که مبدا هر حرکت [illegible] حرارت و یا برودت است و مبدا حرارت
جرم شمس است که [illegible] احداث حرارت کند و مبدا برودت جرم قمر و فلک [illegible] که
[illegible] برودت است [illegible] مبدا جمیع حرکات [illegible] حرارت باشد و مبدا حرارت جرم شمس
جمیع حرکات [illegible] برودت جرم قمر و فلک [illegible] گفته [illegible] طبیعت
[illegible] حرکت و سکون [illegible] جرم شمس و قمر و فلک [illegible]
[illegible] طبیعت [illegible] جالینوس گفته است [illegible] طبیعت [illegible]
اجسام [illegible] گفته اند که طبیعت [illegible]
[illegible] اربع گویند [illegible] گفته اند که طبیعت [illegible] صفرا و دم و رطوبت و سودا
[illegible] اربعه گویند و هم [illegible] جالینوس است که گفته است [illegible]
[illegible] طبیعت [illegible]
[illegible] طبیعت [illegible]
و طبیعت [illegible]
خارج [illegible] طبیعت [illegible]
[illegible] حقیقت [illegible]
[illegible] که طبیعت [illegible] صورت [illegible] از برای جسم حاصل [illegible]
[illegible] حرکت و یا سکون است [illegible] اجسام [illegible]

او صورت نوعیه گفته اند و لیبا ریا [illegible] مثل محیی الدین وغیره گفته اند طبیعت شمند عبارت است

که نزد حکیم مطلقا نام هیولا و یعنی جوهری معقول و غیر موجود فی العین باشد پس معنی فوق لیکن

هر یک از هیولا و طبیعت جوهر معقول را بودن [illegible] کو خلق [illegible] خواهد [illegible] الذی

که طبیعت نزد صوفیه عبارت است از معنی روحانی ساری در جمیع موجودات [illegible] اجسام عنصریه

و نفوس و قوه و غیر [illegible] او که طبیعت نزد اهل [illegible] عبارت است از قوه [illegible] حکیم

که بدان قوت هر جسم کمال [illegible] برسد و این معنی [illegible] اول [illegible] آن است

از ذی [illegible] صورت نوعیه [illegible] باشد که [illegible] نفس

روحانی و هیولانی اولا و ماده المواد [illegible] موجود [illegible] و ماده المواد [illegible] حکیم

همان است که هیولا نام [illegible] اصطلاح [illegible]

[illegible] طبیعت در اصطلاح حکیم و اهل تحقیق عبارت باشد از اول [illegible]

[illegible] الاطلاق [illegible] جسم مطلق [illegible]

از نفس و [illegible] و عقل [illegible] و اخلاق [illegible]

خواهد شد که [illegible] المواد را جسم مطلق و بعضی [illegible]

و [illegible] الله تعالی [illegible] در تحقیق [illegible]

و [illegible] هر یک از [illegible] باشد که صورت جسمیه الطبیعه [illegible]

بر مطلق صورت [illegible] از جسمیه و نوعیه باشد [illegible]

[illegible] و در رفع آن [illegible] که [illegible] باشند

که صورت [illegible] صورت نوعیه [illegible] جسم [illegible] آن صورت

نوعیه [illegible] که طبیعت [illegible] باشد که [illegible] المواد [illegible]

و بنا بر مذهب [illegible] از قائلین [illegible] و مذهب [illegible] قائلین [illegible] صورت میگوییم که صورت نوعیه جسمیه مطلقه

نزد آنکه [illegible] جوهر جسمیه قائل است [illegible] طبیعت باشد [illegible] روشن خواهد شد ان شاء الله

و نزد غیر وی از این [illegible] آن صورت که [illegible] لازم [illegible] ماده است و لازم [illegible] کمال [illegible]

[illegible] باشد [illegible] و مواد از طبیعت کمالات [illegible] لازم از برای مواد [illegible] خود

از نفس و [illegible] و عقل [illegible] صورت جسمیه و ماده

[illegible] باشند که موجود [illegible] وجود [illegible] شده [illegible] مطلق

چون [illegible] گفت [illegible] طبیعت

که [illegible] از وی مطلق نوع را [illegible] از نوع [illegible] جسم مطلق [illegible]

[illegible] نوع متوسط [illegible] که طبیعت معقود [illegible] اهل تحقیق [illegible] جوهری [illegible]

جوهر [illegible] که عقل [illegible] و جوهر [illegible] موجودی [illegible] جوهر

[illegible] جسم مطلق [illegible] و استعداد [illegible] قبول [illegible]

[illegible] خواهد [illegible]

فائده [illegible] قوای طبیعیه [illegible] از اهل علم [illegible]

قوای طبیعیه [illegible] از وی [illegible] واقع [illegible] اندیشه و اختیار [illegible]

آنها را [illegible] قدرت [illegible] و [illegible] از جانب غیر خدا [illegible] آنها [illegible]

پس آن را [illegible] ذات طبیعت باشد که مستلزم زوال قوت و فعلیت آن است پس

قوت [illegible] از برای طبیعت [illegible] قوت فعلیت [illegible] از برای طبیعت [illegible] از برای

و [illegible] از برای طبیعت [illegible] از برای آن طبایع و [illegible] عناصر آنها زیرا که

طبایع و عناصر را قدرت [illegible] آن قوی و فعلیت آنها باشد و [illegible] استعمال قوای طبیعیه

از حیوانات و نباتات و جمادات چون قوای حسیه و فعلیه آنها در جملهٔ اول و قوای نفس از جذب غذا
و امساک آن و [illegible] و هضم آن در [illegible] و دفع فضل آن و تغذیه [illegible] آن
[illegible] و ماده مثل در جملهٔ دوم و چون تمام قوای فعلیه و انفعالیه ملحوظ در جملهٔ سیم
جمیع این قوی عقب طبایع متغایره باشند و خود بسیاری افعال و انفعالات در تحلیل باشد که خداوند
دارندهٔ آنها را از خود زایل سازد چنانچه دیگری هم تواند که آنها را نیست گرداند مگر آنکه خود
دارای آنها را نابود سازد و برلو هی مانده که قوای حسیه حیوانیه و نامیه نباتیه را با آنکه ظاهر
بعض حیوانیه و نفس نباتیه باشند از آن جهت قوای طبیعیه گویند که طبیعت در وجود آنها دخیل است
و حصول آنها و نفس حیوانی او نباتی را بدون طبیعت محال است و لکن آن مجرد حقیقت [illegible]
از طبیعت حیوانیه و نباتیه باشند که از جانب نفس کلیه و کارگذاری وی در آن طبیعت ملحوظ
و آن قوای معروف نفسانیه پس در باب آنها بسیاری از قدما و غیر ما خوا از ایشان این چنین قدر
که آنها نه با اضطرار باشند بلکه مشیت و اراده نفس بعض آید مثل قیام و قعود زیرا که نفس صحیح
که خواهد بایستد خواه ایستد و اگر هم بر سر قدرت هم دفعه که خواهد بنشیند خواه نشسته هم
و گفته اند صحیح سخن در معرفت قوت طبیعیه و نفسانیه ارادی کار این است که آنچه بر نهج اراده
پس بی کار اراده است خروج آن قوت بر فعل به وجود شرط فعل و عدم مانع پس آن قوت طبیعی
و الا خود ارادی خواهد بود و در معلوم است که این جمله سخن در باب معرفت و امتیاز قوت طبیعی
که آن در عموم حیوان ارادی و در خصوص انسان اختیاری گویند چند آن فایده نخواهد ملک
موجب تزلزل و اختلاف خاطر شد و تحقیق حق در این باب آن است که هر یک از نفس ناطقه
انسانیه و غیر ناطقه و طبیعت سه کلیه در کل با قوه کارگزاری دارد و کارگزاری اول
اعلی باشد و کارگزاری سیم بر طرف اسفل و کارگزاری دویم بر برزخ وسط پس دوم از نفس

غیر ناطقه است و در وی باشد که روی او قرب به لطایف علیا و بدین ملاحظه خود نفس حیوانیه باشد و دیگر
روی او قرب به کثایف سفلی و بدین ملاحظه خود نفس نباتیه باشد فبالجمله نفس ناطقهٔ انسانیه که او
حیوانیه باشد بلا وسط و در نفس نباتیه یک وسط و در طبیعت بدو وسط و در جسم بسه وسط و نفس
در نباتیه بلا وسط و در طبیعت یک وسط و در جسم بدو وسط و نفس نباتیه در طبیعت بلا وسط و در جسم
و طبیعت در جسم بلا وسط فقط و کارگزاری هر یک از این امور چهارگانه بر تفصیل که مذکور گردید
باشد چنانکه در آنچه نفس ناطقه کارگزاری بی واسطه دارد از نفس حیوانیه و نفس نباتیه و طبیعت و جسم
و در غیر آنها یعنی نفس ناطقه بذاتها و در دیگر نفوس ناطقه متعلقه و مانحن فیه و نفس حیوانیه خود در دیگر نفوس
حیوانیه و ما دون آنها و نفس نباتیه خود در دیگر نفوس نباتیه و ما دون آنها و طبیعت خود در دیگر طبایع و ما تحتها
و جسم خود در دیگر اجسام و نفس حیوانیه بذاتها و در دیگر نفوس حیوانیه و ما دون آنها و نفس نباتیه خود در دیگر
نباتیه و ما تحتها و طبیعت خود در طبایع و ما دون آنها و جسم خود در دیگر اجسام و قس علی ذلک الناعس البالغ
و این خود معلوم و روشن است که هر یک از کارگذارهای معروفه توانند که هم الحق بوده استفاده از ذوات
خود شان و کار فعل و انفعال آن دیگر را ابای آورد و چه در جملهٔ حایقه وی و هر دیگر را و چه خارج از آن
جمله فعل العالیات خود شان و کار هر یک از امور چهارگانه غیر بوده هیولا و انفعالا در امور دیگر
خود در جملهٔ حایقه حیث [illegible] اتم و اخص از انواع خصوص عبارت از قوه وی باشد که آن افعال
و کار بالقوه و نفس آن شخص در آن امور گویند و حصول و فعلیه و ظهور وی آن که آن کار در خارج
آنچه عبارت از فعل آن امر و آن شخص باشد که او منشأ بوده و در خود اول آن مرتبه بود در خارج
بودن آمده باشد و آن شأن و کار را شأن و کار بالفعل و فعل آن شخص در آن امور نیز گویند
و چون بر جمیع این مراتب واقف شدی بدانکه شأن و کار اول که قوه و بالقوه نام
میدارد و در غیر نفس ناطقه از برای صاحب آن شأن و کار مطلقه ذاتی و اضطراری باشد که نام

جدا چنانکه مذکور شد در جای باشد خلاف آن شأن و کار روند و آن در حق آن قوی شأن پدید
نتواند بود که از راه [illegible] و مقهوریت آن قوی شأن به آن دیگر از قسر و همراه وی خود شأن و
مغلوب و مقهور رود به نام و نشان بر آید و آن شأن و کار دوم از برای دارای وی که نیز غیر از نفس
متعلقه باشد هم برود اضطرار باشد لکن عبارات [illegible] بدین تفصیل که آنچه کار طبیعت است که از
افعال است و کار گزاری در دو طرف اعلی و اسفل باشد و تعلق و کرفتاری در جسم پس [illegible]
آن امر خارج متاثره عدم مانع البته تحقق آن اضطراری باشد از برای آن جمله و دارای آن شأن
و آنچه کار نفس نباتیست بملاحظه آنکه اشبه و اقرب بطرف اسفل است که طبیعت باشد از جهتی که نیز طبیعت
چنانکه طبیعت از جهت کمال قربیت و یگانگی وی با جسم که پیکانه است اعلی و میان آن شأن باشد خود
نیز او جسم باشد پس وی چون فعل خارج طبیعت با شرط مذکور اضطراری آن نفس کذائیه باشد و لکن
نفس حیوانیه است بملاحظه آنکه اقرب و اشبه است بطرف اعلی که طرف نفس ناطقه است هم در کار دوام
تعلق و کرفتاری پس شأن و کار روی لیس شبیه شأن و کار نفس ناطقه باشد و موسوم بارادی و [illegible]
شأن و کار نفس ناطقه در خارج جمله کذائیه این باشد که وی در اول مرتبه تعلق و منتهای مرتبه [illegible]
تعقید و کرفتاری در جمله کذائیه خواهد بود مرتبه که اصلا تعلق و کرفتاری خود را در آن جمله [illegible]
و خود را خود سر دیده و رها و مطلق بداند بلکه هیچ داند که همه آن جمله کرفته رو و فرمان بردار وی
و از حکم وی بکار نشاید و هم خود [illegible] بردار وی و مطیع [illegible] و سلطنت وی بلکه هیچ
داند که آنها همه خود آلت کار رود و دست در کارهای وی و نیز در آن جمله و در خارج و ظاهر آن جمله و
در آن جمله و خارج و ظاهر آن مر آنچه را که خود خواهد و آن صلاح و منفعت خود شمارد و همچنین میل
بالقوه را دو صلاح و خیر و منفعت خود را او با همین تصور با آن میل که جمله فطری و ذاتی آن است
خود عبارت از اختیار وی باشد و همین قوة اختیار وی نیز کویند پس حصول این قوه و شأن

از برای وی نه از روی اضطرار و تقیید و کرفتاری بغیر باشد بلکه از جهت ذات وی و مطلق العنانی باشد
و همچنین باشد فعلیت آن قوه یعنی ظهور اثر آن میل و تحقق آن صورت متصوره فعلا و از وی [illegible]
و ظاهر آن جمله کذائیه و نفس حیوانیه چونکه اقرب و اشبه باشد در ضعف تعلق و شدت خود [illegible]
و اطلاق نفس کذائیه این کار او را عزله کار نفس ناطقه ارادی و مطلق نه ارادی اختیاری و [illegible]
خود اندیشی بر وجه تامیت که خاصه نفس کذائیه است فعلی الجمله کار های نفس ناطقه متعلقه خود [illegible]
متعلق به ادراک و تصور و اراده و میل و اختیار باشد با عدم مانع چون کار نفس [illegible]
امر و کار نفس در خارج و ظاهر آن جمله خود هم فعل و ثانیا شرط حضوری [illegible]
وی اگر چه بجهت مکان و کمال دوری موصوف باشد و هم عدم مانع لیس [illegible] موسوم بقوه [illegible]
خود از برای وی ذاتی مطلق باشد نه اضطراری مطلقا و امر دوم که موسوم بفعل اختیاری [illegible]
مشروط باشد و کار نفس حیوانیه اصلا و خارجا قوة و فعلا برزخ بین الذاتی و الاضطراری باشد
لکن اشبه و اقرب بذاتی و ابعد از اضطراری و موسوم بارادی ذاتی غیر اختیاری و کار نفس [illegible]
و خارجا برزخ بین الذاتی و الاضطراری باشد لکن اشبه و اقرب به اضطراری و ابعد از ذاتی
اختیاری و کار طبیعت داخلا و خارجا قوة و فعلا ذاتی اضطراری مطلق باشد و هر یک از کار نفس
حیوانیه و نباتیه و طبیعت قوه در داخل جمله با مقدمه مذکوره مشروط بعدم مانع باشد و در خارج
مشروط بحضوری از برای آن خارج متاثر و عدم مانع چون کار نفس ناطقه کذائیه [illegible]
بدانکه از جمله این تقریرات خلاصه کلام ایچه بر می آید که کار و شأن شئ بدو وجه ملحوظ است
یکی بوجه تحقق و اطلاق در خود شئ و دیگری بوجه ظهور و تعلق در خارج شئ و آن شأن و کار را
بوجه اول بالقوه شئ و امر بالقوه موسوم میداریم و بوجه دوم فعل و امر بالفعل و نیز [illegible]
کرشأن و کار شئ مطلق خواه بالقوه باشد و خواه بالفعل بر دو قسم است یا ذاتی [illegible]

و دیگری تنها اکتساب و هم معلوم می‌شود که کار و حرکت شیء مطلقا یا اضطراری قسری تقییدی است
و یا ارادی و اضطراری بر دو گونه باشد یکی اضطراری تام مطلق و آن خود مخصوص طبیعت است
و دیگری اضطراری برزخی و وی مخصوص بنفس نباتیه باشد و ارادی نیز بر دو گونه باشد
ارادی مطلق که باختیاری مرسوم است و آن مخصوص بنفس ناطقه باشد و دیگری ارادی برزخی و آن
مخصوص حیوان است و بر تو مخفی نماند که کار هر قوه که گفته شد و مراد از آن محض استعداد و امکان
باشد و تحقیق معنی امکان استعدادی در فائده موضوعه در بیان امکان و استعداد خواهد آمد ان شاء الله تعالی

فائده در بیان ماهیت روح

بدانکه مراد از روح نزد حکیم عارف همان نفس ناطقه انسانی است
بلکه هر جوهر مجرد عاقل خواه متعلق ببدن عنصری باشد یا نه و نزد طبیب و حکیم غیر عارف جرمی است لطیف
عارف مطلق آن را نفس گوید و در میان مردمان از اطبا و غیر هم ارباب روح متعارف لطیف است
از آن جمله گفته‌اند که گاهی روح گویند و از آن ارواح ثلثه را خواهند یعنی روح حیوانیه که
آن را در قلب روح حیوانیه گویند و آن که در کبد است و او را روح طبیعیه نیز گویند و دیگری روح نفسانیه
که در دماغ است و جمیع این ارواح سه گانه را تعبیر بقوت محفوظ اند و گاه از آن بقوت حیوانیه و قوت طبیعیه
و نباتیه و قوت نفسانیه گفته‌اند لکن هر گاه لفظ روح مطلق تعبیر کنند مراد آن باشد که حیوان
تمام شده باشد یعنی تا همه حیوان و جانداری بوی باشد و چون از هر یک لفظ قوه تعبیر کنند مراد
آن باشد که قوی از وی ظاهر خواهد شد چنانچه گویند در روح حیوانیه قوه حیات و الحق
ظاهر خواهد شد مثل شهوت و دفع دشمن و محبت غلبه و در روح طبیعیه قوت شهوت اکول و شرب
و نکاح و ازدواج و در روح نفسانیه قوه سمع و بصر و غیر آنها از حواس ظاهره و هم ظاهر
شده قوه تخیل و قوه توهم و تذکر و در ذکر جمیع بهائم بدین قوی مشارکت و این جمله
که گفته شد مهیا ارند بقوای نفس ناطقه و قوای عقل و از این جهت بقوای نفسانیه موسوم گشته

و در بعضی از عبارات ایشان مذکور است که فرق میان روح و نفس این است که روح توانایی مأخوذه با جز ماده
که صورت قائم بذات خود لیس و را اصلا نباشد و گفته‌اند برهان بر این مطلب مشروحا در کتاب النفس مذکور است
که منسوب بارسطو می‌باشد لکن ارسطو بعض از آن مقاله را در کتاب سماع طبیعی آورده است انطاقی که
بدرستیکه شیء حرکت میدارد بسوی کمال خود و این با ماده ملحوظ است و گاهی باشد که شیء را اقتضای حرکت
بسوی کمال خود نباشد از آنکه خود کامل بر آمده باشد فلهذا او را محتاج بسوی کمال خود نباشد یعنی کمال
که وی فاقد آن باشد با ماده و در کار نیست لازم افتد بنا آنکه شیء در کمال خود حرکت کند بسوی کمال
و حرکت شیء در کمال خود حسب ماده و وقت میدارد

تنبیه

بدانکه علماء قدس الله اسرارهم گفته‌اند
که لطیفه بر هر خردمندی روشن است که هر ممکن موجود را دو جهت ملحوظ است یکی جهت قبول و تأثر و آن از
مبدأ فیاض قدیم وی و دیگری جهت فعل و تأثیر وی در ما دون خود از ما سوای آنحضرت پس هر ممکن موجود را
از دو جهت معقول ناگزیر باشد که فعل ممکن روح مرتبه ثانیه هم تمکین حقیقی بتسلیم آورده شده و بایم
دیگر بر آمده چنان چیزی که مرکب از دو امر انفصالی بر آمده باشد و آن که معقول از ممکن موجود را که تحلیل
قبول فعل و تأثر او بهشت و جهت از جانب مبدأ فیض باعتبار ماهیت و باعتبارات دیگر ماده و هیولی
و اصل النفس او جسد و ظلمت گویند و آن که معقول از ممکن که ذاته را که مبدأ فعل و تأثیر است باعتبار
چند وجود و حقیقت و اصل فعل و نور و سپید نامند پس هر یک از موجودات ممکنه خلقت او
کامل تر و قوی تر باشد روحانیت او زیاده بود کامل تر و قوی تر باشد و هر چه از آن جهت جانب نفسانیت
آن کامل تر و بیشتر باشد جسدانیت و ظلمانیت آن کامل تر و افزون تر خواهد بود و کمال و قوت
جانب روحانیت و نورانیت تا بجائی در رشته متصور است که نام ظلمت مطلق از آن برخیزد و بروح محض
و نور صرف و سپیدی موسوم گردد و قوت و کثرت تیرگی و تعینات جهت جسدانیه تا بجائی در رشته ملحوظ است
و معقول که نام نور مطلق از آن برکنار افتد و بجسد صرف و ظلمت محض مسمی شود پس از اینجا معلوم

که هر چیز از ذوات عالم موجوده را از روح و جسد کثرت و روح الارواح و نور الانوار در میان
آنها از جنس آنها هم آن ممکن باشد که از کمال قوت و فرط عزت و لطافت و نورانیت وی نام
جسد و ظلمت از وی برخواسته باشد و جسد الاجساد و ظلمة الظلام در آن میان ممکنات ممکن شد
که از فرط ضعف و قلت و کثافت وی نام روح و نور از وی مهجور آمده باشد و توانند که جسد الاجساد
با وجود فرط ضعف و مسکنت و ذلت و ظلمت وی کارش روی بالا کرده تا اینکه بمقام روح الارواح
بر آید چنانچه توانند که روح الارواح با وجود فرط عزت و کمال قوت دیگر باره کارش روی بنشیب آورد
و بمقام جسد الاجساد فرو آید و چنانچه واقعه حضرت آدم که بعد از چندین وجه گاه وی از نشیب کذا
بذلت و خواری و خاکساری و لونیت بمقام اجتبا و استمام است برخوردار شد و واقعه ابلیس که بعد از آن
همه کمال و جلال که از وی ظاهر شده بود ... و دو گشته ... و عزت ...
و ملعنه ... که اول کار او نور ترقی و نزول ... و عقبه ...
بمقام ... و ظلمت ... نزل و نزول بدان ماند ... از وی ...
ظلمت از نوری متحقق و آشکار کرده تا بجائی که دیگر در آن جسد منتزل الیه روح بنام ...
جسدی از آن بر آید پس آخر کار نزول روح و نور کار صعود و ترقی از متنزل الیه بر گشته ...
جسدیت صرف و ظلمت محضه روی بالا کرده تا برسد بمقام اول لکن نه بآن کو که اول لا او ...
که اول مطلق محض و مجرد صرف بود و دارای هیچ قیدی از قیود ما دون خود نبود و لیکن تقیید بمقام
تقیید مطلق که منتهی نزول هم قید و تعین است بر آمده و آخر آنجا مطلق مقید مطلق بر آید که در عین
اطلاق دیگر داری هر گونه قیدی و تعینی خواهد بود و تا هیچ نماند که هر یک از تقیید
و اطلاق که از اول کلی جسد و ظلمت از روح و نور ملحوظ است کجا ... و ظلمة الظلام
که دو اند دوم ظهور روح و نور از جسد و ظلمت ملحوظ باشد تا بروح الارواح و نور الانوار

سیر او در

سیر او در هر قسمی مقصود رو پای بر جای باشد یکی سیر جمعی اجمالی و دیگری فرقی تفصیلی و در هر یک از این دو سیر
سه مقام ملحوظ است یکی مقام اول و دیگری مقام آخر و ثالث برزخ بین الاول و الآخر لکن در تفصیل
در نزول مطلق خواه جمعی باشد و خواه فرقی در منزل مبین باشد که منزل اول خود برزخ بین الاول و الآخر
باشد و منزل دوم مقام آخر نزول چنانچه در اطلاق صعود نیز در صعود و در جمعی که ...
که اول نیز برزخ بین المقامین باشد و دوم مقام آخر که مرجع و مصعد مطلق خواهد بود خطا آنکه
مقام آخر او نازل که منزل دوم ... مقام اول او صاعد است و مقام آخر او صاعد که مصعد دوم جمع
دوم او است خود مقام ... مقام آخر نازل است و ... ملحوظ از بیان هم در سیر از
برزخ بین ... از آنکه مقام آخر نازل مطلق خود عین مقام اول صاعد باشد مطلقا یعنی خواه
در سیر جمعی اجمالی و خواه در سیر فرقی تفصیلی پس معنی معقول در مطلق سیر که ملحوظ است بدو وجه دوم دیگر
ملحوظ بدو وجه ... دائره باشد که منفصل و منقسم بچهار قوس ... ملحوظ و معتبر آمده باشد
و بدو قوس کامل که اول قوس نزول مطلق و آخر قوس صعود مطلق است تحقیق آنکه اهل تحقیق
در بیان حقیقت ... سیر ... اجمال و جمع وجوه این باشد که ما از سیر سائر در امثال این مقام
اراده نکنیم مگر خروج چیزی را از شأن و مقامی بسوی شأن و مقامی دیگر خواه آن مقام دوم پس تر از
مقام اول باشد یا برتر و در صورت آنکه پس تر باشد خود سیر بسوی آن را نزول و نزولی گوییم و در صورت
آنکه برتر باشد آن سیر را عروج و عروجی و صعود و صعودی ... پس ... مطلقا یا نازل و منزل
و یا ... و صاعد ... نزول و تنزل ملحوظ و معقول ... خود عین ... باشد و آنکه
وی صعود و عروج معقول و ملحوظ باشد خود عبارت از ... خواهد بود و تنزل از وجه ...
از ... او است ... که ... صعود و ترقی از ... که عبارت از ... است از
وجهی ... آخری تنزل از برای روح است که کامل ولی ... است لطیف

وجهه در ترقه و صعود از برای نفس جهت است که فوق نفس و جهتی منعدم از ذات است نسبت تحقق این امور

و روح و تفریط اند که از تعلق وجه ذاتیه خود تحقق ماهیت حصول کرده و از تحقق ماهیت وجود شده

وجه تحقق کرده بی انفکاک وجه با ماهیت پیرجا باشد همراه جسد و از ارواح و ظلم از انوار تحقق

شده مبرا او بوده تا ماهیت تحقق بوجودات مقیده مقید اند همراه ارواح و انوار از اجساد و ظلم

ظاهر و هویدا کرده و تفریط اند اول ماهیتی که از نزول وجه در تنزل او تحقق کرده ماهیت جوهر

عقل است و آخر ماهیتی که از وی تحقق گیرد حقیقه مادة المواد باشد که هیولای معروف باشد و یا جسم مطلق

و یا جوهر ... مختلف ... حکما که اول ابتدا و دوم اسفل است ... مشتمل

جوهری که وجه باعتبار دوری آن برزخ نزول ... دوری ... و آن برزخ باعتبار

دوری اعلی وی باعتبارات النفس باشد و باعتبار دوری اسفل وی طبایع ... مادة المواد جسد

مطلق ... شده ... طبیعت ... ازلی روح مطلق ... جسد ... نفس ... عقل مجرد

و چون نسبت عقل بوجه و نور مطلق داشم تفریط اند که از تنزل وجه بر وجه جمع و اجمال اول الامر

امور کلیه مجرده غیر مرکبه منتشر شد ... اول عقل اول که بروح اعظم ... که مسمی او

باشد باعتبارات کثیره موسوم و موصوف میگردد و آخر مادة المواد و وسطا و برزخا باعتبار

دوری اسفل وی طبیعت مطلقه کلیه مفارقه و باعتبار دوری اعلی وی النفس کلیه مفارقه و این امور جمیعا

نسبت باعلی خود نیز ... و نسبت باسفل خود نیز ارواح و مادة المواد ... جسد

و جسد لا جسد ... باشد و روح الارواح خود ذات وجه ... روح الارواح قبل

و بعض ایشان ... کرده اند که روح الارواح خود جوهر عقل اول موسوم بروح اعظم باشد ...

از تنزل وجه بر وجه فرق و تفصیل اولا و وسطا و آخر عقول جزئیه مفارقه و نفوس جزئیه

مفارقه و طبایع جزئیه مفارقه و مثل و اشباح جزئیه مفارقه تحقق یافته اند در حقیقت ...

روح الارواح

و اشباح

و اشباح مجرده مفارق ... تا اسفل المواد چنانچه آن طبایع جزئیه مفارقه مجرده مفارق

صرف نخواهند بود از این اشباح و مثل و هم آن نفوس جزئیه مفارقه مفارق محض نخواهند بود از آن

طبایع و آن عقول جزئیه مفارق صرف نخواهند بود از آن نفوس بلکه تعلق بوجهی از وجوه و نحوی

از انحا و آن البته از برای این امور جزئیه موجود باشد اگرچه از برای ما که قاصران این حقایق

و اختلاط ... آن تعلقات معلوم نباشد زیرا که وجه این انحا از مفارقات بلکه از انحا

مفارقات کلیه عقلا و نفسا و طبعا نیز تعلق و ارتباطی از جهت آنها بمادة المواد و جسد اول

معقول باشد فتامل ... و هم تفریط اند که از صعود و ترقه مادة المواد بر وجه جمع و اجمال

اولا صورت کلیه جامعه عالم جسمانی ظاهر آمد که بمنزله ظهور روح از جسد و آخر عقل کلی

جامع این عالم بمنزله روح از جسد و برزخا و وسطا در دوری آن طبع کلی جامع

و نفس کلیه ... و از صعود و ترقه فرقه و تفصیل مادة المواد اولا طبایع و صور جزئیه

جزئیه فلکیه و عنصریه ... باعتبار طبقات معدوده و ... معدوده علی قول

شده و میشوند یعنی فلکیه آشکار شده و عنصریه شده و میشوند و آخر عقول جزئیه متعلقه مجرده

فلکیه و امور عنصریه آشکار شده و میشوند و وسطا و برزخا ابتدای نفوس جزئیه حیوانیه فلکیه و عنصریه

آشکار شده و می آشکار و هویدا میشوند یعنی نفوس حیوانیه فلکیه و سماویه آشکار شده

و عنصریه که آنها را مطلقا ارضیه هم گویند آشکار شده و میشوند و ابتدای دیگر نفوس جزئیه معادنیه

... و ارضیه آشکار و هویدا گشته و میشوند ... ذکر و بعضی گفته اند نفوس حیوانیه هم عنصریه

باشند و هم فلکیه و سماویه و اما نفوس نباتیه خود نباشند مگر عنصریه و حق خلاف آن است

یعنی نفوس نباتیه خود سماویه نیز خواهند بود لکن نه بر وجهی که در الکائن فی الارض بلکه بوجهی دیگر

و اخبار ائمه علیهم السلام و آیه ... آن جنت ... براهین ...

بر وجه نفوس جزئیه در سموات بوده باشد فافهم تنبیه بدانکه حق آنست که در سیر صعودی تفصیل فرقه

اولاً طبقات سموات و نجوم و کواکب بصور نوعیه و نفوس و عقول پدید آمده‌اند و آخراً طبقه ارض

از عناصر چهارگانه و برزخ [illegible] طبقات از عناصر [illegible] بر حسب طبع [illegible] یکی از دیگر

و دیگر کائنات از [illegible] در طبقات عنصریه [illegible] و نجوم و کواکب در طبقات سماویه

[illegible] شده و خواهد شد و ختم طبقه سیر صعودی فرقه تفصیل [illegible] که عالم [illegible]

سیر صعودی جز اجمال مادة المواد ختم [illegible] عالم اکبر لعقل تنبیه بدانکه اهل تحقیق [illegible]

که چون از سیر صعودی تفصیل کلی مادة المواد طبقات منفصل عالم الصور النوعیه البسیطه و نفوس [illegible]

و عقول [illegible] شده [illegible] تفصیل [illegible] از صور و طبایع جزئیه افلاک و انجم

و کرات و اوضاع [illegible] بر عالم عناصر [illegible] تنزل کرد پس طبایع جزئیه منفصله

[illegible] در این عالم آشکار شوند و چون از نفوس جزئیه [illegible] طبایع جزئیه تنزل یابد نفوس

جزئیه موجوده در این عالم سر بر آورند و چون از عقول جزئیه [illegible] بر این نفوس کرد عقول

و نفوس ناطقه جزئیه در این عالم پدید گردند [illegible] چون نفوس ناطقه جزئیه [illegible]

عالم سر بر آورند [illegible] که هر یک [illegible] جسم و طبعی و نفس و عقل باشند آشکار شده

باشند [illegible] هر یک از این افراد [illegible] تنزل کرده [illegible] حیوانات [illegible] بر آید یا از آن

نیز تنزل کرده [illegible] و نباتات [illegible] یا از آن نیز تنزل کرده چون صور و طبایع جمادیه

[illegible] جسم مطلق [illegible] بفعل [illegible] خود بوده [illegible] و عروج

نماید که در سموات [illegible] قرار کرده یا از آنجا [illegible] عروج کرده [illegible] و لو نزول

شده بمقام مجردات [illegible] واصل گردد و یا از آنجا عروج [illegible] بمقام او ادنی

[illegible] حضرت [illegible] الارباب [illegible] گشته و بدینجا [illegible] ختم [illegible] سیر صعودی فرقه تفصیل

فافهم تفصیل باید از کلام [illegible] تفصیل [illegible] بر آید که [illegible] مادة المواد بر وجه جمیع [illegible]

صعود و ترقیه خود را تمام کرده و در روح [illegible] از روح [illegible] از [illegible] و [illegible] از جسد [illegible]

[illegible] کلیه [illegible] شده و عالم الصورة المطلقه الکلیه الاجمالیه و نفس الکلیه و عقل الاول

متحقق گشته [illegible] تفصیل وی [illegible] که در حقیقت نزول تفصیل ذات [illegible] و نور و روح

مطلق است [illegible] از عالم مادی و عالم مادی و آن نزول تفصیل وی [illegible] مذکور شد [illegible]

جزئیه در مفارقات جزئیه [illegible] جزئیه [illegible] جزئیه [illegible]

المواد که از آن صور و عالم [illegible] صورة و نفس و عقل [illegible] متحقق گشته در حقیقه نزول اجمال ذات [illegible]

و روح مطلق [illegible] از مادة المواد در مادة المواد و آن نزول [illegible] مفارق

[illegible] بالجمله چون [illegible] تفصیل این عالم مادی [illegible] سموات [illegible]

که [illegible] الصور النوعیه و نفوس و عقول [illegible] متحقق گردید

[illegible] سموات [illegible] عناصر [illegible]

[illegible] که در کتب [illegible] از اقوال [illegible]

[illegible] جهت اعتقاد [illegible]

و مدعی مشهور [illegible] شده‌اند که عناصر حقیقی که عنصر کائنات سفلیات الطبقات [illegible]

[illegible] متحقق افتاده و آن طبقات چهارگانه [illegible] اسفل

[illegible] و آب و خاک [illegible] طبقه آتش

[illegible] از حصول

[illegible] طبقات [illegible] اجرام [illegible]

[illegible] انواع [illegible]

نوعیه کائنات عنصریه بقوا مختص شده و میشوند و بواسطه تنزل و تفرع بکثیر و پر از افلاک نفوس و عقول
افلاک و قوای مخصوصه بآنها که مودع باشند در جرم کواکب و انجم آنها خود نفوس فلکیه طبایع
و صور نوعیه عنصریات با قوای مخصوصه آنها و هم عقول فالفلکیه بر نفوس عنصریات با قوای مخصوصه
آنها مختص گشته و میشوند و لهذا از آنکه بین وسایط در عالم عنصر و در ارض کبری نوعی صاحب طبیعت
و نفس بهره وری از نباتیه و حیوانیه و هم عقل و نفس ناطقه پیدا شد که عبارت از انسان باشد
خود بصورت جوهر پاکی خاص که عبارت از تنزل و تفرع بکثیر مجردات و تعدد است و از ارض و ابره و نور
الانوار باشد مقام آن مجردات و لوصل بنور الانوار تواند رسید کما سبق الاشارة الیه یعنی
از عقول بین باهل علم همچو کمان کرده اند که صعود اجمالی مادة المواد اولا از ارض مرآت و ولید
بر ترتیب حاصل واقع دیگر جهات بر آمده اند لیس الی تنزل او برده تفصیل از جهات عالیه از زمین
و ما دون آن طبقات عالیه مراد سافله و از جمله صعود بر وجه تفصیل گرفته آنکه کائنات اطفالها
و نفوسها و عقولها و قوالبها فلها ... و امثالها ... میدارند و این ... ضعیف ... اعلیها
و تنزیل بسیار نزدیک بلکه موافق است فافهم اعلم بدانکه ... از اهل تمثیل و اعتبار فرموده اند
که چون نظر و اعتبار بر مرتبه کار صعود افتد چنان متصور شود که سرچشمه ها آبهای عالم که نسبت با ارض
منزله روح از جسد میدارند مطلقا از دریاها و نهرها و چشمه ها خود جسد ارض است و این آبها
خواه اینجا از عین الحیوة مادة زمین آشکار شوند و هم متصور چنین شود که هبوط و صعود ابرها و بادها
عالم جسد آب است و باد نسبت بوی منزله روح از جسد میدارد و هم متصور چنین آید که افروز
گاه هوا آتشهای عالم خود باد باشد که نسبت با آتش منزله روح از جسد میدارد و هم خیال
متصور آید که مظهر آسمان عالم طبیعی جسد نار محسوس است که نسبت باین منزله جسد از روح
میدارد و لکن چون نظر و اعتبار بر مرتبه کار تنزل و نزول افتد چنان متصور و معتبر شود که افروز

گاه و مبدا نار روح سماوی است و هبوط و مبدا هوا روح ناری و سرچشمه ها روح هوائی و مظهر
و مبدا ارض روح مائی چنانکه ذات ارض منزله زبد باشد از برای ماء و هم متوهم اند که علاقه
نزول تفصیلی و تدریجی منزلت که هر خود عبارت از تعلق جسد از روح است و صعود تفصیلی و تدریجی
و تدریجی صاعدات که خود هم عبارت از ظهور روح از جسد است تواند بود که در کره نار کائنات
موجود شوند که جسد آنها ناری صرف باشد و آنها را شیاطین و قسمی از جن شمرده باشند پس
خلق آنها چون ناری و تکبر و سرکش باشند و در شان مقابل آدمی خاضع و منقاد باشند و هم تواند
بود که در کره هوا کائنات موجود باشند که جسد آنها همه هوائی صرف و یا هم ناری باشد لکن بغلبه
جزء هوائیه بر جزء ناری و در آنها خلق هوا و هوس و چه نباتیه و کوکبی از حرکت موجود باشند و در
مقابل انسان منقاد و ثابت القدم و الاعتقاد باشند و آنها را نیز بنام جن موسوم کنند و خود
صنفی از شیاطین باشند و هم طبقه که در کره ماء نیز کائنات حاصل شوند که جسد آنها همه از صرف
و یا هوا و هم یا نار باشند لکن بغلبه جزء مائیه و آنها را نیز بنام جن و شیاطین موسوم کنند لکن
شیطنت آنها بسیار کم باشد بخلاف جن و جبل آنها بسیار باشد و در مرتبه برابر انسان
نزدیک و دانا باشند و نیز تواند بود که در کره ارض کائنات باشند از جنس جن و یا که ترکیب از آب
و هوا و نار جمیعا ام بعضا لکن با غلبه جزء ارضیه و آنها را نیز جن گویند و شیطنت آنها اوسط باشد
و شیاطین ارضیه در حقیقه آنها باشند و جهل و وسواس آنها بسیار است و در برابر انسان
دانای ثابت الجاهد راسخ الاعتقاد و فضل صاحب رشاد باشد و بعضی گفته اند که کائنات
جوییه مطلقه و ارضیه مطلقه خود همه ابدان جنیه و شیطانیه باشند که در آنها ارواح جنیه
و شیطانیه باشند و هر کدام از آنها که بر وجه غلبه خیر دیگر کائنات و موجب دفع موذی
از آنها شوند خود اولو شده و جن و پری و ظهر و حقیقه و غیبیه گویند و هر کدام که بر وجه

منشأ شرور و موجب ضرر شود روح او را شیطان و دیو گویند بلکه بعضی دیگر در بیان این معنی مبالغه نموده‌اند تا اینکه
گفته‌اند که آنچه در جملهٔ عالم صغیر که شخص انسانست [illegible] در جملهٔ شخص چیزها از دیو و پری و جمادی
پدید آید از حرکات ناقصه و اخلاط خوب و بد اعتبار آنکه بر وفق طبیعت یا بسبب جهت خیری و دفع ضرری
در آن محل و یا در خارج آن محل کار کند روح در و حکم آنها را ملک و فرشته و پری گویند و آنچه
بر وفق طبیعت بسبب جهت شری و ضرری در آن محل و یا در خارج آن محل کار کند روح در و حکم آنها را شیطان
و دیو گویند و طبیب کامل آن باشد که ارواح [illegible] شیطانیه را که در ابدان
لطیفه و یا در خصوص ابدان انسان در آمده باشند مسخر و منقاد در خیر سازد و [illegible] فرشته و ملکی
در آن ابدان در آورده و حفظ نماید [illegible] را از آن ابدان قلع نماید و مصلح و دافع در آن ابدان
و [illegible] آنکه هر که چنین کس [illegible] طبیب شد لکن آن طبیب
کی [illegible] در حقیقه آن طبیب خود مستغرق در ارواح آن ابدان باشد و این طبیب مستغرق [illegible]
آن ارواح [illegible] از روح [illegible] آسمان [illegible] صعود و عروج
جسد آدمی چندان متصور و معقول است که بمثابه جرم عظیم [illegible] روح اعظم [illegible]
باشد که بر [illegible] بر جمیع ارواح برآید [illegible]
هیچ جسدی فوق [illegible] هیچ جسدی را فوق [illegible]
[illegible] روح [illegible] روح اعظم [illegible] ارواح [illegible]
داشته باشد [illegible] حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله
که از [illegible] سموات [illegible]
[illegible] حضرت خلیل الرحمن و حضرت یونس علیهما السلام [illegible]
که در [illegible] آن بزرگوار آتش [illegible] آب [illegible]

و همین تحقیق [illegible] علی الارض [illegible] خطا [illegible]
بزرگی [illegible] جمیع اجسام و اجرام عالم چون [illegible] نفس حیوانیه [illegible] جمیع اعضای وی
با جمیع ارواح [illegible] عالم چون [illegible] آن شخص [illegible] جمیع قوای [illegible]
در حال ارادهٔ آن شخص [illegible] آن عضو [illegible] آن عضو [illegible]
[illegible] آن شخص [illegible] آن شخص [illegible]
چنانچه آن شخص [illegible] آن عضو [illegible] آن عضو [illegible]
همچنین جمیع اجسام [illegible] آن شخص بزرگوار [illegible] آن جسد [illegible]
جسد [illegible] آن بزرگ [illegible] آن بزرگ [illegible]
در نزد آن جرم [illegible] الارض [illegible] الارض [illegible]
[illegible] الارض [illegible]
[illegible]
[illegible] زمین [illegible]
[illegible] روح و نفس [illegible] جمیع قوای [illegible]
[illegible] آن جمیع
نزد آن شخص [illegible] آن شخص بزرگوار [illegible]
و روح اعظم [illegible] جمیع نفوس و ارواح [illegible] عالم کل [illegible]
[illegible] عالم [illegible]
[illegible] تحقیق [illegible]
[illegible] آب و هوا [illegible] زمین [illegible]

بعض

سر برآورند و کتب از جمیع چهار عنصر این کائنات از سه جنس اجساد بیرون نباشند جنس اول جسد
انواع معدنیات جنس دوم جسد انواع نباتات جنس سیم جسد انواع حیوانات و بعد از حصول
فردی یا افرادی از هر یکی از آن انواع آن فرد در جسد خود برزخی و نفس مخصوص کرده در
از وی پدید شد پس روح بملاحظه سه قسم اجساد جسد نیز به سه قسم افتد یکی روح جمادی و معدنی
کردی در حقیقت عبارت از طبیعت ساریه در کل باشد که آن را صورت نوعیه نیز خوانند کما عرفت من قبل
ذلک دوم روح نباتی که آن را النفس النباتیه هم گویند سیم روح حیوانی که آن را نفس حیوانی
گویند اما روح طبیعی جمادی حفظ ما فیه [illegible] جسد خود باشد [illegible] حرکت و سکون در وی
از وی بر پاید [illegible] و مواد آن جسد [illegible] مستعده [illegible]
و با حیوانی کرده بواسطه غذا [illegible] از برای یکی از این دو [illegible] التولید [illegible] بواسطه [illegible]
التکون [illegible] روح و نفس نباتی آن باشد که عمده [illegible] حفظ [illegible] روابط طبیعت [illegible]
ماده [illegible] کند تحریک و تسکین طبیعت و روح حیوانی آن باشد که [illegible] امور مذکوره و [illegible]
و کار پردازی نفس نباتیه احساس محسوسات کند و تخیل متخیلات و توهم متوهمات [illegible] از آن [illegible]
شود [illegible] حرکت و سکون شعوری کند و اشرف انواع وی آن باشد که [illegible] مذکورات
تعقل معقولات کند [illegible] از آن حاصل شد که بدان اشرف نفس ناطقه تعلق گیرد
تحریک و تسکین آن شعوری آن روح که اشرف ارواح حیوانیه باشد همه روح انسان باشد و احسن
[illegible] نفس حیوانیه [illegible] باشد [illegible] و میان [illegible] و اخس
[illegible] برزخ [illegible] افراد این نوع [illegible] آن باشد که [illegible] اخص [illegible]
[illegible] و احسن افراد آن باشد که [illegible] باشد [illegible]
باشد و او برزخ قوت خواهد بود در میان جمیع انواع کائنات [illegible] موجودات [illegible] برزخ [illegible]

برزخی خواهد آمد ان شاء الله تعالی [illegible] جسد [illegible] اجمال بعد از تفصیل جمیع جسد [illegible]
[illegible] عنصر [illegible] روح [illegible] بیان [illegible] تفصیل بعد از اجمال جمیع ارواح و نفوس و عقول
مفارقه و متعلقه [illegible] خواهد بود [illegible] جسد جمادی [illegible] در زمین [illegible] حاصل [illegible]
دریا باشد و جسد نباتی هم در زمین و هم در آب پدید جسد حیوانی در هر یکی از طبقات [illegible]
تواند شد [illegible] در آیه [illegible] البر و البحر [illegible] پس [illegible] و بعضی گفته اند
در طبقه نار حیوانی [illegible] از آنکه [illegible] جسد حیوانی از عنصر [illegible] باشد [illegible] عدم مناسبت طبیعت [illegible]
این عنصر [illegible] عنصر [illegible] استحالت [illegible] در طبقه نار عنصر [illegible] پس [illegible]
عنصر [illegible] پدید [illegible] از بعضی [illegible] اهل تحقیق گفته اند که روح [illegible] در جسد [illegible] چشمه [illegible]
[illegible] از موضع خود خارج [illegible] دیگر جاری [illegible] تا [illegible] از آن موضع [illegible]
و روح نباتی در جسد [illegible] آب چشمه جاری [illegible] که [illegible] بیان [illegible] مقدار [illegible] بسیار
زمین قطع کند و روح حیوانی [illegible] مانند آب چشمه [illegible] بسیار [illegible] جاری شود و قطع مسافت [illegible]
[illegible] بسیار [illegible] که [illegible] جمیع [illegible] برسد پس [illegible]
[illegible] روح از انسان [illegible] کامل [illegible] باشد [illegible] گفته اند کمالات [illegible]
[illegible] ارواح [illegible] در جسد [illegible] از [illegible] در طبقات [illegible]
[illegible] گفته اند [illegible] ابتدای [illegible] ارواح و قرارگاه و موضع اول آن [illegible]
[illegible] وقت [illegible] که هر کدام [illegible] معین است و بعد از [illegible]
[illegible] باشد [illegible] است [illegible] آن را
[illegible] گویند [illegible] الرحمن
گویند که الرحمن علی العرش استوی [illegible] روح [illegible] کامل [illegible]

در ولایت است و بعد از انفصال وارد و داخل در عالم روحانیات سماویه بر حسب کمال او و ارواح غیر کاملین
از طبقه‌ای دیگر عبور کنند اگر چه بعضی از آنها از طبقه ارض که اسفل سافلین است نیز نگذرند و بعضی از طبقه آب
نگذرند و بعضی از طبقه هوا [illegible] و تحقیق منقول است که روح انسانی بعد از مفارقت جسد از بدن جسمانی
[illegible] از جهات [illegible] از بدن [illegible] جسد و بدن [illegible] باشد [illegible]
[illegible] از [illegible] در آنجا رسیده و فراهم آمده [illegible] باشد
و [illegible] و حکیم آذری گوید که ارواح آدمیین [illegible] ارواح [illegible]
[illegible] بعد از مفارقت از جسد [illegible] حیوان [illegible] آورده و [illegible] گفته‌اند و [illegible] دیگر از [illegible]
[illegible] او [illegible] در [illegible] او [illegible] باشد و هر آن [illegible]
بسوی عالم قدس برکشیده شده و از [illegible] انوار بر آید [illegible] در [illegible]
و [illegible] هر یک [illegible] باشد در عالم انوار [illegible] مقام [illegible] باشد و در [illegible]
[illegible] دوم [illegible] ارواح [illegible] و در [illegible] سیم [illegible] ارواح [illegible] و چهارم [illegible] ارواح [illegible]
و پنجم [illegible] ارواح اولیای کبار و ششم [illegible] ارواح انبیا و هفتم [illegible] ارواح
و هشتم حضرت [illegible] ارواح اولی العزم و حضرت [illegible] مقام محمود [illegible] روح مطهر احمد مختار
صلی الله علیه و آله [illegible] آنچه [illegible] گفته شد از سیر [illegible] در سیر [illegible]
که [illegible] نزول روح [illegible] ارواح [illegible]
سیر [illegible] اله [illegible] ارواح [illegible] شدن آن ارواح [illegible]
[illegible] شدن [illegible] سیر [illegible] ارواح [illegible] نزول [illegible]
و [illegible] باشد [illegible] سیر [illegible] که [illegible] باشد [illegible] شده که کلام

بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله الذي شيد قواعد الاحكام ورفع دعائم الاسلام [illegible]

وميز لعباده الحلال من الحرام وختم الاديان [illegible]

الى يوم القيام [illegible]

[illegible]

صفات الكمال ... [illegible] ... ويعلمني العلم الذي ... [illegible]

[illegible] ... وهو العلم ... [illegible]

[illegible] ... قيل ... [illegible]

[illegible] ... الكمالات ... [illegible]

[illegible] ... تبارك الله رب العالمين ... [illegible]

الروايات ... الواجب ... المعقول ... [illegible]

[illegible] ... المنقول ... [illegible]

[illegible] جميع الصفات الكمالية ... المقصد الثالث في ... الاسلام

[illegible] ... ان يعلموا علما يقينيا بان الرسول الينا ... [illegible]

كافة جميع المكلفين ... [illegible]

... محمد بن عبد الله بن عبد المطلب بن هاشم بن عبد مناف بن قصي

بن كلاب بن مرة بن كعب بن لؤي بن غالب بن فهر بن مالك بن النضر بن كنانة بن

خزيمة بن مدركة بن الياس بن مضر بن نزار بن معد بن عدنان ... [illegible]

[illegible]

[illegible] ... النبوة ... [illegible]

[illegible] ... العقل ... [illegible]

[illegible]

ولانهم

[illegible] ... النبوة ... [illegible]

[illegible] ... متواترا ... [illegible]

[illegible] ... النبوة ... [illegible]

[illegible] ... الاخبار المتواترة ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ... الاسلام ... [illegible]

[illegible] ... العقل ... [illegible]

[illegible] ... الانبياء ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام علی خیر خلقه المصطفی محمد خاتم الانبیاء والمرسلین و آله
الطاهرین الطیبین الاکرمین و آله ... اما بعد این جمله کلمات عبارات ...
چند فایده چند باشند در بیان فواید چند [illegible] از [illegible]
[illegible] در [illegible] و کثرت و [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] علی [illegible] ولا [illegible] الذی [illegible]
[illegible] الدلیل فایده کامله [illegible] از اهل تحقیق
فرموده اند که حضرت حق [illegible] [illegible] عبارت از [illegible]
[illegible] باشد یکی صورت مفصل کبری و دیگری مجمل صغری لا صورت مفصل کبری که خود [illegible]
[illegible] اعظم [illegible] عبارت از عالم کل باشد و صورت مجمل صغری که خود [illegible] جامع
[illegible] عبارت از آدم و هم فرموده اند که عالم را [illegible] [illegible]
حضرت حق را [illegible] [illegible] الاقدس [illegible]
[illegible] آدمی را [illegible] حضرت [illegible]
باشد [illegible] [illegible] الانسان [illegible] و هم فرموده اند که
آنچنانکه شخص آدمی را جسمی و طبیعی و نفسی و عقلی وجود بوده باشد که عبارت از این شخص عالم
باشد [illegible] عالم [illegible] باشد که عبارت از جسم کل باشد و هم طبیعی که عبارت از طبیعت کل و هم
نفسی که عبارت از نفس کل و هم عقلی که [illegible] بعقل کل و هم [illegible]
[illegible] و هم فرموده اند که این جمله موجودات [illegible] حضرت حق [illegible]
باشند [illegible] جواهر عقلیه از برای [illegible] قوی عقلیه باشند از برای
ذات [illegible] جواهر نفسیه [illegible] قوای نفسیه و جواهر طبیعیه [illegible] قوی طبیعیه [illegible]
و جواهر جسمیه [illegible] اعضا [illegible] و هم فرموده اند که [illegible] شخص آدمی را اعضا باشند
[illegible] چون [illegible] و چشم و گوش و زبان [illegible] از سایر اعضا
[illegible] حضرت حق [illegible] باشند که [illegible] این اعضا باشند از برای [illegible]
فرموده اند [illegible] انسان را [illegible] باشند از [illegible] حضرت حق را
[illegible] باشند که [illegible] [illegible] خود [illegible]

دیگر یا از او بی واسطه [illegible] خود را حضرت حق [illegible] کرده [illegible]
خود را از حضرت حق را دیده [illegible]
باشد [illegible] یا بواسطه [illegible] از ذره [illegible]
فرموده اند که ادراک [illegible] حضرت حق [illegible]
الفاظ و کلمات [illegible] لفظ و تکلم [illegible] ادراک اصوات [illegible] الفاظ و کلمات [illegible]
[illegible] مستلزم ادراک [illegible] لفظ و تکلم [illegible]
[illegible] لفظ و تکلم [illegible]
[illegible] ادراک [illegible]
[illegible]
ذات وجود [illegible] تفصیل [illegible] وجود مطلق [illegible]
[illegible]

از محیط

از محیط [illegible] دایره [illegible]
[illegible] دایره [illegible] محیط [illegible]
از محیط [illegible] دایره از محیط [illegible]
دایره [illegible] محیط [illegible]
[illegible] فرموده اند [illegible] صورت [illegible]
[illegible]

حقیقة باشد از صورت حاصل [illegible] آنها نیز از صورت از حقیقت [illegible] باشد موسوم به [illegible]

وهم حاصل باشد موسوم به [illegible] ارباب بر چهار قسم است اول [illegible]

ارادت [illegible] عقل [illegible] نفس [illegible] طبیعی [illegible]

[illegible] ارباب عقول باشند و عقول ارباب نفوس و نفوس ارباب طبایع و طبایع ارباب اجسام [illegible]

[illegible] قوای عقلیه و قوای عقلیه ارباب قوای نفسیه و قوای نفسیه ارباب قوای طبیعیه

و قوای طبیعیه ارباب اعضا [illegible]

[illegible]

عبارة از وی آنست که بعد حفظ مرتبه تمام تعینات عالم از ذات حضرت حق متحقق و ثابت باشند کنز و غیب مطلق
و ابد حفظ حدوث و مرتبه عقول از علم او حاصل گشته و نفوس از اراده او و طبایع از قدرت او و اجسام از ...
از ... او چنانچه علم او از وجود او و اراده او از علم او و قدرت او از اراده او و ... او از قدرت او
او صعود ... طبایع از اجسام ... و نفوس از طبایع و عقول از نفوس و ... از عقول چنانچه قدرت
از ... و اراده از قدرت و علم از اراده و وجود از علم و این جمله از حدوث ... و صعود در عالم کل ...
... که در آدم ... و قوای ذاتیه ... در غیب ذات ... باشند و بعد از آن از غیب ذات ...
ترتیب مقام عقل و وهم و تخیل و حواس آمده و از این جمله معقولات و موهومات و مخیلات و محسوسات حاصل
کرده پس از این حصول نیز بر عکس ترتیب تخیل از حواس و توهم از تخیل و تعقل از توهم و ... از تعقل حاصل
پس مخیلات از محسوسات و موهومات از مخیلات و معقولات از موهومات ... و ... حقایق از معقولات
محقق ... که ... که ... آدم ... باشد که معقول ... باشند و معقول ... موهوم
و موهومات که مخیل و مخیلات که محسوس ... در عالم کل از ... عقول و نفوس و طبایع ... باشند
که ... باشند ... و ... عالم ... و ... کلیات گویند ...
عقول که ذاتیه ... و نفوس که ذاتیه ... از عقول و طبایع ... و ... از نفوس ...
در ... و ... و تعلق ... باشد که او ... طبیعی ... شود ... که او ... متعلق ... باشند
و نفس که او ... و ... که آن ... و ... فافهم **تنبیه** ... چنانچه
... آید که ... حقایق ... و ... تصور ... و ادراک ... تصور ... حقایق
و این ادراک ... و ... در ... حفظ ... صفات
... آید که ... عبارت ... از تحقق علمی ... و ... از تحقق علمی
... از ... فافهم ... از ... حق ... باشد

... صورت جامعه کبری که عالم است و ادراک الصوری عالم ... که ... بادراک الصوری آدم ... است
و این جمع ... که تحقق آدم کامل ... بی آدم ... مرتبه ... کامل ... که او را ...
... و ... آدم کامل ... عالم و عارف ... عالم ...
... عالم و عارف ... از عالم ... طالب حق ... کامل
... و ... باشد و ... کامل ...
... آدم ... با آدمی ... از جانب غیب و حضرت ...
و ... آدم ... کامل ... کامل ... و ...
... عالم اولیا و مشایخ ... کامل
... و ... الکل ... فافهم
... که ... صورت جامعه کبری که عالم است ... تصدیق الصورت جامعه
که آدم است و این تصدیق ... صورت ... ادراک الصوری ...
در ... صورت ... تصدیق ... تصور ...
... التصدیق ... فافهم ... **فائدة کلیة** ... اهل التحقیق ...
... عقل ... صورت ... و ...
... صورت ... که ... و ...
... حرکت ... صورت ... ترتیب ... حرکت ... صورت ...
... عقول ... حرکت ... ذات ... فاعل ...
... و ... آید ... اعتبار ...
... حرکت از ذات ... صورت ... ترتیب ...

ازگفتن این [illegible] اینکه [illegible] مرتبه متعلق [illegible] اراده حضرت
[illegible] اراده حضرت [illegible]
[illegible] ذوات کائنات [illegible] مرتبه متعلق [illegible] اراده [illegible] حضرت
[illegible] اراده [illegible] مرتبه متعلق [illegible] اراده
[illegible] حضرت [illegible] علم [illegible]
[illegible] مرتبه [illegible] حقیقت [illegible]
[illegible] موجوده [illegible]
[illegible] مرتبه متعلق [illegible] اراده [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] ... تتمه ... [illegible]

[illegible]

... تکمیل ... الکلام ... [illegible]

[illegible]

[illegible]

الیه [illegible] حقائق [illegible] و اضداد آن [illegible] و زیبا [illegible] باشد [illegible] نفوس مجرده [illegible]

کالعقول [illegible] باشند [illegible] عقل [illegible] و ضدا [illegible] [illegible]

الطبایع المجرده من النفوس المذکوره والاجسام البسیطه من الطبایع المجرده [illegible] الطبایع [illegible]

[illegible] باشند و این جسم [illegible] عقل [illegible] نفوس متعلقه [illegible] متعلقه

مادیه و مواد و اجسام مرکبه ذوات الطبایع و النفوس و العقول [illegible] قسم [illegible]

با اصل و حقیقت [illegible] باشد [illegible] مطابق [illegible] باشد [illegible] مطابق [illegible]

درست و خوب و زیبا [illegible] مطابق [illegible] راست و خوب و زیبا [illegible] مطابق

[illegible] درست [illegible] لا مطابق [illegible] و زشت [illegible] بعضی از اهل [illegible]

[illegible] واقع [illegible] ذات [illegible]

[illegible] حضرت حق [illegible] ذاته [illegible] باشد [illegible] ذوات [illegible]

و صفات [illegible] و علوم [illegible] علم [illegible] اراده [illegible]

و اقوال [illegible] و قول [illegible] مطابق [illegible] با اصل و حق [illegible]

[illegible] راست و خوب و زیبا [illegible] مطابق [illegible] مرسوم [illegible]

[illegible] مرسوم [illegible] راست و خوب و زیبا [illegible] لا مطابق [illegible] مرسوم [illegible]

[illegible] زشت [illegible] معلوم [illegible] مطابق [illegible] صدق و کذب [illegible]

[illegible] مطابقه [illegible] باشد [illegible] صادق [illegible]

و کذب [illegible] باشد [illegible] مطابقه [illegible]

[illegible] مطابقت [illegible] زشت [illegible] مجهول [illegible]

[illegible] موجودات [illegible] از علم [illegible] مرسوم [illegible]

و زیبا و راست و روا [illegible] باشد [illegible] اهل عرف گفته اند که المجلس [illegible] زشت [illegible] گفته اند که [illegible]

[illegible] و زیبا [illegible] زشت [illegible] یک [illegible] زیبا [illegible] زشتی [illegible] است

[illegible] زیبا [illegible] است که [illegible] و [illegible] از این جمله معلوم [illegible] که هر یک از این [illegible]

[illegible] اعتبار [illegible] اعتبار [illegible] مصداق [illegible] باشد [illegible]

[illegible] اعتبار [illegible] مصداق [illegible] باشد [illegible] هر یک [illegible]

[illegible] مصداق [illegible] کرده [illegible] گفته [illegible]

[illegible] زیبا [illegible] توان گفت [illegible] باشد [illegible]

[illegible] زشت [illegible] زیبا [illegible] آن [illegible]

معقول [illegible] باشد [illegible] زشت [illegible] باشد [illegible] زیبا [illegible]

[illegible] زیبا [illegible] از این [illegible] معلوم [illegible] صدق و کذب [illegible]

[illegible] صدق و کذب [illegible] صدق و کذب [illegible]

[illegible] حسن و قبح [illegible] حسن و قبح [illegible]

[illegible] حسن و قبح [illegible] زیبا [illegible]

[illegible]

[illegible] ملحوظ [illegible]

[illegible] حسن و قبح [illegible] حضرت

حق [illegible] حسن و جمیل [illegible] حسن [illegible] این جمله حسن و جمیل

[illegible] ملحوظ [illegible]

و زشت و [illegible] حقیقت [illegible] و اضداد [illegible] تسلیم [illegible]

که حسن صفت باشد وجودی که [illegible] مدرک [illegible] و بیگانه [illegible] آشنا [illegible]

و قبح صفت باشد عدمی که [illegible] مدرک [illegible] باشد و بیگانه [illegible]

[illegible] که آغاز جنبش [illegible] مدرک کند [illegible] عبارت [illegible]

[illegible] عبارت از شوق باشد [illegible] عبارت [illegible]

آن عبارت از عشق [illegible] کمال [illegible] عبارت از [illegible] عاشق [illegible]

[illegible] معشوق [illegible] جنبش [illegible] مدرک [illegible]

عبارت از [illegible] عبارت [illegible]

[illegible] عبارت [illegible] کمال [illegible]

[illegible] جنبش [illegible] عبارت [illegible]

باشد [illegible] جنبش [illegible] عبارت [illegible]

[illegible] طبیعی [illegible]

در این [illegible] حسن و قبح [illegible] حسن و قبح [illegible] دائم [illegible]

[illegible]

و حقیقت [illegible] ذات [illegible]

[illegible]

[illegible] عقاب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

دیباچه [illegible] حسن و قبح [illegible]

[illegible] آشنا [illegible] حسن و قبح [illegible] حسن و قبح [illegible] آشنا [illegible]

[illegible] حسن و قبح [illegible] عقل [illegible]

[illegible] عقل [illegible]

[illegible] حسن و قبح [illegible]

[illegible] عقل [illegible] حسن و قبح [illegible] عقل [illegible]

که عقل حسن و قبح [illegible]

[illegible] تحقیق [illegible]

[illegible] تحقیق [illegible] عقل [illegible]

[illegible] صورت [illegible]

صورت [illegible] تحقیق [illegible] حسن و قبح [illegible]

[illegible] حسن و قبح [illegible]

[illegible]

[illegible] حسن و قبح [illegible] عقل [illegible]

[illegible] العقول و النفوس [illegible]

[illegible] عقول و نفوس [illegible] حسن و قبح [illegible]

[illegible] شناخت [illegible] شناختن [illegible]

[illegible] خاص [illegible] تحقق [illegible]

مطلق [illegible] خاص [illegible]

[illegible] خاص باشد [illegible]

[illegible] طبیعت [illegible] ذات [illegible]

[illegible] الواقع [illegible]

[illegible] شرع [illegible] تعدی [illegible]

[illegible] طبیعت [illegible]

[illegible]

دوم یکی از حسن و قبح که آن را موسوم بطبیعی [illegible] طبیعت [illegible] عبارات [illegible] نفس باشد هر یک از آنها

موسوم [illegible] گردد [illegible] موافق و مخالف نفس و اگر عبارت از عقل باشد هر یک از آنها

موسوم بعقلی [illegible] تحقق [illegible] عقلا [illegible] شرع مقدس [illegible] باشد هر یک از آنها

موسوم بشرعی [illegible] کمال و نقص حقیقی [illegible] حضرت رب العالمین [illegible]

[illegible] عالم است [illegible] ذات عقل [illegible] ذات نفس

نفس حاکم است [illegible] ذات طبیعت [illegible] ذات ماده و جسم و ذات ماده

و جسم [illegible] طبیعت [illegible]

ذات طبیعت از حکم نفس و ذات نفس از حکم عقل و ذات عقل از حکم شرع و حضرت رب العالمین [illegible]

[illegible]

[illegible] و جهان مواد و اجسام و دیگر جهان [illegible] طبایع [illegible]

در این جهان [illegible] عقول [illegible] از این [illegible] جهان [illegible]

[illegible] عالم [illegible] عالم ملکوت [illegible] عالم [illegible]

جبروت و ملکوت [illegible]

خداوند واحد [illegible] جهان [illegible]

[illegible] ملکوت [illegible]

پس در جهان مواد [illegible] جهان ملکوت [illegible]

ملکوت [illegible] جهان [illegible] ملکوت [illegible]

[illegible] از طبایع [illegible]

[illegible]

[illegible] عالم ملکوت [illegible] ملکوت [illegible]

[illegible] ملکوت [illegible]

[illegible]

[illegible] جهان [illegible] عقل [illegible] جهان [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

مخلوقه [illegible] از [illegible]

[illegible] عالم [illegible] جهان [illegible]

[illegible] عالم [illegible]

جهان عقل [illegible] عالم [illegible] جهان [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] نظام [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] جهان [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ابدی حضرت حق و وحدت تعالی و تقدس [illegible] مطلق از تعین و تقید [illegible] کمال [illegible]

از وی [illegible] تحقق و ظهور [illegible] و الا [illegible]

آن چیز را کمال و نقص آن حضرت [illegible] کمال [illegible]

[illegible]

[illegible]

تعبیه کنند و آنچه تعبیه در آن کرده‌اند تا بدان حضرت رسند و باید دانست که از آن مراتب و درجات مانده‌اند [illegible]

و هر یکی از این دو قوس [illegible] از [illegible] خلق و ایجاد [illegible] باشد قوس اول [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

قال الله تبارک و تعالی الا له الخلق و الامر تبارک الله رب العالمین [illegible]

که مراد از او صورة از صور ملکیه باشد که بماده و مدت موجود و ثابت باشد و مراد از خلق آن باشد [illegible]

[illegible] عبارت از ماده و مدت کائن شد [illegible] از ماده کائن آمده باشد [illegible] ثابته باشد و خلق

عبارت از اعیان کائنه و آنچه از کائنات [illegible] باشد خود عبارت از عقول مفارقه کائنه از اعیان [illegible] نفوس

مجرده کائنه از عقول مفارقه و طبایع مطلقه کائنه از نفوس و مواد بسیطه کائنه از طبایع باشند و آنچه

از آنها مادیه نیز باشند خود عبارت از اجسام و مواد مرکبه و طبایع مختلطه متعلقه و انفس مختلطه متعلقه عقول

نفوس متعلقه باشند و قسم اول از کائنات [illegible] الخلق [illegible]

[illegible] قسم دوم از کائنات که امور ملکیه شهادیه مطلقه باشند [illegible]

او خود عبارت است از قسم اول کائنات و خلق عبارت است از قسم دوم [illegible]

[illegible]

روح نفس [illegible] روح عقل [illegible] ادراک طبیعت [illegible] ادراک ماده [illegible]

[illegible] ادراک عقل [illegible] ادراک نفس [illegible] روح ادراک عقل [illegible] روح ادراک [illegible]

[illegible]

[illegible] باشد [illegible] دوم [illegible] تفصیل [illegible]

[illegible] عقل [illegible] ادم [illegible] تفصیل [illegible]

صورت [illegible] صورت [illegible]

حقیقة [illegible] کلیات [illegible]

چون [illegible] مطلق [illegible]

[illegible] جسم مطلق [illegible]

[illegible]

[illegible] صورت [illegible]

[illegible]

[illegible] جسم مطلق [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] جسم [illegible]

[illegible] جسم مطلق [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] جسم مطلق [illegible]

[illegible]

[illegible] اجزاء [illegible] حاصل [illegible]

[illegible] اجزاء [illegible] حاصل [illegible]

[illegible] حاصل [illegible]

[illegible] علم [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

او فوت نکاتی شده باشد چون بعضی که از لفظ [illegible] معلوم نشد قول حضرت [illegible]

که عبارت از اسما [illegible] خواه [illegible] خود قول حق و کلام [illegible]

و کلام حق که عبارت از ذات واجب [illegible] قول حضرت حق [illegible]

[illegible] عبارت از حق [illegible] حقیقت [illegible] باشد خواه [illegible] واجب حاصل از قول [illegible]

[illegible] ذات [illegible] کلام حق و کلام [illegible] باطل [illegible] کلام [illegible]

تمثیل [illegible] چون [illegible] شده [illegible] خلق [illegible] وجوب [illegible]

[illegible] معلوم [illegible] خواه [illegible]

[illegible]

[illegible] ملحوظ [illegible] معلوم [illegible]

[illegible] حضرت حق [illegible]

[illegible] الوجود [illegible] موجود [illegible] ذات [illegible]

[illegible] الکلام [illegible]

[illegible]

[illegible] حق [illegible]

[illegible] ظهور [illegible]

[illegible] فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لکی اعرف [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] نکات [illegible]

نکات [illegible] حقایق [illegible] نفوس [illegible]

[illegible] انبیا [illegible] اولیا [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] لمن الملک الیوم لله الواحد القهار [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

از تحقق تحقق و تقیید خارج مدرک نبود که چون تحقق و تقیید هر یک از جسم و معنی بلکه یکی و او ادراک معدوم عبارت

از تحقق مدرک نبود که با نحوی از تنزه از قید یکی و یا تحقق مدرک نباشد و مدرک با کمال تنزه و تجرد از قید یکی و

مدرک معلوم [illegible] عبارت است از ذات [illegible]

[illegible]

دالّه بر اسماء کلیه حضرت [illegible] باشد [illegible] ذات [illegible] جمیع اسماء متحقق [illegible]

[illegible] و مرتبه [illegible] کفتیم [illegible] لقدیر [illegible]

[illegible] اسم [illegible] باشد [illegible]

باشد [illegible] حقیقت [illegible]

[illegible] باشد [illegible] اسماء **توضیح** [illegible]

[illegible] کلیه [illegible] حضرت

حق [illegible] ذات [illegible] باشند [illegible]

ذات [illegible] مقام

[illegible] مطلق [illegible]

[illegible] مراتب [illegible]

[illegible] **تعلیم** [illegible]

[illegible] کلی

[illegible] فلک [illegible]

عبارت از فلک اطلس باشد [illegible] اجسام [illegible]

آن [illegible] عبارت [illegible] فلک ثوابت [illegible] کلیه [illegible]

[illegible] طبیعت کلیه [illegible] جسم مطلق [illegible]

[illegible] فلک اطلس [illegible] جسم

[illegible] نفس کلیه [illegible]

[illegible] عبارت [illegible] طبیعت کلیه [illegible] عنصر آب باشد

و جسم [illegible] جسم مطلق [illegible] **چهارم**

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] حق [illegible]

[illegible]

[illegible] حق [illegible]

[illegible]

[illegible] مطلق [illegible]

[illegible]

[illegible] **چهل و دوازدهم**

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] **فاطلع واحفظ**

[illegible]

[illegible] جسم مطلق [illegible]

[illegible] طبیعت کلیه [illegible] نفس کلیه [illegible]

[illegible] عقل [illegible] آموز کار حضرت [illegible] آدم

کار [illegible] آن [illegible] تفصیل [illegible] طبیعت و قوای طبیعیه آن [illegible] نفس و قوای

نفسیه آن [illegible] عقل و قوای عقلیه آن [illegible] آموز [illegible] قوای [illegible]

فرموده [illegible] آدم [illegible]

[illegible] طبیعت [illegible] عقل [illegible]

[illegible] ذات نفس [illegible] طبیعت [illegible] ذات [illegible]

پس [illegible] طبیعت [illegible] نفس [illegible]

[illegible]

[illegible] طبیعت [illegible] نفس [illegible]

[illegible]

نفس و رب العقل [illegible]

[illegible]

[illegible]

عقل [illegible]

[illegible]

بندی شرایط مطلقا از شأن [illegible] تعبیر کنند از آن [illegible] بالکلیه [illegible] تقسیم [illegible] کنند

از شأن دیگر [illegible] وجود [illegible] ذات حرکت کمال است و از برای کمال [illegible]

یکی [illegible] کمال و دیگری [illegible] نقص [illegible] بیان [illegible] آن است که [illegible] تقیید [illegible]

[illegible] گذشت [illegible] نسبت [illegible]

[illegible] کمال [illegible]

[illegible] کمال حرکت [illegible]

[illegible] حرکت [illegible] قسم ملحوظ [illegible]

سکون باشد [illegible] حرکت [illegible] انتقال [illegible]

کنند و قسم دوم [illegible]

[illegible] فاعلی [illegible] حرکت مطلق [illegible] تحقیق از حرکت و فعل ملحوظ بلحاظ اول تعبیر [illegible]

[illegible] حرکت و فعل ملحوظ بلحاظ دوم تعبیر تقیید و توصیف و فعل تقییدی [illegible]

بحرکت و فعل دوم [illegible]

[illegible] تکلیف حرکت و فعل دوم [illegible]

که حرکت مطلقه و فعل مطلق نسبت بقیودات ملحوظ بمنزله هیولای جسمیه مطلقه است [illegible]

و حرکت و فعل ارادی مطلق نسبت بقیودات متصوره بمنزله هیولای جسمیه [illegible]

مادة المواد و هیولی الاهیولی از برای جمیع حرکات و افعال ترکیبیه و تقییدیه ارادیه [illegible]

و حرکت اصالیه مطلقه است که تعبیر از آن بالقوة مطلقه [illegible] مادة المواد و هیولی الاهیولی

از برای جمیع ادراکات [illegible] مطلقه است که تعبیر از آن بالقوة مطلقه [illegible]

[illegible] قوة [illegible] قوة [illegible]

که فروع را از اصول خواهند و آورند و افعال را از قوی و از اینجا فرموده اند که [illegible] از ادنی عالم

خواهند و از قوای عمل و از [illegible] علم و عمل [illegible] فافهم **تکمیل** [illegible]

که حرکت مطلقه مبدا اول باشد از برای جمیع افعال [illegible]

[illegible] حرکت مطلقه و فعل مطلق [illegible]

[illegible] حرکت مطلقه [illegible]

[illegible] حرکت مطلقه سکون مطلق است [illegible] حرکت مطلقه است [illegible]

[illegible] حرکات [illegible] حرکت مطلقه و فعل [illegible]

[illegible] حرکت [illegible] مطلق [illegible]

[illegible] حرکات [illegible] حرکت مطلقه و فعل مطلق [illegible]

[illegible] حرکات [illegible] حرکت مطلقه و فعل مطلق [illegible]

[illegible] حرکت [illegible] حرکات [illegible]

[illegible] حرکت مطلقه [illegible] وجودات [illegible]

[illegible] مطلق [illegible]

[illegible] حرکت مطلقه [illegible]

[illegible] مطلق [illegible] حرکت [illegible]

[illegible] حرکات [illegible]

[illegible] حرکت [illegible]

[illegible] حرکت [illegible]

و فعل [illegible]

[illegible] باشد که هر یک [illegible]

باشد [illegible] هر یک از [illegible]

باشد و دیگری [illegible] حکم [illegible]

[illegible]

[illegible] کامل [illegible]

[illegible]

[illegible] حکم [illegible]

[illegible]

[illegible] باشد [illegible]

[illegible] حکم [illegible]

[illegible]

تنبیه [illegible]

[illegible]

خاتمة [illegible]

[illegible]

و نسبت [illegible] ضرورت [illegible] باشد که ضرورت مادام الوصف [illegible] یا وقتیه [illegible] یا ضرورت دوام

[illegible] ذاتیه که دوام مادام الوصف باشد و یا [illegible] وقتی معین [illegible] یا دوام ضرورت و یا ضرورت دوام [illegible]

باشد و اگر از او معتقد بیکی از ضروریات ذاتیه باشد [illegible] و تقلیل [illegible] باشد و ما مور به عبارت

از ضروریه و واجب [illegible] و اگر از آنها معتقد به دوام مادام الوصف لذاته و یا از ضروریات معدوده دیگر

باشد [illegible] عبارات از [illegible] و تقلیل [illegible] و ما مور به عبارت [illegible]

از ضروریات معدوده [illegible] باشد [illegible]

و ضروری [illegible] و اگر از آنها معتقد [illegible] دوام لذاته و یا از [illegible] معدوده دیگر

[illegible]

[illegible] مطلق [illegible] مطلق [illegible]

مطلق [illegible]

مطلق [illegible]

واجب [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

و بعد خط ثانی دوم [illegible] الفصل [illegible] و بعد خط ثانی ثالث [illegible]

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله الذی له مقالید السموات والارض یبسط الرزق لمن یشاء ویقدر انه بکل شیء علیم

[illegible]

[illegible]

وصلی الله علی رسوله المصطفی محمد خاتم الرسل والانبیاء وآله الطیبین [illegible]

[illegible]

[illegible]

که گرانی و ارزانی از جمله ابتلا باشد که خدای عز و جل و تبارک بندگان خود را آزمایش نماید [illegible]

[illegible]

خدای عز و جل [illegible] از آنجمله قول خدای تعالی است که ان ربک یبسط الرزق لمن یشاء و یقدر انه کان بعباده خبیرا بصیرا

و فرموده است اولم یروا ان الله یبسط الرزق لمن یشاء و یقدر ان فی ذلک لآیات لقوم یؤمنون و فرموده است اولم

یعلموا ان الله یبسط الرزق لمن یشاء و یقدر انه بکل شیء علیم و خلاصه ترجمه ظاهر لفظ این آیات این است که [illegible]

[illegible]

پس گویا عمل و کار [illegible] خدا شده است والله یعلم

تمت [illegible]

۱۲۶

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله و سلام علی عباده الذین اصطفی [illegible]

[illegible]

چنانکه نسخ آن است که حکم از شارع رسد و ما گمان کنیم که آن حکم مستمر خواهد بود بعد از آن آن حکم نسخ گردد و حکم دیگر مقرر شود
همچنین در امور تکوینی اگر امری بحسب علل و اسباب در وقت [illegible] چنان نماید که مستمر خواهد بود و بعد از آن برخلاف آن ظاهر
دیگر شود آن را بدا میگویند مثل آنکه اسمعیل فرزند بزرگ حضرت صادق بود و مردم [illegible] آن گمان بود که بعد از آنحضرت
او امام خواهد بود و بعد از آنکه او در حیات پدر فوت شد مردم دانستند که امامت او که گمان کرده بودند برطرف شد
و امامت برای حضرت امام موسی ثابت شد و میگویند که این امر را بدا میگویند که [illegible] ظاهر شد
[illegible] احادیث اهل بیت علیهم السلام
[illegible]

[illegible]

فرمود که دولت بنی العباس [illegible] چون از شیعیان [illegible]

چون از شیعیان اهل البیت علیهم السلام [illegible] یقطین [illegible] گفت که [illegible] بنی عباس را که خبر دادند [illegible]

در فرج شما اگر خبر میدهند [illegible] علی بن یقطین گفت [illegible] گفتند [illegible]

علیهم السلام خبر دادند [illegible] وعده شما رسیده [illegible] وعده فرج ما هنوز نرسیده

[illegible]

[illegible] از دین اسلام بر میگشتند [illegible]

[illegible]

امام [illegible] علیه السلام گفت [illegible]

انا خلقناه [illegible] شیئا [illegible]

الخلق ثم یعیده [illegible]

[illegible]

[illegible] گفت که [illegible] سوره انا انزلناه فی لیلة القدر [illegible] نازل شده [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

صراط مستقیم والحمد لله [illegible] وصلی الله علی سید المرسلین [illegible]

[illegible]

[illegible] شوال

بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله [illegible] اما بعد [illegible] شیخ صدوق محمد بن بابویه [illegible]

[illegible]

ایشان را معصیت میکنند و اگر منع نشود و نکنند پس خدا ایشان را در آن کار داخل نکرده است پس حضرت فرمود که هر که ضبط [illegible]
این کلام را تحقیق کند در [illegible] و معنی [illegible] خود غالب میگردد این است ترجمه لفظ حدیث شریف و شیخ [illegible]
طاب ثراه در کتاب [illegible] روایت کرده است که [illegible] حضرت امام جعفر صادق صلوات الله علیه [illegible]
که خداوند تقدیر اعمال و [illegible] عباد [illegible] قائم [illegible] است که [illegible]
خداوند هر خیر و شر [illegible]
[illegible]
[illegible]
و اختیار را از [illegible] مسائل [illegible] است و در این مسئله میان فرق اهل اسلام بسیار [illegible] است و
اقوال بسیار است و آنچه مشهور است دو قول است اول مذهب اشاعره که [illegible] اعمال عباد [illegible] قدرت حق تعالی واقع
میشود خواه طاعت و خواه معصیت و میگویند قدرت و اختیار بنده را [illegible] در آن فعل
ندارند و چون [illegible] که خدا ایشان را جبر کند بر کفر و معصیت و [illegible]
عقاب کند دوم مذهب اکثر معتزله است که ایشان بنده را در فعل خود مستقل میدانند و میگویند که فعل [illegible]
بنده واقع میشود و خدا را در فعل [illegible]
کرده که بنده را به طاعت نزدیک میگرداند و از معصیت دور [illegible] از کلام [illegible]
از ایشان [illegible] خدا را در افعال عباد [illegible] میگویند زیرا که [illegible]
قائل شده اند و معتزله را [illegible] میگویند که قائلند به آنکه خدا اعمال را به بندگان تفویض کرده [illegible]
احادیث بسیار وارد شده که جبر و تفویض هر دو باطل است [illegible] است و در تحقیق
[illegible]

که [illegible] آن بنده این کار را نخواهد کرد و [illegible] فعل صد چوب بزند او را [illegible] عقلا ملامت میکنند بر آن
عقوبت و میگویند که او را مجبور ساخت بر کردن آن عمل و اگر آقا اکتفا به آن نکند و [illegible]
[illegible] دیگر کسی را بفرستد که او را [illegible]
تا اگر روز دیگر بنده آن عمل را بکند و در وقت عمل کسی او را جبر نکند هیچ عاقل نمیگوید که او را جبر کرده بر عمل و او
مستحق [illegible] هدایات و الطاف و توفیقات جناب مقدس الهی نسبت به عباد چنین است و ایشان
[illegible]
[illegible]
امام علی نقی علیه السلام در تحقیق این مسئله [illegible] مذکور است و [illegible] کلینی روایت کرده است که
از حضرت صادق علیه السلام سئوال کردند که آیا جبر کرده است خدا بندگان را بر [illegible] فرمود که [illegible]
[illegible] فرمود که [illegible] لطفی از پروردگار تو در میان اینست و در حدیث دیگر
که آن حضرت فرمود که نه جبر است و نه تفویض بلکه امری است میان دو امر راوی گفت [illegible] فرمود که مثل [illegible]
[illegible]

اشیاء را ما [illegible] دانسته باشد و قدرت داده باشد [illegible] مستقل [illegible]
[illegible] جواب آن است [illegible] با اختیار [illegible]
[illegible] معلوم شد و باید که اکثر ناس در [illegible] این مسئله [illegible]
نمایند که موجب لغزش قدم [illegible] است [illegible]
علیهم [illegible] از حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه [illegible]
[illegible] سؤال کرد از قضا و قدر [illegible] دریای عمیق است [illegible]
[illegible] داخل مشو [illegible]
[illegible] دیگر فرمود [illegible]
از اسرار [illegible] است از علم خدا [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

بسم الله الرحمن الرحیم [illegible]
[illegible]
[illegible]

واگر کسی خواهد که این مطلب را نیز داند بباید که ضمیر دیگر را نیز ملاحظه کند که هر گاه آن صانع ممکن نباشد و واجب الوجود که گاه
این ممکنات نباشد نمی‌تواند بود که هیچ این ممکنات یکبار بر طرف شوند چه واجب آن است که نبودن در هر طرف بودن
او جایز نباشد و نتواند بود که هرگز نباشد و ممکن آن است که تواند بود که هرگز نباشد و یقینا معلوم است که بر طرف شدن
جمیع ممکنات هر گاه واجب نیست که گاه آنها نباشد بر وجهی که هیچ ممکنی نباشد ممکن و جایز است و ما [illegible]
نیز معلوم است که هر گاه تواند بود که نباشد نبودن او [illegible] باعث [illegible] نباشد ممکن [illegible]
از این کارها [illegible] آن [illegible] که تحصیل کنیم که خود [illegible] حاصل نشود و هیچ [illegible] از ذوات این [illegible]
کاهی در این [illegible] اکثر [illegible] او [illegible] و از جای [illegible] که نبودن او جایز است [illegible]
که [illegible] است [illegible] که در این کارها از این قبیل چیزی به نظر آید و [illegible] آگاه [illegible] چیزی که [illegible]
نباشد [illegible] شد و این قدر که مذکور شد در اثبات ذات و صفات بس است و دلیل اثبات نبوت این است که [illegible]
و خوارق عادات از حضرت خاتم النبیین صلوات الله علیه و آله اجمعین به طریق تواتر منقول شده و بلغه با همه و [illegible]
قاهره مانند قرآن و [illegible] و از [illegible] آینده خبر داده و [illegible] فرموده [illegible]
[illegible] از [illegible] اصناف امم و طوایف عالم [illegible] داد و قطع نظر از روایات [illegible]
کلام [illegible] قال [illegible] و عدکم [illegible] مغانم کثیرة فعجل لکم هذه و از [illegible]
[illegible] و [illegible] ایشان در مستقبل زمان [illegible] و از واقعه کربلا [illegible] و شهادت امیر المؤمنین
صلوات الله علیه [illegible] عایشه و زبیر با آن حضرت [illegible] ایشان [illegible]
این خبر [illegible] روایت نموده‌اند قال رسول الله صلی الله علیه و آله ایتکن صاحبة الجمل الادبب تنبحها
کلاب الحوءب و قال علیه و آله السلام للزبیر و کیف انت اذا سرت الیه تقاتله و از [illegible]
[illegible] اعلام فرموده [illegible] که پیش از ظهور [illegible] بوده این خبر [illegible] رسیده و از این قبیل
معجزات از آن حضرت بسیار نقل کرده‌اند که ذکر آن موجب تطویل می‌شود و دلایل بر امامت ائمه اثنی عشر صلوات الله علیهم
اجمعین [illegible] از ایشان بسیار است و از جمله دلایل [illegible] آن [illegible] است که [illegible]
آن حضرت رسول فرمود که من میان شما دو چیز [illegible] که هر گاه به آن دو چنگ در زنید [illegible] از آنها
[illegible] گمراه نخواهید شد یکی قرآن است که کتاب خدا است و دیگری اهل بیت و عترت [illegible] و این هر دو از هم
جدا نمی‌شوند تا در روز قیامت [illegible] حوض کوثر پیش من آیند و [illegible] این خبر را العبارة [illegible]
[illegible] نقل کرده‌اند [illegible] کتاب [illegible] این قوم [illegible] که این خبر [illegible]
باشد و اگر [illegible] اثنی عشر [illegible] دوازده امام را [illegible]
[illegible] این حدیث [illegible] مشکل [illegible] نبی علیه السلام [illegible]
[illegible] مقتضای مذهب غیر طایفه اثنی عشریه [illegible] بعد از رسول صلی الله علیه و آله علی ابن ابی طالب [illegible]
[illegible] اثنی عشر [illegible] علم [illegible] زید بن ثابت علم فرایض [illegible] ابی بن
[illegible] علم [illegible] و تدبیر [illegible] اهل [illegible] علم شریعت
[illegible] مسایل [illegible] و [illegible] آن [illegible]
بیش از [illegible] مانند ابن مسعود و ابی بن کعب که در حفظ و ضبط قرآن [illegible]

با علی علیه السلام در عده [illegible] و جهاد [illegible] الاعمال [illegible] و [illegible]
و الذین یتوفون منکم و یذرون ازواجا یتربصن بانفسهن اربعة اشهر و عشرا الایة مشهور است و [illegible]
[illegible] اختیار کرده مذهب [illegible] که [illegible] درین [illegible] اعتبار ندارد و [illegible]
که از او نقل کرده‌اند که [illegible] اهل اسلام [illegible] جهاد [illegible] در علم [illegible]
[illegible] در صحاح اهل سنت [illegible] روایت [illegible] و از او نقل کرده‌اند که [illegible]
و [illegible] نقل کرده‌اند [illegible] که در صحاح این قوم [illegible] منقول است که [illegible]
علی علیه السلام [illegible] آن حضرت فرموده [illegible] در این صحیفه است که [illegible]
[illegible] علی [illegible] است و [illegible] حکم بود [illegible] چنانچه [illegible]
[illegible] دیگران نقل کرده‌اند و حسنین علیهما السلام اگر چه در سن [illegible]
از ایشان نزد اهل سنت [illegible] منقول [illegible]
که از ایشان منقول شده چنانکه از [illegible] مانند [illegible] منقول است و [illegible]
ایشان [illegible] حضرت علیه السلام [illegible] در زمان نبی علیه السلام [illegible]
[illegible] که از او [illegible] در [illegible] این علم [illegible]
[illegible] روایات بسیار [illegible] دلالت [illegible]
مذهب [illegible] آن است که مذکور شد

هذه صورة ما كتبه الحاج [illegible] يوسف المستوفي [illegible] اصفهان [illegible]
تقبل [illegible] وسلم [illegible] اما بعد فاني استجلب على
اصفهان اوسع الارض رقعة واكثرها خراجاً وازكاها ارضاً حشيشها الزعفران
والورد وحبها الحنطة والكحل واشجارها الجوز واللوز والحلوز وما ابهجها
والتين والزيتون والكروم والفواكه العذبة طيورها عواصل العسل دماء
الفرات وعيونها المتدفقات الجياد انظف بلاد الله تعالى طعاماً والطفها شراباً
واصحها تراباً واوفقها هواءً وارخصها لحماً واطوعها اهلاً واكثرها صيداً [illegible]
عرفاً بكل [illegible] اهلها الى [illegible] ما سئلتهم لتفوزها بوضع عنهم فضل [illegible]
البلاد [illegible] انا نقدر لك ما موهبت [illegible] فقعدت تشير [illegible] على [illegible]
[illegible] ونقض [illegible] والزم ذلك وايم الله لتبعثن الى خراج اصفهان
كلها او لاجعلنك طوابيق على ابواب مدينتها فاضربوا وفي [illegible]
فهل عظمت جنايتك علي واسائت الى [illegible] في التعرض لبلاده [illegible]
والكلام [illegible] اصل الاجر [illegible] والسلام

[illegible] الروض [illegible] العيش [illegible] لهم وان [illegible] الاشجار
زمن الربيع [illegible] الصبا والكاس [illegible] والشوق [illegible]

[illegible] الفضل [illegible] الكلام [illegible] الاديب [illegible] الحسن [illegible]
[illegible] في يوم [illegible] وتفاخرهم [illegible] فضول [illegible] مجلس الادب
الاديب نهاية الادب [illegible] من ذوي البلاغة وصنعة صناعة [illegible]
فقام كل [illegible] ولقنح [illegible] فقال الربيع انا شباب الزمان
وروح الحيوان [illegible] احيوة النفوس [illegible]
ونزهة الابصار ونطق الاطيار [illegible] وايامي [illegible]
وتنشر الاموات [illegible] الودائع وتحرك الطبائع [illegible] الجنوب [illegible]
وحب القلوب وتفيض عيون الانهار ويعدل الليل والنهار [illegible]
[illegible] وحلة فاخرة وحلية ظاهرة [illegible] منصوره [illegible] مشهوره
[illegible] والحل [illegible] احمر [illegible]
[illegible] مجوهر [illegible] وتكنفها [illegible]
[illegible] سوسن [illegible] ازرق [illegible] آيات

[illegible] الحمد لله المفيد المنان در صبح یوم [illegible]
[illegible] شهر [illegible] المظفر [illegible]

سرعت انزال ابراهیم کفعمی در مصباح گفته که بر سه کم و رنج حقنه

کتب فتح اقفال و حل و ربط در دفع [illegible] اگر کشوده شدتها و الّا آخرها را

که پوست روی آن نهاد اکنده باشند بنوشید اول را بخورد اگر [illegible] نوشید او لم یر الذین کفروا

بدهد و الّا [illegible] را بر اول بنوشد حتی اذا رکبا فی السفینة خرقها [illegible] بنوشید [illegible]

انّ السموات والارض کانتا رتقا ففتقناهما وجعلنا من الماء کل شیء حی افلا یؤمنون [illegible]

بنوشد فاستغلظ فاستوی علی سوقه نوع دیگر در تسهیل الدواء از کفعمی حکایت کرده که [illegible]

[illegible] بنوشد و [illegible] بخورد کشوده گردد اول فوقع الحق و بطل ما کانوا

یعملون [illegible] قال موسی ما جئتم به السحر ان الله سیبطله ان الله لا یصلح عمل المفسدین [illegible]

و لا یفلح الساحر حیث اتی [illegible] بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه فاذا هو زاهق و لکم الویل

مما تصفون [illegible] و لا حول و لا قوة الا بالله العلی العظیم نوع دیگر در [illegible] مذکور است که

حل و ربط سوره انا فتحنا را [illegible] بنوشید [illegible] آیات را

[illegible] و آیه جعل لکم من انفسکم ازواجا لتسکنوا الیها و جعل بینکم مودة و رحمة

انّ فی ذلک لآیات لقوم یتفکرون ادخلوا علیهم الباب فاذا دخلتموه فانکم غالبون [illegible]

[illegible] و فجرنا الارض عیونا فالتقی الماء علی امر قد قدر رب اشرح لی صدری [illegible]

[illegible] و احلل عقدة من لسانی یفقهوا قولی [illegible]

[illegible] کذلک [illegible] لقد جاءکم رسول من انفسکم عزیز علیه

ما عنتم حریص علیکم بالمؤمنین رؤف رحیم فان تولوا فقل حسبی الله لا اله الا هو علیه توکلت

و هو رب العرش العظیم نوع دیگر [illegible] بسمله [illegible] نوشته [illegible]

نوع دیگر [illegible] قل [illegible] نوشته [illegible] قل هو الله احد [illegible]

قل یا ایها الکافرون [illegible] قل اعوذ برب الفلق [illegible] قل اعوذ برب الناس [illegible]

[illegible] سرعت انزال [illegible] بنوشد [illegible] تا [illegible] انزال

[illegible]

لا ادري قائله

تمنيت ان يحيى حق هنية

وان لا ترى مدى الازمان بلا

فو يحك من يرى الدار يمحى وقلا

تر على المسجون يوم بلا

لا ادري قائله

كان حذيه نسختان الان قد وور

وحق الفير 24 الوزن واحفاظها

فقد احد بها غير ان صاحبه

فراده من فلست الى سوالها

عتق على الارباب بعده حمل

وتحفر ذ قذل تقال هذا

حق

صلاح عمه وحرفه

سلام كلام الفهم

ثم الكبير اولادي وقد تقدم

اولو الفضل اولا الفرد 2 Al

ابا نامه فرانيه قبل

بسم نطوطره كتاب

تو نسبه